

RS ZSS OCENIL UVELJAVLJANJE USTAVNE VSEBINE SAMOUPRAVLJANJA V TEMELJNIH ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA

Proč s tehnokrati

Dosežena začetna nova samoupravna organiziranost v veliki večini organizacij združenega dela, ki jo vse bolj dograjujemo; povečana samoupravljaljska zavest in odločnost delavcev; spoznanje, da boj za razvite samoupravne odnose v vsaki TOZD pomeni tudi boj proti težavam, ki jih čutimo na raznih področjih našega dela in življenja, na sploh pa akcijska enotnost in enakost v pogledih na reševanje konkretnih vsebinskih vprašanj pomenijo – po oceni razširjene plenarne seje RS ZSS v Kranju – le nekatere izmed najvažnejših pozitivnih premikov, ki smo jih že dosegli pri uresničevanju ustavne vsebine samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela.

Dosežki pa nas ne smejo zazibati v samozadovoljstvo! Nasprotno: čeprav je bilo največ storjenega tam, kjer so bile pod idejnim in akcijskim vodstvom ZK povezane vse družbenopolitične organizacije, se

na tem področju še vedno srečujemo tudi s prenekaterimi problemi in opori. Zlomili jih bomo s še večjo zavzetostjo za osveščanje samoupravljalcev, s poglobljeno akcijo vseh družbenopolitičnih dejavnikov in, če ne bi šlo drugače, tudi s kadrovske spremembami.

Te naj ne bi bile omejene le na kolektive, kjer se „vrhovi“ upirajo, da bi odločanje in oblast prišla v roke delavcev, ampak bo treba v primerih zamenjav v vodstvih organizacij združenega dela preveriti tudi ravnanje in odgovornost vod-

stev njihovih družbenopolitičnih organizacij in vodstev ter organov družbenopolitičnih organizacij v občinah.

V današnji prilogi „Sindikati“ razen drugega gradiva objavljamo analizo uresničevanja ustavne vsebine samoupravljanja v TOZD ter sklepe o nadaljnjih akcijah sindikatov na tem področju, kot jih je na seji v Kranju sprejel RS ZSS.

DE DELAVSKA ENOTNOST

21. VI. 1975 – ŠT. 24 – L. XXXII

Zato bi na tem mestu zapisali le še to, da je RS ZSS na zasedanju v Kranju analizo v celoti sprejel in s tem, kot tudi s prispevki iz vsebinsko bogate in razgibane razprave, ki se odražajo tudi v sklepih, vsestransko opredelil ne le vozlišča odporov, ampak tudi osnove prihodnjega delovanja in akcije za uresničitev ustavne vsebine samoupravljanja v združenem delu.

Poročilo o plenarnem zasedanju RS ZSS objavljamo na 3. strani današnje DE.

—mG

Iz štirih strani so prihajali ljudje na prizorišče celjske proslave, nosili so transparente in društvene prapore. (Foto: A. Agnić)

V BOJU ZA NENEHNO DVIŽANJE MATERIALNE IN KULTURNE RAVNI DELOVNIH LJUDI

Zveza kulturnoprosvetnih organizacij Slovenije je na posebni slovesnosti v Celju podelila 298 dolgoletnim aktivistom v delavskem kulturnem gibanju posebna spominska priznanja. Prišli niso vsi, a prišli so mnogi, mnogi kljub že načetemu zdravju. In med njimi so bili številni organizatorji in udele-

ženci Zleta Svobod pred štiridesetimi leti v Celju. Po svečanem govoru je predsednik ZKPO Slovenije tov. IVO TAVČAR simbolično predal posebno listino tovarišu MIHU MARINKU, članu sveta federacije, ki je spregovoril v imenu vseh, ki so prejeli priznanja. Spominske listine ostalim so predale mlade delavke iz AERA in celjske gimnazijke.

Ena izmed poti preseganja stoletnega prekletstva delitve dela na umsko in fizično, je vsekakor kulturna in umetniška dejavnost delovnih ljudi, bogatenje in razvijanje njihovega okusa in občutka za kulturne in umetniške vrednote in s tem njihove družbene in politične zavesti – je med drugim dejal slavnostni govornik STANE DOLANC, sekretar izvršnega komiteja predsedstva ZKJ na proslavi 40-letnice zleta Svobod v Celju. Nekaj misli iz njegovega govora objavljamo na 8. strani.

„Gorenje“ Velenje je imelo vse možnosti, da bi služilo za primer, kako je treba urejati in urediti odnose med TOZD v razmerah gospodarskega velikana. Kaj je ostalo od pričakovanj?

Za močne živce

stran 10

V IMV – TOZD Tovarna opreme Črnomelj pravijo: Ustanovili smo tozde, prave samouprave pa še nismo uveljavili. Gre predvsem za dejavnost skupnih služb, ki si laste pravico, da odločajo o vsem, kar bi morali urejati delavci. Ne želimo sporov, zahtevamo pa, da se naša IMV tako samoupravno organizira, kot terja ustava.“

Nedokončana bitka

samoupravljalcev novomeske Industrije motornih vozil.

stran 16

PRESEDSTVO RS ZSS:

Pomembni dogovori

Beneficiran staž ni na mrtvi točki • Začetek načrtnega izobraževanja naših zdomcev • Več možnosti za pridobitev stanovanja • Pravobranilci samoupravljanja krepka opora delavcem

Predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije je v četrtek na svoji 11. seji podprlo družbeni dogovor o beneficiranju delovne dobe na ravni federacije, družbeni dogovor o izobraževanju jugoslovanskih delavcev na časnem delu v tujini, družbeni dogovor o spremembah in dopolnitvah družbenega dogovora o upravljanju in gospodarjenju s sredstvi za kreditiranje graditve stanovanj in osnutek zakona o družbenem pravobranilcu samoupravljanja, medtem ko je predlog postopka o načinih delovanja republiških organov sindikatov in zveze sindikatov pri samoupravnem sporazumevanju o dohodku in njegovi delitvi sprejelo pogojno. O njem namreč še niso razpravljali vsi republiški odbori sindikatov.

KOMU SKRAJŠANI DELOVNI STAŽ

Najprej si oglejmo, kaj je novega ob predlogu družbenega dogovora o urejanju postopka in usklajevanja meril za določanje delovnih mest, na katerih bi veljalo zavarovalno dobo šteti s povečanjem.

Že marca 1974 je bila dana pobuda, naj bi sklenili ustrezní zvezni družbeni dogovor. Predsedstvo je menilo, da je od takrat dosežen lep razvoj v smeri, ki jo je zagovarjal republiški svet ZSS, predstavniki sekretariata za delo naše republike in skupnosti pokojninskega ter invalidskega zavarovanja Slovenije.

Po tem dogovoru naj bi priznali beneficirani delovni staž tistim, ki so delali na delovnih mestih, kjer je bilo delo posebno težko in zdravju škodljivo – in to skupno najmanj pet let – ali skupno najmanj tri leta, če so na takšnih delovnih mestih postali delovni invalidi ali bili po predpisih o invalidskem zavarovanju nepotni na drugo delo, da bi preprečili invalidnost. Dalje naj bi imeli skrajšano delovno dobo tisti, ki zaradi narave in teže dela po določeni starosti ne morejo več uspešno opravljati ustreznega dela, vendar morajo „imeti“ takšnega dela najmanj deset let.

KONEC DIPLOM ZA DENAR?

Ob urejanju problematike izobraževanja naših delavcev v tujini je treba zapisati, da jih 76 % nima nobene družbeno priznane kvalifikacije, 56 % pa jih ne izpolnjuje zakonskih pogojev za vključevanje v strokovno izobraževanje, kar pomeni z drugimi besedami, da nimajo osnovne šole.

Takšne razmere pa zlorablja razni spretneži v tujini, pa tudi posamezne ustanove v Jugoslaviji, ki ob „izobraževanju“ naših delavcev zaslužijo lepe denarje. Z drugimi besedami: kdor ima denar, si lahko kupi najrazličnejša spričevala.

Z dogovorom, za katerega je dala pobudo ZSJ, naj bi odpravili večino problemov in težav, izobraževanje pa naj bi temeljilo na politiki izobraževanja v SFRJ, razen potreb delavcev pa naj bi upoštevali tudi potrebe in cilje jugoslovanske družbe.

MANJŠI DELEŽ ZA STANOVANJA

Kar zadeva stanovanj in dopolnitev družbenega dogovora o stanovanjih, je med drugim zanimivo zlasti to, da naj bi posledično za lastno udeležbo tudi stanovanjsko posojilo, pridobljeno na temelju pravilnika poslovne banke. Tako oblikovana lastna udeležba, ki pa naj bi bila ne manjša kot 20 % celotnega zahtevanega posojila, naj bi bila pogoj za posojilo pri stanovanjski skupnosti in pri delovni organizaciji.

MOČNO OROŽJE

Predsedstvo je naposled tudi podprlo osnutek zakona o družbenem pravobranilcu samoupravljanja. Ob tem je poudarilo, da bi se sindikalne organizacije v občinah morale zavzeti za čimprejšnjo uresničitev zakonskih določil, sindikati pa bodo – kot sopredlagatelj pravobranilcev samoupravljanja – vztrajali, da bodo ti ljudje, ki imajo posluš za probleme delavcev pri uveljavljanju samoupravnih pravic in dolžnosti.

Med razpravo so ugotovili, da bo takšen zakon močno orožje proti vsem, ki se upirajo uresničitvi določil nove ustave.

V dneh, ko so imeli gradbinci na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani svojo osrednjo proslavo ob Dnevu gradbincev, je bila odprta tudi razstava 38 likovnikov-amaterjev, ki so zaposleni v gradbeništvu. Razstava je nastala v okviru razpisa, ki ga je objavila komisija za kulturo in izobraževanje pri republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev. Odziv je bil presenetljivo velik, razstava sama pa prepričljiv dokaz kulturnega življenja gradbincev.

ZANIMIV PREDLOG RO SINDIKATA DELAVCEV TEKSTILNE IN USNJARSKJE INDUSTRIJE

»Združevanje« sporazumov

Ob obravnavanju samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke so delegati RO Sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije Slovenije večkrat predlagali združitev sedanjih petih samoupravnih sporazumov v tekstilni in usnjarsko-predelovalni industriji Slovenije v dva sporazuma tako, da bi se sedanji trije samoupravni sporazumi v tekstilni industriji združili v en sporazum, ravno tako pa naj bi se združila obstoječa sporazuma v usnjarsko-predelovalni industriji.

Predlog za združitev sporazumov v obeh panogah je bil posredovan vsem petim sporazumskim komisijam in predsednikom sindikalnih organizacij – udeleženk samoupravnih sporazumov z namenom, da do konca meseca junija razmislijo in se opredelijo do predloga RO.

Komisijo RO za samoupravno sporazumevanje o dohodku in njegovi delitvi in delegate RO tega sindikata je ob tem predlogu zlasti vodilo dejstvo, da niti v tekstilni niti v usnjarsko-predelovalni industriji ne obstajajo več tako imenovane „čiste“ tehnološke grupacije, ker proces proizvodnje teži k vedno večji finalizaciji. V sporazumski skupini predilnic, tkalnic in oplemenitilnic je na primer vedno več konfekcijskih in pletilskih podjetij. Ne tako poredko uporabljajo nekatere delovne organizacije dva ali več samoupravnih sporazumov hkrati. Isto velja za usnjarsko-predelovalno industrijo, ker je tudi tu veliko konfekcijskih podjetij usnjene galanterije in podobno.

Tudi dolgotrajen postopek za sprejem petih sporazumov je razlog, ki govori v prid združitvi. Namreč: postopek sprejemanja samoupravnih sporazumov se je pričel že oktobra 1974, vendar je od petih sporazumov podpisan le eden. Vsekakor bi bilo sprejemanje dveh sporazumov hitreje kakor petih! Eden izmed glavnih razlogov za združitev pa je vsebinska sorodnost obstoječih sporazumov tako v tekstilni kakor v usnjarsko-predelovalni industriji, posamezne značilnosti grupacij pa bi se v enotnem sporazumu ustrezno upoštevale.

Velja pripomniti, da predlog za združitev sporazumov ni nov, kajti že svet za tekstilno, usnjarsko in obutveno industrijo pri nekdanjem RO Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije je predlagal tovrstno združitev. Končno pa tudi „Delovni načrt RO in njegovih organov v letu 1975“ zavezuje RO tega sindikata, da aktivno sodeluje pri usklajevanju sporazumov, ker se le tako lahko približno ustavnemu načelu: za približno enako delo – približno enako plačilo!

SENKA NAMAR

V. KONGRES SINDIKATA DELAVCEV KMETIJSTVA, PREHRAMBENE IN TOBAČNE INDUSTRIJE JUGOSLAVIJE

VSE MOŽNOSTI, DA DOMA PRIDELAMO VEČ IN BOLJE

Ko ocenjujemo razvoj agroindustrijskega kompleksa v Jugoslaviji, moramo imeti pred očmi predvsem njegovo družbeno vlogo in položaj delavcev v njem. Razvoj kmetijstva in agroindustrijskega kompleksa ima izjemen pomen za celotni družbeno-ekonomski razvoj države, za stabilizacijo gospodarstva, življenjski standard prebivalstva ter za ekonomske odnose s tujino in za zaposlenost pri nas. Na sedanji stopnji razvoja je naše kmetijstvo pomemben dejavnik razvoja industrije. Skoraj tretjino družbenega proizvoda celotne jugoslovanske industrije namreč oblikuje kmetijstvo (prehrabena, tekstilna, usnjarska, tobačna industrija in industrija živilske prehrane ter del kovinske in kemične industrije). Če k temu dodamo še promet s kmetijsko-prehrabnimi proizvodi, potem je pomen kmetijstva za nas še toliko večji. Razumljivo je, da v takšnih pogojih izginja stara, preživela vloga kmetijstva, da proizvaja za tržišče zgolj hrano. Nobenega dvoma ni, da naše kmetijstvo, gledano v celoti, proizvaja zadnja leta največ za industrijo, torej se je s tako, povsem spremenjeno vlogo, bistveno menjala tudi proizvodnja, ki postaja vedno bolj industrijska.

To je najkrajša ugotovitev iz razprave na V. kongresu Sindikata delavcev kmetijstva, prehrabene in tobačne industrije Jugoslavije minul tork v Beogradu. 270 delegatov in gostov, med katerimi je bil tudi član Zveznega izvršnega sveta in predsednik zveznega komiteja za kmetijstvo inž. Ivo Kuštrak, se je odločno zavzelo za organizirano delovanje sindikatov na področju proizvodnje hrane, ki danes ne obsega samo družbenega sektorja kmetijstva in kmetijsko-predelovalne industrije, marveč tudi mnoge druge dele združenega dela.

Izredno bogata, kritična in konstruktivna razprava je podprla ocene in naloge iz referata predsednika Sindikata delavcev kmetijstva, prehrabene in tobačne industrije Jugoslavije Vase Prodanovića o samoupravnem organiziranju združenega dela in nadaljnjem razvoju družbeno-ekonomskih odnosov na področju kmetijstva, prehrabene in tobačne industrije. Pri tem so delegati posebej opozorili na vrsto težav, s katerimi se danes srečuje jugoslovansko kmetijstvo, zlasti pa na problematiko cen kmetijskih proizvodov. Po sprejetju medrepubliškega dogovora o razvoju kmetijstva so na tem področju bili sicer

sprejeti mnogi ukrepi, ki pa niso bili vedno pravočasni in tudi ne dovolj učinkoviti.

Ne glede na zadovoljivo raven razvoja agroindustrijskega kompleksa v državi so naše možnosti in potrebe, kar so na kongresu še posebej poudarili, precej večje kot sicer. Kooperacija, poglobljeni odnosi med družbenim sektorjem kmetijstva in individualnimi proizvajalci naj bi pomenili pot, po kateri bi morali doseči še večje rezultate. Danes odpade v Jugoslaviji na zasebna kmečka gospodarstva kar 85 % celotne obdelovalne zemlje in skoraj 90 % živilskega fonda, to pa realno gledano, predstavlja pomembno proizvodno silo ne samo kmetijstva, temveč vsega našega gospodarstva, s čimer bo treba v prihodnje še toliko bolj računati. Precej možnosti je tudi za sodelovanje s kneti-kooperanti, ki še premalo uporabljajo sodobno tehniko in tehnologijo pri obdelovanju zemlje in pri živinoreji, zato je razumljivo, da dosegajo precej nižjo proizvodnjo kot družbeni sektor. Torej bi bila v obojestranskem interesu v bodoče predvsem medsebojna proizvodna kooperacija, s katero bo treba ne-le računati, ampak jo krepiti na sploh.

Novi statut in akcijski program kot temelja nadaljnje organiziranosti Sindikata delavcev kmetijstva, prehrabene in tobačne industrije Jugoslavije zlasti poudarjata odločilno vlogo sindikata te dejavnosti pri večji in racionalnejši proizvodnji hrane, večjem in bolj organiziranem izvozu prehrabnih proizvodov in organiziranem domačem trgu s prehrabnimi proizvodi. Delegati so na kongresu potrdili predvsem tisti del akcijskega programa, ki se zavzema za večjo udeležbo delavcev v upravljanju z dohodkom, za njihovo boljše obveščenost, za oblikovanje samoupravnih interesnih skupnosti proizvodnje in prometa ter za formiranje skupnosti organizacij, ki se ukvarjajo s preskrbo mest, industrijskih centrov, organizacij potrošnikov in proizvodnih delovnih organizacij. To je tudi ena izmed glavnih nalog odborov za sodelovanje po panogah in dejavnostih, ki so bili podobno kot pri drugih sindikatih – ustanovljeni tudi pri Sindikatu delavcev kmetijstva, prehrabene in tobačne industrije Jugoslavije zaradi njegovega akcijskega popolnejšega delovanja.

IVO VIRNIK

Sklic seje republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Janez Barborič je sklical za četrtek, 26. junija, sejo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Seja bo ob 9. uri v Domu sindikatov Slovenije v Ljubljani, Dalmatinova 4, sejna dvorana v VI. nadstropju:

Predlagan je tale dnevni red:

1. naloge sindikatov na področju združevanja dela in sredstev;
2. organizacijsko-kadrovska vprašanja v republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije;
3. izvolitev delegacije republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije v republiško konferenco SZDL Slovenije

VPRAŠANJE:

Naša delovna organizacija ima uveden 8-urni delavnik, pri čemer je prva sobota v mesecu delovna sobota, ostale pa so proste. Zanima me, ali mi je delovna organizacija upravičena šteti v dopust tudi soboto, če sem sicer prosila le za en dan dopusta, tj. petek pred prosto soboto. Tako pa se mi je zgodilo, da sem prosila zaradi opravkov en dan, vsiljena pa sta mi bila dva dneva dopusta.

B. M. – Koper

ODGOVOR:

Na vprašanje v zvezi s štetjem sobot v dopust, smo že večkrat odgovorili, je pa očitno med delavci še ustaljeno mnenje, da sobote, na katere se sicer v delovni organizaciji ne dela, ni šteti v letni dopust. Takšno stališče je zmoteno. Sobota je kot vsak drug dan v tednu, razen nedelje in državnega praznika, delovni dan po samem zakonu – ne glede na to, ali se nanjo dela ali ne. Sobote se všteta v dopust torej v vsakem primeru, najsi gre za „prosto“ ali „delavno“ soboto. Sobote štejejo v dopust tudi v organizacijah združenega dela, v katerih se ob sobotah sploh ne dela. Na „prosto“ soboto delavci res ne delajo, so pa delo za ta dan že „oddelali“ v prejšnjih dneh v tednu na ta način, da so delali več kot 7 ur. Vštete sobot v letni dopust je torej

zakonito in je povsem logično, da se pri izbiri letnega dopusta všteta tako kot ostale dni v tednu.

V vašem primeru bi to prav gotovo prišlo v poštev, če bi nadaljevali z izbrano dopusta še naslednji ponedeljek oziroma nadaljnje dni v prihodnjem tednu. Če pa ste izrecno prosili le za en dan dopusta, bi vam moralo podjetje po našem mnenju šteti le petek, enako kot če bi dobili dan dopusta na katerikoli drug dan v tednu, sredo ali kak drug dan. Delovna organizacija bi vam lahko celo odklonila delno izbrano dopusta v trajanju le enega dneva. Menimo pa, da vam ne more vsiliti dva dneva le zato, ker je pač sledila sobota. Všetje sobot v dopust pride torej v poštev, ko pade sobota (prosta ali delovna) med koriščenjem dopusta. V primeru, kot ga opisujete, delovna organizacija ne bi smela za zaprosen en dan šteti dva dneva dopusta.

M. L.

DE pravna posvetovalnica kupon

FOTO VEST – FOTO VEST – FOTO

Na prvi seji koordinacijskega odbora sindikata v sestavljeni organizaciji združenega dela cestno transportnih podjetij Slovenije so ugotovili, da samoupravni sporazum o združitvi v SOZD promet – transport turizem Slovenije, ki so ga podpisali pred več kot pol leta, ni usklajen z ustavnimi določili. Zato so sklenili, da mora biti koordinacijski odbor sindikata v SOZD pobudnik za dejansko in konkretno uveljavljanje samoupravnega sporazuma ter za tako njegovo dopolnitev, ki naj konkretno določa tista področja, na katerih bodo posamezne OZD in TOZD združevale svojo dejavnost in sredstva.

O uveljavljanju ustavne vsebine samoupravljanja v združenem delu je na razširjenem plenarnem zasedanju republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije v Kranju uvodoma spregovoril inž. IVAN KUKOVEC, sekretar RS ZSS za samoupravljanje. Potem ko je dosežene uspehe ocenil kot prvi korak do resnične oblasti delavcev nad rezultati njihovega dela, je opozoril na vrsto slabosti, problemov, odklonov in tudi odporov, ki še preprečujejo, da bi proces ustavne preobrazbe potekal hitreje in bolj uspešno. V nadaljevanju povzemamo najvažnejše misli in ugotovitve iz tega dela njegovega referata.

RS ZSS OCENIL OVELJAVLJANJE USTAVNE VSEBINE SAMOUPRAVLJANJA V TEMELJNIH ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA IN OPREDELIL NADALJNJE AKCIJE SINDIKATOV

Opredeljena vozlišča odporov — osnova delovanja

Pomoč kolektivom, ki s težavami uresničujejo vsebino samoupravljanja, še ne pomeni, naj bi v takih okoliščinah še dopuščali delovanje tehokratov in nasprotnikov samoupravljanja — Odločna in konkretna akcija sindikatov za pospešeno ustavno preobrazbo samoupravljanja v združenem delu

PROČELJA NOVA, ZNOTRAJ PA PO STAREM

Po besedah inž. Kukovca še vedno imamo primere, ko začetna samoupravna organiziranost ni skladna z ustavnimi načeli ali pa so po kolektivih ta načela razumeli in tudi uporabili enostransko. Tako je bilo do 20. maja vpisanih v sodne registre 2325 organizacij združenega dela, med njimi le 301 takih, kjer so se delavci konstituirali v TOZD. Že to pove, da še ni vse urejeno in da je med že registriranimi prav gotovo precej takih (tako enovitih delovnih organizacij kot že obstoječih temeljnih organizacij in dislociranih obrato), kjer obstajajo pogoji za oblikovanje novih TOZD. Med njimi so tudi TOMOS Koper, Združene papirnice Ljubljana-Vevče, AVTO in ZIDAR iz Kočevja, TOZD Operativa Luke Koper, vsa tri TOZD podjetja Fructal-Alko, TOZD Zdravilišče Radenci in drugi.

Marsikje tudi še prevladuje zgrešena in pravzaprav prežvela miselnost o nadrejenosti in podrejenosti med bivšimi „matičnimi podjetji“ in z njimi fizično integriranimi obrati, posebej še, če so le-ti dislocirani. Večina teh obratov sicer ima status TOZD, vendar pa so odnosi ostali stari! To se je izkazalo predvsem pri razdelitvi premoženja, pri čemer so take TOZD zaradi neuresničenih pravic iz minulega dela ostale še vedno materialno odvisne, oziroma so jim „pobralli“ kadre. Ponekod, denimo v IMV Novo mesto, pa jim — prek premišljene delitve dela in proizvodne usmeritve, diktiranih cen in zaračunavanja fiktivnih stroškov tudi zdaj še vedno poskušajo odtujevati rezultate njihovega dela.

„MIR PRED POLITIKI“ — KAJ JE TO?

Samoupravno planiranje v TOZD še ni razvito in tudi ne skupno planiranje kot podlaga za samoupravno združevanje dela in sredstev. Tako je zato, ker še nismo premagali skupinsko lastniške miselnosti v posameznih TOZD, ki želijo gospodariti po svoje, pa tudi zato, ker hočejo imeti planiranje še naprej v rokah tehokratske strukture v upravnih in ki potem svoje rešitve tudi vsiljujejo delavcem posameznih TOZD. Take razmere, govornik je konkretno omenil Iskro, se izražajo tudi v neopredeljenih skupnih razvojnih ciljih in nejasnih osnovah planiranja, zapisanih v samoupravnih sporazumih o združevanju.

Poslovodni odnosi med TOZD so večinoma tudi še prepuščeni svobodnemu delovanju tržnih zakonitosti in tržne stihije skratka: samoupravno jih še ne obvladujemo niti tam, kjer v medsebojnem poslovanju uveljavljajo dogovorjene cene, ker le-te ne izhajajo iz produktivnosti dela in zatorej še ne odražajo skupnega uspeha, doseženega z združevanjem dela in sredstev TOZD, katerih razvoj je medsebojno pogojen in odvisen. Tak „položaj“ si skušajo zavarovati in obdržati predvsem TOZD višje predelave, finalisti in trgovina.

Pri ADK bi lahko videli dolg spisek primerov, ki pričajo o tem, kako so bili delavci odrinjeni od svoje najpomembnejše in neodtujljive samoupravne pravice, da odločajo o dohodku, ki so ga ustvarili s svojim delom. Konkretno gre za to, da marsikje še vedno ugotavljajo dohodek le na ravni delovne organizacije, čeprav ga formalno prikazujejo tudi po TOZD. To se je jasno izkazalo po lanskim zaključnim računih, ko so marsikje v računovodstvih šele na podlagi zakonskih določil

dobesedno „skonstruirali“ zaključne račune TOZD po veljavni metodologiji. V takih primerih o dohodku ne le niso, ampak tudi niso mogle odločiti tiste TOZD, ki so ga ustvarile, ampak so lahko le potrdilo že opravljeno računsko operacijo.

Povedati pa velja, da neurejene in slabe samoupravne odnose še marsikje in kar naprej pripisujejo nerazviti samoupravljaljski zavesti in premajhni usposobljenosti delavcev za samoupravljanje. Pripisujejo jim celo mezno miselnost, češ da delavci hočejo le debele kuverte, njim (beri: strokovnjakom) pa zaupajo vse drugo. Marsikje se sklicujejo še na to, da so za take odnose, kot jih imajo zdaj, vendar glasovali delavci sami! Molče torej o tem, da so sami delavcem vsilili te in takšne rešitve, da bi z njimi zadostili formalnim zahtevam za registracijo in seveda, da bi imeli „mir pred politiki“.

„Primer Gorenja Velenje“ pa je tak, da so si najpomembnejše funkcije razdelili kar sodelavci v najnižji upravi.

Posamezniki skušajo imeti odločilno besedo tudi pri sredstvih informiranja. V internih glasilih pogosto ni mogoče objaviti ničesar, kar bi po sodbi vodilnih delavcev lahko škodovalo ugledu „njihovega“ podjetja. V „Gorenju“ Velenje so šli celo tako daleč, da so zadržali objavo sklepov delavskega sveta TOZD, čeprav je le-ta to zahteval!

Birokrati pa skušajo delavcem z vsemi sredstvi, tudi z grožnjami, da bodo odpuščeni z dela, preprečiti, da bi se obračali na pomoč izven delovne organizacije. To prikazujejo kot „blamažo“ kolektiva, ne pa sramoto za tiste, ki so povzročili nepravilnosti. O prizadetih delavcih govorijo kot o nergačih, lenutih in nesposobnih. Kolektivom vsiljujejo celo take sklepe, da se je skoraj

odpravljanju navedenih in še drugih slabosti, ki jih zdaj ugotavljamo pri praktičnem uveljavljanju ustavne vsebine samoupravljanja v TOZD. Pri tem so nekateri, kot denimo JOŽE GLOBAČNIK, opozorili, da akcije ne bi smeli spremeniti v kampanjo, ampak naj pomeni prizadevanje, da bi ustvarili tako ozračje, ki bo pospeševalno vplivalo na trajnost ustavne preobrazbe in sploh družbenih akcij, namesto da se vse prepogosto srečujemo s „premoni“, ki nato terjajo novo akcijo za nadaljevanje izpolnjevanja že dogovorjenih nalog in ciljev.

Čeprav za nobenega izmed razpravljavcev ne moremo reči, da bi bila njegova razprava nezanimiva ali posplošena, zaradi izjemne tehtnosti povzemamo le še mnenja treh udeležencev razširjenega plenarnega zasedanja RS ZSS.

Tako je IGOR URŠIČ še posebej poudaril, da konkretna opredelitev vozlišč, na katerih ugotavljamo odpre samoupravljanju, uresničevanje ustave in tudi sklepov vodstev ZK in drugih družbenopolitičnih organizacij, nedvomno že pomeni osnovo bodoče akcije. Ta je tembolj potrebna, ker s trenutno aktivnostjo pri uresničevanju ustavnih načel in sklepov najvišjih političnih vodstev ne moremo in ne smemo biti zadovoljni, ampak jo moramo poživiti.

Spreminjanje realnih odnosov v družbi je dejansko najbolj odvisno od aktivnosti družbenopolitičnih organizacij, je v svojem prispevku k razpravi opozoril VINKO KASTELIC in se hkrati zavzel, da bi bolje izkoriščali možnosti, ki jih ponujata institut in funkcija družbenih pravobranilcev samoupravljanja.

„Problem odgovornosti se začne z izkoriščanjem delovnega časa, nadaljuje z lažno solidarnostjo in zaključuje s pojmovanjem samoupravljanja kot delovnega nereda. Vmes so še vse druge slabosti in napake, zaradi katerih bi nekdo moral odgovarjati, pa ne! Če govorimo o resnični odgovornosti, to pomeni preizkus dela slehernega posameznika z vsemi posledicami delovnega, pravnega in političnega značaja,“ je pribil JANEZ SINKOVEC.

... IN ŽE ZAČRTANA

Doslej sprejeti sklepi o uresničevanju ustavnih določil in samoupravljanja v organizacijah združenega dela seveda ostajajo v veljavi in so vodilo ter napotek za konkretno delovanje vseh družbenopolitičnih organizacij, je bilo večkrat poudarjeno v razpravi na razširjenem plenarnem zasedanju republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Zato seveda ne bi ponavljali teh stališč in sklepov, ampak bi le povzeli najvažnejše sklepe, kot jih je RS ZSS sprejel na tej seji v zvezi z nadaljnjimi akcijami sindikatov pri uveljavljanju ustavne vsebine samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela.

RS ZSS pa je med drugim pozval vse IO OSO na Slovenskem, da se brez izjeme vsak izmed njih sestane na razširjeni seji, ki naj bi bila še pred počitnicami ali vsaj prve dni septembra, in kritično oceni stanje samoupravljanja v svoji TOZD. Pri tem naj bi se zlasti ugotovili, koliko je dejansko uresničena neposredna samoupravna oblast delavcev nad pogoji, sredstvi in rezultati njihovega dela.

NE NEVEDE, AMPAK NAMERNO PROTI SAMOUPRAVLJANJU

Ponekod, kolikor le morejo, namerno onemogočajo neposredne organizirane stike med delavci posameznih TOZD in njihovih samoupravnih organov ter družbenopolitičnih organizacij. Kjer tako ravna, je pojasnilo in izgovor v tem, češ, kaj še hočete, saj imate skupni delavski svet! Dejansko pa pri tem mislijo nase. Priznati je treba, da jim je ponekod skupne delavske svete tudi uspelo zmanjšati na polovico starega sestava, češ, da delegatski sistem dovoljuje le dva ali tri delegate iz vsake TOZD, da bo zato manj stroškov in da bodo v takem sestavu lažje odločali. Dejansko pa se zavedajo, da na manjše skupine lahko bolje vplivajo, kako naj odločajo. Pri tem

Na razširjeni seji RS ZSS so razpravljali: Igor Uršič — CK ZKS, Ciril Koprivec — delegat RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah, Jože Čebula — delegat RO Sindikata delavcev kovinske industrije, Vinko Kastelic — družbeni pravobranilec samoupravljanja SR Slovenije, Jože Bajc, delegat RO Sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva, Janez Šinkovec — predsednik odbora sindikatov Slovenije za samoupravljanje, Savin Jogan — RK SZDL Slovenije, Geza Čahuk — delegat RO Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, Albina Tušar — delegat RO Sindikata delavcev kovinske industrije, Jože Globačnik — delegat

družbenopolitičnega zbora Skupščine SRS, Fran Cvetaš — delegat RO Sindikata delavcev znanosti in visokega šolstva, Pavel Jagodič — delegat RO Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, Vlastimir Kitanovič — delegat RO Sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva, Olga Abramič — delegat RO Sindikata delavcev usnjarske industrije, Rudi Babič — podpredsednik Gospodarske zbornice Slovenije, Drago Frlan — delegat RO Sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva, Mihajlo Palas — in Jože Marcius, delegat RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah.

dobro vedo, kako si lahko pridobi majhno število delegatov potrebna stališča delavcev, posebej še, če gre za številno velik in raztresen kolektiv.

Posebno obliko oviranja razvoja samoupravljanja izraža tudi praksa, da na primer na sejah kolegijskih in poslovodnih organov ne pišejo nobenih zapisnikov. Tako ni možna kontrola, kaj so se dogovorili in kdo je za kaj odgovoren. Te dogovore potem lahko tolmačijo le direktor ali drugi vodilni delavci. Razen tega ni malo primerov, da poslovodni organi in vodilni delavci nastopajo pred delavci na zborih z dolgovestnimi razlagami, nejasnimi predlogi in brez jasnih stališč o pomembnih odločitvah, češ: delavci, vi se dogovorite in odločajte tudi o najbolj zahtevnih strokovnih vprašanjih. Torej lahko rečemo, da spet gre za podoben primer namernega skrivanja za odločitve delavcev, kot se je v preteklosti že dogajalo, denimo na delavskih svetih.

ODLOČNA AKCIJA JE NUJNA ...

V razpravi, ki je sledila, so udeleženci po vrsti opozarjali na nujnost bolj energičnega delovanja vseh subjektivnih sil, posebej pa sindikatov pri

Ozadje takih težav in pojavov je dovolj jasno, da bi ga bilo treba imenovati kako drugače, kot pa z edino pravo besedo: boj za oblast. Ker pa opisano ne pomeni edine pojavnne oblike tega boja, velja spregovoriti tudi še o drugih.

VSEMOGOČNE SKUPNE SLUŽBE — DOKLEJ ŠE?

Kot je povedal inž. Ivan Kukovec, so birokratske in tehokratske težnje nasploh najbolj očitne tam, kjer skušajo ohraniti oblast v upravnih strukturah, zdaj „preoblečenih“ v skupne strokovne službe oziroma delovne skupnosti skupnih služb. Pri tem kaj radi razširjajo parole, da so strokovnjaki in upravni delavci z ustavo postavljeni v neenakopraven položaj v primerjavi z delavci v TOZD. Istočasno pa še kar naprej odlašajo z izdelavo in javno razpravo o samoupravnih sporazumih o odnosih med delavci v TOZD in v skupnih službah. Če pa so take sporazume že pripravili, so preveč splošni in enostranski, ker odločajo le obveznosti TOZD, kako bodo financirale te skupne službe, seveda brez možnosti, da jih nadzorujejo in vrednotijo njihovo delo. Kako bi moralo biti po ustavi, pa vemo: osebni dohodki in sredstva skupne porabe delavcev skupnih služb morajo biti odvisni od njihovega resničnega prispevka k poslovnim uspehom.

Birokratske in tehokratske sile se tudi vse bolj zavedajo, da ne bodo več mogle svojevoljno razpolagati z dohodkom delavcev v TOZD. Zato iščejo nove možnosti za svojo „oblast“. Najbolj izraziti primeri se kažejo v tem, da skušajo skoncentrirati vse strokovnjake v svoji delovni skupnosti. Le-ta v Gorenju Velenje združuje kar 2000 delavcev! V tem kolektivu so tudi enostransko, kar z odločbo „preselili“ večino strokovnjakov iz TOZD v skupne službe. Ko so se nekateri temu uprli, so jim pokazali vrata! Delavcem torej hočejo odvzeti „možgane“, da bi jim potem lahko komandirali kot robotom.

Zaskrbnjujoči so tudi primeri, ko posamezne strokovne institucije drago prodajajo, torej na veliko služijo, s presajanjem vzorcev zahodnih modelov menegerske organizacije, ki pa niso sprejemljivi v naših samoupravnih družbenih razmerah. Tako je na primer direktor „Jutrjanke“ iz Sevnice pred kratkim še „prepričal“ delavce, da so za izdelek te vrste plačali kar lepo vsoto 25 starih milijonov dinarjev.

Posamezni birokrati, nadalje, skušajo imeti v oblasti predvsem službe, ki jih delavci posebej spoštujejo ali se jih tudi boje. To so personalne službe, kjer pišejo razne odločbe; službe kontrole, ki zahtevajo disciplino v proizvodnem procesu in materialnem poslovanju; interne banke, disciplinske komisije, komisije za osebne dohodke in podobno, v zadnjem času pa tudi organe delavske kontrole.

KDO VSE SE „VMEŠAVA“ IN KAKO?

Paleta težav po oblasti pa s tem, žal, še zdaleč ni izčrpana! Tako je inž. Kukovec v svojem referatu opozoril na oživljanje neformalnih skupin in na hotenje, da bi bodilne strukture obvladovale tudi celotno kadrovsko politiko. Delavce, ki opravljajo samoupravne in politične funkcije, želijo imeti čim bolj pod svojim osebnim vplivom. Ponekod jih po izvolitvi kaj hitro preselijo na boljše položaje in seveda, tudi pod svoj vpliv.

PO VIII. KONGRESU SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE V PRIŠTINI

Poiskati skupne interese

Slavju v Sloveniji, ko so naši gradbeni delavci praznovali na začetku tega meseca „Dan gradbincev“, je sledil 12. junija v Prištini VIII. kongres sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije.

Medtem ko so doslej vsi kongresi gradbenih delavcev Jugoslavije trajali dva dni, je VIII. kongres opravil delo v enem samem dnevu. Po oceni številnih delegatov iz vse Jugoslavije je bil kongres v Prištini zelo dobro pripravljen, zato je tudi lahko uspešno zaključil svoje obsežno delo v razmeroma zelo kratkem času.

Druga značilnost letošnjega kongresa gradbincev na zvezni ravni bi bila morda ta, da so delegati namenili posebno pozornost življenjskim in delovnim pogojem zaposlenih. Glede na številne odgovorne naloge, ki čakajo sindikat gradbenih delavcev Jugoslavije v prihodnjem obdobju, so delegati v Prištini pošteno pretesli tudi svoj obsežen akcijski načrt, s katerim so si začrtali svojo nadaljnjo pot.

Za nas bo morda ob vsem tem še posebno zanimiv podatek, da je v Prištini spregovorilo kar osem delegatov iz Slovenije. Toliko aktivnih udeležencev ni imela na kongresu nobena druga republika. V imenu slovenske delegacije so stopili na govorniški oder Lojze Cepuš – predsednik RO sindikata gradbenih delavcev Slovenije, Andrija Vlahović – sekretar omenjega odbora, Janez Hambroš (Izolirka Ljubljana), Franc Šket (TEOL, Ljubljana), Jelko Muren (Cementarna Trbovlje), Albert Planinc (Stavbar Maribor), Franc Rat (Vegrad Velenje), Valentin Čadež (IGM Zagorje) in Marija Mesarič (GP Tehnika Ljubljana).

VEČJA INTENZIVNOST DELA – EDEN NAJPOMEMBNEJŠIH CILJEV

Ena izmed najpomembnejših nalog našega sindikata v prihodnjem obdobju je, da pristopimo k hitrejšemu in bolj učinkovitemu reševanju vprašanj s področja življenjskih in delovnih pogojev naših delavcev, so poudarili delegati na kongresu v Prištini. K temu so dodali, da mora boj za boljše življenjske in delovne pogoje, za višji osebni in družbeni standard, sloneti le na intenzivnejši proizvodnji, vsestranski štednji in na kar najbolj racionalni proizvodnji.

Današnji delovni in življenjski pogoji gradbenih delavcev so več ali manj znani. So težki, zelo težki, posebno še razmere ljudi na gradbiščih. Delavci žive ločeno od svojih najbližjih, pogosto izven naseljenih krajev, daleč proč od zdravstvenih in kulturnih ustanov. Zato ni čudno, da si večina gradbenih de-

lavcev pri nas „prisluži“ invalidsko in ne starostno pokojnino.

Ob tem naj povemo še to, da so kljub nezavidljivim življenjskim in delovnim pogojem osebni dohodki jugoslovanskih gradbenih delavcev precej skromni. Lansko leto so znašali v tej panogi v poprečju komaj 2.505 dinarjev, kar je za 7 odstotkov manj kot v gospodarstvu. Zaradi tega bo potrebno storiti čimveč za povečanje produktivnosti in s tem tudi dohodka, da bomo lahko že na naslednjem kongresu ugotavljali akumulacijo in osebne dohodke v gradbeništvu na ravni našega gospodarstva, so poudarili delegati v Prištini.

Že na VII. kongresu so se predstavniki sindikatov domeniili za skupno politiko delovnega časa v gradbeništvu. Natančno so opredelili zgornjo in spodnjo mejo. In, ko je pred dnevi stekla v Prištini beseda tudi o tem vprašanju, so delegati ugotavljali, da mnoge temeljne organizacije združenega dela še ne spoštujejo sprejete politike. Nekatere opravljajo do 40 odstotkov gradbenih del na račun podaljšane delovnega časa. V mnogih primerih se

prav tu, so poudarili delegati, skrivajo le slabosti v organizaciji dela. Eden izmed ciljev sindikatov namreč je, da bi gradbeni delavci dosegli v krajšem delovnem času večjo produktivnost dela. Zato bi se tudi morali boriti za destimulacijo dela v podaljšanem času.

Ob tem je nedvomno zanimiv podatek, da smo samo v minulem letu zgradili v Jugoslaviji 90.000 stanovanj v privatnem sektorju. Seveda imajo levji delež pri tej gradnji naši gradbinci, ki so v svojem prostem času visoko zavihali rokave. Zato ni čudno, da v svojem rednem delovnem času niso dali več od sebe!

Del slovenske delegacije med delom kongresa . . .

ŠE VELIKO DELA NA PODROČJU DOGOVARJANJA IN SPORAZUMEVANJA

Na kongresu v Prištini so delegati spomnili med drugim tudi na dejstvo, da so mnoge temeljne organizacije združenega dela le formalno uskladile svoje delo in samoupravne odnose z novo ustavo. Mnoge temeljne organizacije združenega dela tudi niso poiskale ustreznih rešitev glede števila zaposlenih. Tako imajo

nekateri kolektivi istočasno temeljne organizacije z 11 oziroma s 3.800 delavci! Dalje številne temeljne organizacije tudi niso poskrbele za razmejitev sredstev, pravic in obveznosti, kar je v precejšnjem nasprotju z določili ustave. Posledice tega ravnanja, ki jih je opaziti na vsakem koraku, pa so močno zaskrbljujoče. Precej pozitivnih rezultatov pa je v minulih letih rodilo samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje na področju delitve dohodka, osebnih dohodkov in še drugih številnih problemov, so poudarili delegati v Prištini. Prve samoupravne sporazume so namreč podpisali v gradbeništvu že

vgraditev kriterijev, ki bodo zagotavljali čimbolj enake pogoje dela in ustvarjanja ter delitve dohodka. Pri tem bodo sindikati vztrajali na uresničevanju sprejetih sporazumov in izenačevanju skupno sprejetih kriterijev.

DOSLEDNO IN HITREJŠE URESNIČEVANJE USTAVNIH NAČEL

Glede na celodnevno delo kongresa v Prištini, pa tudi glede na dejstvo, da mnogi razpravljavci zaradi pomanjkanja časa sploh niso prišli na vrsto – zato so posredovali svoje prispevke v pisni obliki – se bomo lahko na račun pomanjkanja prostora le bežno dotaknili sprejetega „akcijskega pro-

nih izkušenj. Istočasno se bodo borili za ukinitve oziroma reorganizacijo vseh temeljnih organizacij združenega dela, ki potrebnih rešitev niso prilagodile načelom nove ustave.

Osnovne organizacije sindikata se bodo morale zavzeti za tako razvojno politiko temeljnih organizacij združenega dela, ki bo zagotovila večjo materialno osnovo, večjo materialno varnost delavcev in s tem tudi potrebne rezerve. Še posebej se bodo sindikati zavzeli za to, da bodo delavci temeljnih organizacij združenega dela zares neposredno odločali o svojih načrtih in razvojnih programih.

Kongres je še zlasti poudaril nujnost hitrejšega združevanja dela in sredstev temeljnih organizacij v okviru posameznih grupacij in med njimi. Cilj teh prizadevanj je trdno in dolgoročno povezovanje interesov

NA KONGRESU SO REKLI:

VLADIMIR STIJEPOVIČ, predsednik zveznega odbora sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije:

„Pomembno področje dela našega sindikata je reševanje stanovanjskega vprašanja naših delavcev, saj predstavljajo urejene stanovanjske razmere osnovo za življenjski standard, ki bistveno vpliva na produktivnost dela. Naša naloga je, da vse temeljne organizacije

združenega dela do konca letošnjega leta sprejmejo dolgoročne programe stanovanjske izgradnje in delitve stanovanj, da bo vsak gradbenec natančno vedel, kdaj bo rešeno njegovo stanovanjsko vprašanje. Ne bi se smelo več dogajati, da človek pridno dela v podjetju že petnajst let, pa je še vedno brez stanovanja!“

JELO MURN, Cementarna Trbovlje:

„Dogovorili smo se, da moramo pri skrbi za boljše življenje in delovne pogoje naših delavcev nenehno misliti tudi na vse elemente preventive. Sklep se mi zdi izredno pomemben, saj v Sloveniji že dlje časa ugotavljamo, da imamo na račun nizkega zdravstvenega standarda in zdravstvene zaščite ter seveda zavoljo težkih delovnih pogojev v svojih vrstah vse več invalidov, ki odhajajo predčasno v pokoj. Pojav je zaskrbljujoč, saj ne navsezadnje močno siromaši tudi poslovne rezultate naših delovnih kolektivov.“

LOJZE CEPUŠ, predsednik RO sindikata gradbenih delavcev Slovenije:

„Prepričan sem, da bomo svoje načrte uresničili le, na dosedanjih kongresih smo sprejeli že nič več in nič manj kot 268 sklepov, če se bomo odločili za kom-

pleksno modernizacijo gradbene operative. Pogoj za to je več znanstvenega dela, več strokovnega znanja v proizvodnem procesu. Soudim, da smo doslej vse preveč zanemarjali razvoj znanosti, da smo vse premalo spodbujali inovacijsko dejavnost naših delavcev, tehnikov in inženirjev. Le vprašajmo se, kako smo nagradili naše ljudi, ki so izboljšali tehnologijo dela, ki so s svojimi racionalizacijami veliko doprinesli k cenejšemu in obenem uspešnemu delu . . . ?“

JANEZ HAMBROŠ, Izolirka Ljubljana:

„Ko govorimo o našem delu in o naših uspehih, moramo vedno imeti pred očmi, da so rezultati našega dela v veliki meri odvisni od psihofizičnih sposobnosti naših delavcev. Zato je naša naloga, da namenimo zaposlenim vso pozornost, da poskrbimo za njihovo dobro počutje tako v prostem času kot na delovnem mestu. Menim, da jim moramo med drugim nuditi tudi kar najbolj pestro možnost za aktivno športno rekreacijo, ki mora biti sistematična in dobro organizirana. Športno razvedrilo naših delavcev mora postati sestavni del vsega delovnega procesa, postati mora del našega vsakdanjega življenja . . .“

Med delom kongresa: Za govorniškimi odrom je Marija Mesarič iz Ljubljane, ki je spregovorila o problemu izobraževanja.

pred šestimi leti. S samoupravnimi sporazumi so gradbinci doslej uskladili mnoge skupne interese in tudi pomembna vprašanja življenjskega standarda.

Po drugi strani pa opozarja družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje v gradbeništvu na nekatere slabosti. Gre predvsem za dejstvo, da pri sporazumevanju in dogovarjanju sodeluje premajhno število delavcev. Zato tudi so delegati v Prištini soglasno podprli predlog, da bodo sindikati še vnaprej vztrajali na aktivnem delu pri dograjevanju sistema in prakse samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja. Pri tem se bodo zavzeli za

grama“ sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije, ki so ga sprejeli delegati na minulim kongresu. Skušali bomo izluščiti iz delovnega načrta nekaj tistih stvari, ki imajo nedvomno „prioriteto“ v omenjenem akcijskem programu.

Osnovna in prvenstvena naloga sindikatov gradbenih delavcev Jugoslavije je, da v prihodnje dosledno spodbujajo uresničevanje ustavnih določil v vseh temeljnih organizacijah združenega dela. Da bi bilo delo na tem področju hitrejše in uspešnejše, kot je bilo doslej, vztrajajo sindikati na nenehnem spremljanju in analiziranju dela temeljnih organizacij in na redni izmenjavi mnenj in pozitiv-

skupnih elementov razvoja, kot so denimo projektiranje, proizvodnja gradbenega materiala in gradbene mehanizacije, raziskovalno delo in podobno.

Prav zaradi tega je kongres posebej obvezal vse organizacije sindikata in temeljne organizacije združenega dela, da store vse za hitrejšo sprejete in tudi uresničevanje družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov o skupni razvojni politiki in združevanju dela in sredstev, tako v okviru temeljnih organizacij združenega dela kot tudi na vseh drugih ravneh, od občine, republike oziroma pokrajine do federacije.

Tekst in foto: ANDREJ ULAGA

4. kongres Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Jugoslavije

Prejšnji teden se je v mali dvorani Doma sindikatov v Beogradu sestala na dvodnevni zasedanju 4. kongres Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Jugoslavije. Okoli 800.000 članov omenjenega sindikata je na kongresu zastopalo nad 300 delegatov. Delo je vodil dosedanj predsednik zveznega odbora Predrag Petrovski, ki je bil drugega dne ponovno izvoljen za predsednika. Sekretarji so Božena Kostić, Stanimir Ivanović in Tonči Legas. Delegati so izbrali tudi nov 72-članski zvezni

Besede iz pisma predsednika Tita nam pravzaprav zvenijo „preveč znano“, da nehoti ne bi postali nanje posebej pozorni. Gre namreč za to, da na kongresu delavcev Sindikata storitvenih dejavnosti ne bi mogli najti „prav posebnih, specifičnih značilnosti“, ki bi se posebej označevale sedanji trenutek dela tega sindikata in njegovih členov. Njegovo življenje je — roko na srce — tako podobno dogajanjem v ostalih sindikatih — točneje: saj ne gre samo za sindikate, temveč za osnovne sestavine življenja in dela delavcev! — da pravzaprav nismo mogli slišati „nekaj povsem drugačnega“, četudi bi to hoteli.

Torej — daleč v ospredju pred ostalimi problemi so ustvarjanje in delitev dohodka, ter pogoji in značil-

USPOSABLJANJE ZA SAMOUPRAVLJANJE IN DELEGATSKI SISTEM

Zdi se, kakor da preskakujemo prav v drugo skrajnost, če ob bok zunanji trgovini postavimo vprašanja organiziranosti in delovanja sindikata v prav specifični storitveni dejavnosti. Vprašanje je dokaj preprosto: kako zastaviti delo sindikata v osnovni organizaciji, ki združuje delavce, „raztresene“ po številnih majhnih prodajalnah? Sodeč po razpravi na kongresu je pravi odgovor samo eden: delegati! Toda kakšni? Prav gotovo taki, ki bodo tesno povezani s svojim okoljem in njegovimi problemi in ki bodo tako na poteh obveščanja kot tudi odločanja stalna in človeško ra-

cijah... torej o problemih, ki imajo v sodobni politični kulinariki vlogo soli. Skratka, brez njih ne gre.

Nad vsem pa je visela — čeprav seveda v kongresnem sporedu ni imela posebne točke dnevnega reda — pogubna teža inflacije in sploh negotovost v tokovih gospodarjenja. Bogdanov je prav ob tem pripeljal zanimivo mnenje:

„Prva naloga je, da najdemo odgovor, če smo res konstituirali TOZD, kot je treba. Zahtevamo pretres upravičenosti velikosti TOZD, delitvenih razmerij, samoupravnih aktov... Zakaj? Prav gotovo ne zato, da bi ustvarjali neprekinjeno verigo pravne in gospodarske negotovosti. Prav nasprotno! Menimo, da je za samoupravljanje nujna pravna in gospodarska varnost, da bi se samoupravljanje lahko racionalno razvijalo in pokazalo vse svoje prednosti. Ne moremo torej biti zadovoljni s položajem, kjer se lahko kar čez noč spre-

Vse uličice se stekajo na cesto akcije

V ospredju zanimanja je bila izredno pestra in široko razprostrta gospodarska pahljača, od škodljivih posledic neorganizirane zunanje trgovine do pravega mesta in resnične vloge TOZD ● Sindikat storitvenih dejavnosti ima še posebej odgovorno nalogo v procesih — še prepočasnih — smiselnih gospodarskih povezovanj »od surovine preko predelave do potrošnika«

odbor, 8-članski nadzorni odbor in delegacijo v zvezni svet ter nadzorni odbor ZSJ. Glede vsebinske označitve kongresa Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Jugoslavije je treba poudariti, da je bilo docela sprejeto poročilo o delu med tretjim in četrtim kongresom, kakor tudi novi statut in delovni program.

Ce rečemo, da so delegati poslali predsedniku Titu pozdravno pismo, nikakor tega nismo storili zaradi poudarjanja — sicer običajnih — znakov spoštovanja ob kongresnih in podobnih monozičnih srečanjih. Nasprotno, pozdravno pismo je v svoji „problemski tematiki“ zelo neposredno in odkrito. Naj citiramo del pisma, ker obenem tudi ilustrira, kam so padala kritična kladiva razprave:

„Spremembe v družbeno-ekonomskem in političnem sistemu so dale možnosti delavskemu razredu storitvenih dejavnosti, da z delegatskim sistemom bolje drži v rokah združeno delo, delovna sredstva in obenem tudi samoupravne odnose. Tvoji izrazi zaupanja, ki si jih izrekel na 7. kongresu zveze sindikatov Jugoslavije, so nam bili v vzpodbudo pri prizadevanjih za boljši položaj delovnih ljudi, kar dosegamo s pomočjo družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov.

Dinamični razvoj dežele kakor tudi neprestana gospodarska rast in razvijanje samoupravnih odnosov postavljajo pred naše članstvo in organizacije vedno nove in odgovorne naloge. Prevzemamo nalogo, da bomo premagali dosedanje slabosti in da bomo storili več za povezovanje dejavnosti in blagovnega prometa na osnovi ustavnih načel, tako da bodo dohodek in njegovo delitev imeli v rokah tisti, ki ga ustvarjajo. Prav tako se zavezujemo, da se bomo še odločneje borili z vsemi negativnimi pojavi in odkloni, še posebej na področju trgovine z inozemstvom in povsod tam, kjer delo in rezultati dela ne postavljajo delavca na pravo mesto. Borili se bomo za dosledno dogovarjanje in sporazumevanje o ustvarjanju in razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov na osnovi rezultatov dela. Naša prva naloga je prizadevanje za večjo produktivnost, solidarnost in varčevanje, saj bomo samo tako ustvarili boljše življenjske in delovne pogoje delavcev.“

nosti samoupravnega življenja. Zdi se, da so prav vsa omenjena vprašanja osredotočena v TOZD in okoli njih. Uveljavljanje nove ustave, TOZD, veljava delavčeve besede in resnične volje... to so „prometni znaki“ na avtocesti dogajanja sodobne jugoslovanske samoupravne družbe. In, ob tem je morda še posebej zanimivo pripomniti, da niti ni bistvenih razlik v omenjenem „prometu“ med posameznimi republikami in pokrajinami, med razvitimi in nerazvitimi...

NEKATERI BI RADI ŠE BOLJ ZASUŽNJILI DELOVNEGA ČLOVEKA

Ne brez razloga je predsednik Predrag Petrovski že v uvodnem referatu posebej poudaril:

„V nekaterih organizacijah so TOZD konstituirali samo formalno. Poznamo primere, ko se velike delovne organizacije zunanje in notranje trgovine, veliki hoteli in hotelske organizacije (skupina hotelov) proglašajo za TOZD ali pa se v relativno majhnih delovnih organizacijah oblikuje veliko število TOZD, s čimer se tehnologija in organizacija dela spravljata na najmanjšo možno mero. V omenjenih primerih nima samoupravljanje skoraj nikakršne materialne osnove za svoje delovanje, saj je dohodek komaj omembe vreden, razvojna vprašanja so pa dokaj nejasna. V takih organizacijah je kaj malo samoupravljanja, posamezniki lahko odločajo praktično o vsem ali pa so prevladali skupinsko lastniški odnosi.

V tako organiziranih TOZD delavec ne more uresničevati svojih neodtujljivih pravic, TOZD pa ne more postati osnovne celice združenega dela in samoupravnih proizvodnih odnosov. Prav tako jih ne moremo imeti za osnovo združevanja v delovne in sestavljene organizacije združenega dela in ne kot izhodišče delegatskega sistema, s katerim bi delavci sodelovali v političnem odločanju.

Posebej moramo oceniti in pretresti sedanji položaj in rešitve, ker so veliki gospodarski sistemi in sestavljene organizacije izredno pomemben dejavnik v našem gospodarskem ustvarjanju in bodočem razvoju. Kakor zdaj stoje stvari, so velike organizacije konstituirane kot OZD, njihovi posamezni deli pa so TOZD. Poznamo primere, ko so v okviru ene TOZD kompletne dejavnosti gostinstva, trgovine ali obrti. Prav malo primerov pa je, da bi se pri organiziranju posluževali ostalih možnosti združevanja, kot so na primer skupnosti TOZD, SOZD in podobno.

Prav nič bolje ni z integracijskimi gibanji, ker se v večini primerov drobne trgovinske, gostinske, obrtniške in komunalne organizacije le združujejo brez pravega upoštevanja načel nove ustave. Dosedanje delovne organizacije v takem povezovanju po pravilu postanejo TOZD, osnovne organizacije pa v najboljšem primeru postanejo obračunske enote brez ustreznih samoupravnih pravic. Tako pod plaščem uveljavljanja ustave prihaja do opaznega zmanjševanja pravic delavcev in do krepitve tehnokratske in administrativne moči.

Videti je, da so taka negativna dogajanja še posebej opazna v zunanjetrgovinski dejavnosti:

„Nelojalna konkurenca, špekulacije na račun družbe, premalo dogovarjanja, samovolja in množica predstavništev v inozemstvu so odvečno breme za našo zunanjetrgovinsko menjavo. Omenjeni pojavi, ki rastejo iz našega sistema organiziranosti zunanje trgovine, zmanjšujejo učinek dejavnosti in obenem škodijo ugledu dežele. Sindikat se bo moral energično spoprijeti z ostanki liberalizma in tehnokratizma.“

Sploh so o vprašanjih zunanje trgovine na kongresu precej govorili, čeprav je res, da gre za — če bi izhajali iz števila sindikalnega članstva — „manjšinsko problematiko“. Zato pa nič manj bolečo in sorazmerno težko rešljivo.

zumljiva povezava med najširšimi plastmi članstva in vodstvu.

O nekaterih značilnostih dela sindikata je še posebej opazno spregovoril kongresni gost podpredsednik sveta ZSJ Dušan Bogdanov-Senko:

„Med pomembnimi nalogami sindikata, če že govorimo o neposrednem samoupravljanju in delegatskem sistemu, je prav gotovo usposabljanje delavcev za ta sistem. Konkretnije, da se bo sposoben upreti manipuliranju. Prav gotovo imamo pojave, ko se na zborih delavcev manipulira z njihovo voljo, kar velja tudi za delegacije in delegate.

Naj omenim tipičen primer. Delavci se pogosto pritožujejo, da morajo odločati o stvareh, ki jih zaradi visoko strokovne terminologije malo ali nič ne razumejo. Z drugimi besedami to pomeni, da morajo „pokrivati“ odločitve drugih. Menim, da mora biti informacija takšna, da jo bo delavec lahko razumel in bo natančno vedel, v čem je dilema. Četudi pridemo pred delavce z več variantami — kar večkrat slišimo kot zahtevo — je vendarle najbolj pomembno, da se odločimo za pravo. Predlagati delavcu pet variant in mu ne povedati, katera in zakaj je prava, je pravzaprav dezinformacija. Družbeno organizirane sile bi morale biti tisti dejavnik, ki bi odločilno vplival na izbiro prave rešitve. Potem prav gotovo ne bi govorili o nasprotjih med neposrednim samoupravljanjem in sindikalnim življenjem, med sindikalnim delom in usposabljanjem delavcev za odločanje...“

NAMESTO O NUJNOSTI AKCIJE RAJE Z DEJANJI SPREGOVORIMO, KAKO SMO SE SPOPRIJELI Z NUJNIMI NALOGAMI

Kot smo že v uvodu omenili, je bilo na kongresu veliko govora o TOZD, delitvi dohodka, integra-

Delegati pozorno spremljajo razpravo

mehe obveznosti in pravni status in potem nihče za ničesar več ne odgovarja. TOZD smo sicer oblikovali na hitro pod pritiskom zakonov in rokov in prav zato nismo uspeli odvreči teze tehnokratov, da TOZD ni razvijanje podjetja in tehnogospodarske enote, temveč le oblika združevanja interesov delavcev. In ker se je potem večkrat zastavljala dilema „ali smo za celoto ali posamezne dele?“, so se ljudje pogosto napačno opredeljevali. Vodila se je bitka za delitev oblasti in ne za samoupravno organiziranost družbe. Prav zaradi takega neugodnega ozračja, v katerem so nastajale TOZD, moramo zdaj z akcijo spremeniti položaj.

Prav gotovo ima tako mnenje podporo na vseh zborovanjih. Ni zborovanja, kjer ne bi govorili, da „akcija potrebna“, vendar — akcije ni! Prišel je čas, ko v referatih ne sme biti več mesta za ugotavljanje, „kaj vse bi morali napraviti“, temveč za to, kako smo se v resnici spoprijeli z nujnimi nalogami.“

IGO TRATNIK

Sproščen pomenek med odmorom

S V. KONGRESA SINDIKATA DELAVCEV PROMETA IN ZVEZ JUGOSLAVIJE

»STOP« ZA PREKOMERNO NADURNO DELO!

Kongresna razprava je še posebej opozorila na naložljivo povezanost pogojev gospodarjenja in prizadevanja za modernizacijo z nezadovoljivo stopnjo delovnih in življenjskih pogojev delavcev v prometu ● »Prenapenjanje« prinaša številne škodljive posledice, ne nazadnje tudi hude prometne nesreče

V prostorih fakultete za promet v Beogradu je bil konec prejšnjega tedna 5. kongres Sindikata delavcev v prometu in zvezah Jugoslavije. Osnova za kongresno razpravo sta bila poročilo o delu sindikata in njegovih zveznih organov v času med 4. in 5. kongresom ter referat predsednika zveznega odbora Milojka Milutinovića, »Naloge sindikata pri razvijanju samoupravnih odnosov v prometu in zvezah«.

Kongres je sprejel novi statut sindikata delavcev prometa in zvez ter akcijski program, za predsednika zveznega odbora pa ponovno izvolil Milojka Milutinovića. Med številnimi gosti so delegati še posebej toplo pozdravili predsednika sveta ZSJ Miko Špiljaka, ki je oba dneva spremljal kongresno dogajanje.

Čeprav je bil dnevni red kongresa sindikata delavcev prometa in zvez na las podoben dnevnim redom ostalih kongresov, smo že pred njegovim začetkom slišali napovedi, da bo razprava prav gotovo dala močan poudarek življenjskim in delovnim razmeram delavcev. Nobena skrivnost namreč ni, da so delovne razmere številnih »izpostavljenih« delavcev predvsem v prometu dokaj kritične (strojevodje, šoferji, piloti...!), tako da se kongres ne bo mogel ogniti temeljitejšemu soočenju s stvarnostjo. Ne samo zaradi svojih članov, ki nosijo na rameh prehode delovne obremenitve — in s tem povezano potencirano odgovornost — temveč tudi, ker se negativne razmere v prometnem ožljju neustavljivo odražajo v vsem gospodarskem telesu.

NAČRTUJMO IZ TOZD IN SIS »NAVZGOR«

Res smo na kongresu doživeli, da je bilo veliko govora o delovnih in življenjskih pogojih delavcev, vendar obravnava le-tega ni bila izolirana, ampak se je ves čas prepletala z značilnostmi gospodarskega trenutka v prometu in zvezah in z razmišljanjem o tem, kako naj bi razmere bistveno spremenili na bolje.

Mika Špiljak se je še prav posebej zavzel za samoupravne interesne skupnosti:

»Mislim, da je kongres izbral še posebno dobro pot, ker je imel temeljito razpravo o oblikovanju SIS in reševanju gospodarskih problemov posameznih panog in skupin v okvirih skupnosti. Gre za edino možno pot v nadaljnjem delu in razvoju. Navsezadnje je to tudi edina ustavna pot. Vse drugo je ostanek starega v novem sistemu.

Samo v okviru SIS lahko resnično planiramo razvoj. Če bomo čakali na državo, bo šlo kot doslej... Najprej morajo planirati temeljne organizacije in SIS, vse od pogojev gospodarjenja, do cen in delitve dela. Če SIS še ni in dokler jih ne bo, bo ukrepala država, vsi pa ste nezadovoljni s takim delom države. Država seveda mora delovati, čeprav vsi vemo, kako to gre. Na osnovi poprečij: temu seka glavo in onemu noge... Vendar se moramo sprijazniti s tem, da druge možnosti ta čas nimamo, dokler ne bomo organizirali SIS in ne bodo te prevzele politike razvoja docela v svoje roke.

Do takrat pa bomo še vedno pričeli konkurenčnih dirk avtobusov in kamionov po naših cestah, konkurenčnih borb kolektivov v isti panogi, med posameznimi prometnimi panogami... Vsi mislimo na to, kako bi drug drugega prevarali, v resnici pa razširjamo svoj dohodek in delo, zmanjšujemo si dohodek, onemogočamo si boljše osebne dohodke, razvoj standarda... Najbolje je, če resnici

pogumno pogledamo v oči in se spoprimejo z njo.

V okviru SIS bo vsekakor treba dognati, katere investicije so najbolj smotrne, da ne bomo razmetavali milijard za nekaj, kar že imamo, temveč jih bomo pametno naložili v smiselne modernizacije že obstoječega.

STANDARD NA STRANSKEM TIRU

Kritične besede nikakor niso bile izbrane slučajno — v mislih imamo izbor poslušalcev — ker je bilo doslej prav za prometne dejavnosti dokaj značilno, da so se pestovale in upanju, kako jim bo nekdo drug — četudi

MILOJKO MILUTINOVIĆ:

»Čeprav ugotavljamo precejšnje rezultate pri uveljavljanju nove ustave, še vedno ni prišlo do bistvene spremembe v položaju delavca. Še vedno srečujemo pojave, da se v novi preobliki zadržuje stari način centralističnega upravljanja in odločanja v imenu delavcev. Namesto da bi se združevanje dela in sredstev odvijalo na samoupravni osnovi, imamo še vedno centralistične oblike koncentracije sredstev in odločanja in tudi zastarelo ter neracionalno organizacijo dela in samoupravljanja. Pogosti so tudi pojavi, da se TOZD »zapira vase«, skrbi predvsem za svoje ozke interese in ne skupne koristi. Ne razume, da boljše rezultate gospodarjenja lahko doseže samo s širšim in samoupravno organiziranim povezovanjem. Skupne službe praviloma dobivajo osebne dohodke na osnovi sistema kvot in prispevkov, premalo pa so povezane z združenim delom v proizvodnji in z usodo dohodka v TOZD.«

država — urejal probleme in dajal denar, kadar bo voda pritekla do grla, saj »brez nas ne gre«. In če gremo od takega načina razmišljanja naprej, nikakor ni slučajno, da se je v taki klimi uspešno razraščalo prepričanje o uspešnosti centralistično usmerjenega gospodarjenja.

Videti je, da je največji davek za take razmere plačal predvsem delavec, katerega delovni in življenjski pogoji so »po logiki stvari« ostajali na stranskem tiru zanimanja.

Toliko bolj razumljivo je, da so prav na kongresu sindikata delavcev prometa in zvez sorazmerno največ govorili o tem, v kakšnih razmerah delavci delajo in žive. In, seveda, o škodljivih ter včasih kar katastrofalnih posledicah take ravni življenja.

Vzemimo za primer stanovanja, o katerih je predsednik Milojko Milutinović dejal:

»Stanovajska vprašanja so v prometu zelo zaostrena, kar velja še

posebej za železnico. Zgovoren je podatek, da nad 26.000 železničarjev (največ operativci in mladi strokovnjaki) nima prave strehe nad glavo. Če bomo gradili stanovanja zanje s takim tempom kot doslej, ne bomo njihovih vprašanj rešili niti v 30 letih!

Še prav posebej želim poudariti, da moramo zelo odgovorno pregledati merila za delitev stanovanj. Vse pogosto se dogaja, da prenekateri zamenjujejo stanovanja, da stanovanje dobivajo predvsem uslužbenci, kar zaostre odnose... Nismo proti temu, da uslužbenci dobe stanovanje, toda vedeti moramo, če nam šofer avtobusa, strojevodja, odpravnik vlakov, pilot... stanujejo kot podnajemniki ali nekje na podstrešju, na morejo biti sproščeni niti ne delovno sposobni za odgovorno in pravočasno opravljanje težkega dela. Posledicam se potem ne moremo ogniti, namreč v varnosti prometa...«

Tokrat smo se omejili samo na eno »otipljivo primerjavo«. Več jih je, ki sestavljajo tako imenovane delovne in življenjske pogoje. Toliko bolj se kaže zamisliti nad trditvijo, ki na kongresu ni ostala brez podpore:

»Tehnični in človeški dejavnik nista enakovredna. Pri modernizacijah

Pozornemu opazovalcu prav gotovo ne more uiti, da nekaj ni v redu. Nekateri so tudi ostrejši: »Marsikaj ni v redu!«

Mika Špiljak ni prav nič ovinkaril: »Rad bi spregovoril o problemu, ki ste se ga na kongresu večkrat spomnili in je tudi sicer akuten in vsem prometu. Gre za nadurno delo. Mislim, da je sindikat prvi odgovoren za pretiravanje pri delu čez mero in da v prihodnje ne bo smel več »gledati skozi prste«.

Kongres mora reči »stop« nenormalnemu nadurnemu delu. Vendar, če boste rekli A, potem je treba povedati tudi B. Povedati je treba, zakaj naj bi pretiravanja z nadurami bila »normalna«.

Slišati je, da ni dovolj kadrov. Zakaj jih ni? Morda zato, ker v Jugoslaviji ni dovolj delavcev? Nimamo dovolj šolanih? Vemo, da imamo dovolj enih in drugih.

Zakaj torej nočejo delati v prometu? Odgovor je lahko samo v zgrešeni politiki. Pomeni, da v prometu nismo vodili dobre politike. Delavci so bili prešlabo nagajevani in sčasoma jih je bilo vse manj. Ponekod so na železnici skušali najti spodbudnejše načine nagajevanja izvršilnega osebja, vendar sta zmagala primitivizem in uravnilovka in — rezultate imamo zdaj pred sabo: še naprej se dela v nadurah, ni prave stimulacije, delavci so vse preveč pogosto v bolniški in daleč preveč imamo v prometu hudih nesreč...

Vprašamo se lahko, kdo vse to plačuje. Delovni kolektivi. Plačujejo uničeno blago, lokomotive, letala... Plačila gredo iz dohodka delovnih kolektivov v prometu.

Če bomo že zastavili pot prekomernemu nadurnemu delu, bomo seveda morali napraviti konkretne programe — in to v vsaki TOZD, grupaciji in panogi — za izhod iz nezadovoljivega položaja. V prvi vrsti mislim na to, da je treba povečati število delavcev v prometu in sprejeti tak stimulativen način nagajevanja, da bodo novi kadri radi prišli.

VSI SMO IN OSTAJAMO ČLANI SINDIKATA

Omenili smo že, da je sindikat delavcev prometa in zvez na kongresu sprejel nov statut. V tem ni nobena posebnost. Precejšnje pozornosti in — priznajmo — tudi odobravanja pa je bilo deležno statutarno dopolnilo, ki so ga delegati dobili v pretres tik pred začetkom kongresa. In so ga seveda tudi sprejeli.

Gre namreč za to, da sindikat delavcev prometa in zvez daje možnost vsem našim delavcem, ki so začasno zaposleni v tujini (seveda je pogoj, da delajo v dejavnosti prometa ali zvez), da so polnopravni člani tega sindikata doma. Podrobneje bo o njihovem statusu odločil še zvezni odbor s posebno odločbo.

Sklep o predlogu za statutarno spremembo, kar zadeva članstvo naših »inozemcev«, je bil sprejet na seji izvršnega odbora ZO na osnovi pripomb in predlogov, ki jih je navrgla javna razprava.

To vsekakor ne sodi med najvažnejše teme, ki so prišle na kongresu, še do posebnega poudarka, vendar jo vseeno omenjamo, ker gre za svojevrstno posebnost, ki je doslej še nismo našli v »pravilih vedenja« nobenega drugega našega sindikata.

JOSIP BROZ TITO, predsednik SFRJ, v odgovoru na zdravico Kim Il Sunga, predsednika DLR Koreje:

V neuvrčenosti vidimo najboljšo pot premagovanja sedanjih nasprotij v svetu, pot ohranitve neodvisnosti in neoviranega samostojnega družbenega in gospodarskega napredka vseh dežel. Pričakujemo, da bo bližnja konferenca neuvrčenih v Colombu še bolj okrepila njihovo enotnost in akcijsko sposobnost ter še uspešneje prispevala k spreminjanju neenakopravnih mednarodnih političnih in zlasti gospodarskih odnosov. Upamo, da bo tudi Demokratična ljudska republika Koreja našla svoje mesto na tej pomembni konferenci.

S posebnim zanimanjem smo poslušali vaše besede o naporih, da bi miroljubno dosegli združitev vaše dežele. Pri tem lahko tudi v prihodnje računate na vso podporo Jugoslavije.

FRANCE POPIT, predsednik CK ZKS, v govoru na osrednji proslavi 30-letnice radia v svobodi:

Ko govorimo o družbeni odgovornosti slehernega novinarja v tisku in RTV, imamo v mislih novinarja, odgovornega soustvarjalca naše politike, našega družbenega življenja. Za opravljanje te odgovorne naloge mora imeti vsak novinar takšno idejno-politično in strokovno kvalifikacijo, ki mu bo omogočala, da bo lahko svoje delo opravljal soočen z vsemi protislovji naše družbe, v boju z vsem tistim, kar je v nasprotju z našo samoupravno usmeritvijo. To delo bo novinar lahko temeljito opravljal le tedaj, ko bo v celoti razumel cilje delavskega gibanja, pomen in vlogo delavskega razreda in zveze komunistov, njeno politiko in naravnost našega družbenopolitičnega sistema.

Naše družbeno življenje se ne more sprijazniti z novinarstvom, ki bi se ukvarjalo zgolj z obrobni problemi naše družbe, ki bi gojilo vzvišeno kritiko, ki bi bilo odtrgano od resničnega življenja, ki ne bi celovito, kritično, analitsko in konstruktivno obravnavalo družbenih tokov naše samoupravne usmeritve. »Svoboda tiska«, je pisal Marx, »je predvsem v tem, da to delo ne postane obrt«. Casnikar, ki s površnostjo, neodgovornostjo, senzacionalizmom izgublja svojo notranjo svobodo, nima pravice govoriti o nekakšni zunanji svobodi ustvarjalnosti. Novinarjeva samostojnost je tem večja, čim bolj se opira na temeljne tokove naše socialistične samoupravne družbe. Niso nam potrebni apologeti in lizuni, marveč samozavestni ljudje, ki poznajo in hočejo spoznati resnico. Na poti do resnice moramo ljudem pomagati z informacijo, ki jim bo dala glavne elemente za družbeno akcijo, glavne argumente za odločanje.

DŽEMAL BIJEDIĆ, predsednik ZIS, v razgovoru za uredništvo lista »Komunist«:

Naša politika cen — v času, ko so cene posameznih surovin in goriva na svetovnem trgu izredno visoko poskočile — ni dopuščala mehaničnega oponašanja teh cen v državi. Znano je, da smo omejevali na primer rast cen nafte, hrane, da smo na področju kovin uveljavljali tako imenovane korektivne koeficiente itd. Enako bi morali po mojem mnenju ravnati tudi zdaj. Ne bi se namreč mogli v svetu zavzemati za razporeditev v prid proizvodnjem surovin in hrane, če bi hkrati dopuščali, da se spekulativno zbiranje cen na svetovnem trgu v celoti prenaša na primarno delitev v državi. Gotovo pa je že čas, da se odločimo postavimo po robu inerciji naraščanja cen, saj tudi objektivni ekonomski faktorji to naraščanje vedno manj omogočajo in zahtevajo.

Odločno se je treba upreti praksi spekulativnega navijanja cen, ki objektivno spodkopava politiko stabilizacije, kot se na primer v zadnjem času dogaja s cenami opreme, pa tudi vrste drugih proizvodov in storitev. Nujno moramo sprejeti ukrepe, ki bodo napravili več reda na področju trga in cent re onemogočili dviganje in spekulacije na tem področju. Tisti, ki mislijo, da bodo prišli do visokih dohodkov, če bodo imeli blago v skladiščih in čakali, da ga bodo lahko prodali po visokih cenah na domačem trgu, naj vedo, da bodo nosili vse ekonomske posledice za svoje zgrešene račune.

ČLANI CIVILNE ZAŠČITE IN KRAJANI KRAJEVNE SKUPNOSTI TABOR NA OBISKU V GORNJI SLIVNI – EVAKUACIJSKEM OBMOČJU ZA PRIMER VEČJIH ELEMENTARNIH NESREČ

Prvo srečanje

Številni prebivalci ljubljanske Krajevne skupnosti Tabor so v nedeljo, 8. junija obiskali Vače oziroma Gornjo Slivno nad Litijo. Območje Krajevne skupnosti Vače je namreč določeno v primeru težkih elementarnih nesreč ali vojne, kot evakuacijsko področje za prebivalce Tabora. Izlet, ki ga je organizirala Krajevna skupnost na Vačah, je pravzaprav prvi stik oziroma srečanje prebivalcev obeh krajevnih skupnosti. Izlet so izkoristili tudi rezervni oficirji in mladinci, ki so v Gornjo Slivno prišli peš.

Že nekaj po sedmi uri zjutraj so se odpravile na pot iz Kresnic prve ekipe rezervnih oficirjev in mladincev. Orientacijski pohod po točno določeni poti in s karto ter busolo v roki je bil za rezervne oficirje obvezna vaja, ki se je tudi ocenjevala. Za mladince pa je bil pohod le priprava na bodoče dolžnosti v narodni obrambi oziroma civilni

zaščiti. Na pohod je odšlo in seveda prišlo na cilj, po skoraj dveurni hoji, 100 rezervnih oficirjev in skoraj prav toliko mladincev in članov kolektiva Kartonažne tovarne. Med potjo so morali reševati različne naloge. Prav tako pa so rezervni oficirji in mladinci na cilju izpolnjevali teste in tekmovali v streljanju s pištolo.

Med prihodom ekip in streljanjem s pištolo na improviziranem strelišču pa so avtobusi vozili v Gornjo Slivno ostale krajevne skupnosti Tabor. Kljub slabemu vremenu jih je prišlo v Gornjo Slivno nekaj manj kot 500.

Na sestanku družbeno-političnih delavcev Tabora in Vač, ki je bil v Gornji Slivni, so o morebitni evakuaciji prebivalstva tega dela Ljubljane govorili sorazmerno malo. To pa je tudi razumljivo, saj trenutne nevarnosti zaenkrat ni. Pogovor je tekkel bolj o problemih in težavah

KS Vače, saj razreševanje teh problemov omogoča boljše pogoje ob morebitni evakuaciji.

Naj samo v nekaj stavkih nakažemo težave, s katerimi se ukvarjajo na Vačah.

Dobre ceste na Vače sploh ni, prav tako je težava z električno energijo, ki jo sicer imajo, vendar je napetost zelo slaba. Iz KS Vače odhaja vsak dan na delo v dolino, tudi v Ljubljano, preko 180 delavcev. Tudi za stalno jih je v druge kraje odšlo že precej. Kmetije, ki so v novejšem času vse bolj opremljene z mehanizacijo, ostajajo brez mladih ljudi. Za svoje krajanje si že dolgo želijo na Vačah kak industrijski obrat, vendar ravno zaradi ceste in elektrike ne morejo dobiti delovne organizacije, ki bi ga postavila. S krajevnim samoprispevkom sedaj poskušajo poskrbeti za boljše ceste.

Kaj bi k razvoju Krajevne skupnosti Vače lahko prispevala KS

labor iz Ljubljane, bodo, vsaj tako so sklenili, razmislili v naslednjih mesecih, ko se bodo družbeno-politični delavci obeh krajevnih skupnosti ponovno sestali.

Program srečanja so kljub slabemu vremenu dopolnili s kulturno zabavnim delom, ki so ga pripravili Taborjani ter seveda s partizanskim golažem in krajevnimi specialitetami, ki so jih prispevali domačini.

Prvo srečanje obeh krajevnih skupnosti je torej za nami. Prebit je led ter vzpostavljeni so stiki meščanov in vaščanov. Uresničitev ideje o skorajšnjem pobratstvu obeh krajevnih skupnosti pa je odvisna od obeh. In, na koncu bi lahko rekli tako, kot pravi ljudski pregovor, da bomo pač spali tako, kot smo si postlali. Za vsak primer, seveda. Kolikor bodo torej pomagali Ljubljančani KS Vače, toliko bo lahko nudila ona njim, če bo to kdaj potrebno.

A. AGNJC

Posebna komisija rezervnih oficirjev iz Ljubljane je ocenjevala uspešnost izvrševanja posameznih nalog ekip in posameznikov. Na koncu pa so najboljšim podelili tudi praktične nagrade.

Razgovor družbenopolitičnih delavcev krajevnih skupnosti Tabor in Vače je bil, morda tudi pod vplivom okolja, domač, prisrčen in odkrit.

Mladi iz Ljubljane so seveda dali pobudo. Kljub dežju so korajžno zaplesali kolo in s tem vlili samozavest tudi domačinom.

Ekipе rezervnih oficirjev in mladincev, ki so opravile orientacijski pohod na Vače, niso imele lahkega dela. Pot in naloge so bile dokaj zapletene, tako da sta busola in topografska karta bila edini pomočnik na tej poti.

Tesno povezani s proizvodnjo

Predstaviti Poslovno združenje Tehno impex ni enostavna niti lahka naloga, saj bi morali ob tem predstaviti vse zelo tesne vezi, ki povezujejo kolektiv Tehno impexa s 134 člani tega združenja. V našem zapisu se zadržimo predvsem na dejavnosti 112 – članskega kolektiva, ki kot samostojna organizacija in pod nazivom TEHNO IMPEX nastopa šele od 1954 leta, čeprav je deloval že prej.

V letu 1954 se je nekdanji Slovenija impex razdelil na štiri nove delovne organizacije, ki so se med seboj dogovorile o specializaciji ter delitvi poslovnih področij. Tehno impex je takrat prevzel skrb za opravljanje izvoznih in uvoznih poslov za rudarsko, kovinsko predelovalno, kemično in steklarsko industrijo. Zastopa tudi tuje firme.

V svojem dvajsetletnem poslovanju se je Tehno impex razvil iz skromne zunanjetrgovinske organizacije v srednje močno, ki bo letos dosegla približno milijardo novih dinarjev realizacije, od tega blizu polovico z izvozom. Pretežno posluje kot komisionar – torej v svojem imenu in za račun svojih članov. Svoje storitve opravlja z nizko provizijo, ki je v letu 1974 znašala povprečno 2,45%.

Zunanjetrgovinsko poslovanje je usmerjeno na vsa področja sveta, pri izvozu pa predvsem na konvertibilno področje. Pri uvozu oskrbuje svoje člane – zlasti proizvodne organizacije, s potrebnim reprodukcijskim materialom, opremo, orodji itd., istočasno pa posreduje na tuja tržišča izdelke članov s področja kovinsko predelovalne industrije, premogovnikov, steklarske industrije, livarn itd.

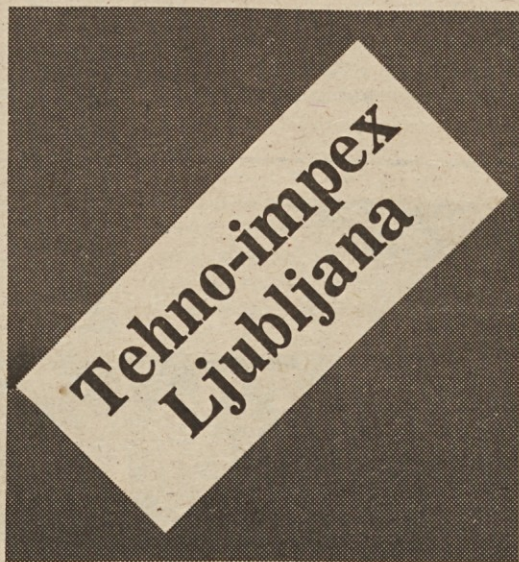
SODELOVANJE S TRETJIM SVETOM

Razvoj našega gospodarstva je zahteval vse razvidnejše odnose z drugimi deželami, ne le z evropskimi. Zato je Tehno impex razširil svoje poslovne stike tudi s podjetji na drugih celinah. Tako v zadnjem času vse bolj pridobiva na pomenu sodelovanje, ki ga organizira ta kolektiv za svoje člane z državami v razvoju.

Potrebe po večjem sodelovanju z deželami v razvoju smo se v naši družbi pravčasno zavedli, vendar je tudi res, da dobrim političnim odnosom ni vedno sledila akcija, ki bi utrjevala gospodarske stike, jih razširjala in poglobljala. V dogovoru z Gospodarsko zbornico SRS je Tehno impex ob sodelovanju drugih zainteresi-

ranih partnerjev začel intenzivno raziskovati nigerijsko tržišče, kjer so z nigerijskim partnerjem ustanovili mešano družbo v Lagosu. Sicer je že pred 1972 letom Tehno impex izvažal nekatere izdelke naše industrije na nigerijsko tržišče, vendar ne sam, ampak s posredovanjem angleških agentov.

Direktor Tehno impex tov. Stane Zupančič pravi, da so že prve raziskave pokazale, da je tržišče Nigerije za naše gospodarstvo zelo zanimivo in da lahko Nigerija v kratkem času postane naš zelo pomemben gospodarski part-

ner. Ob tem ne smemo pozabiti, da je Nigerija bogata država z izredno visokim izvozom nafte, istočasno pa pomembno tržišče za plama blaga vseh vrst glede na to, da ima ca. 90 milijonov prebivalcev. Obstajajo možnosti za plama jugoslovanskih gradbenih storitev – gradnjo cest, letališč in stanovanj. Ugodne so tudi možnosti za izvoz gradbene opreme, gradbenega materiala, kmetijske opreme, gospodinjstkih aparatov, koles, tekstila, zdravil itd. Prav tako pa ni potrebno posebej poudarjati številnih možnosti za uvoz iz Nigerije.

Nujnost enotnega nastopa našega gospodarstva na nigerijskem tržišču je pogojena z razdrobljenostjo in organsko nepovezanostjo nigerijskega gospodarstva, prav tako pa tudi s priča-

kovanjem boljših gospodarskih učinkov naših organizacij združenega dela. Zato je bil Tehno impex pobudnik formiranja poslovne skupnosti za Nigerijo, ki jo poleg njega sestavlja še 13 drugih organizacij združenega dela. S podpisom samoupravnega sporazuma o ustanovitvi poslovne skupnosti se je Tehno impex zavezal, da bo ustanovil v Nigeriji podjetje, ki bo raziskovalo tržišče, posredovalo vse potrebne informacije našemu gospodarstvu ter usklajevalo nastopanje naših organizacij združenega dela na tem tržišču. Sporazum določa tudi nekatere pogoje za skupno nastopanje, pokrivanje stroškov, ki jih bo imela firma, prav tako pa tudi možnosti za razširitev delovnega področja skupnosti. Dejstvo je, kar so spoznali tudi ustanovitelji skupnosti, da brez fizične prisotnosti naših predstavnikov v Nigeriji ni možno intenzivno in trajno sodelovanje.

Komercialni aranžmaji, predvsem izvoz, so seveda zelo zanimivi za člane poslovne skupnosti. Vendar pa se vsi zavedajo, da bo sodelovanje boljše, učinkovitejše in globlje šele z realizacijo skupnih vlaganj nigerijskih in jugoslovanskih partnerjev. Dosežen je načelni dogovor, po katerem naj bi ljubljanska tovarna ROG zgradila v bližini Lagosa tovarno koles. V prvi fazi bi seveda bila organizirana le montaža, pozneje pa tudi proizvodnja nekaterih sestavnih delov. Naš partner bo sodeloval s takim nigerijskim partnerjem, ki ima že tovarno gum za dvokolesa. Tudi tovarna zdravil Krka je preko Tehno impexa navezala stike z nigerijskim partnerjem, ki je pripravljen zgraditi tovarno zdravil. Nigerijci so zainteresirani tudi za ustanovitev mešanih družb na področju gradbeništva, pridobivanja in predelave lesa, montaže bele tehnike ter skupnih nastopov pri izvajanju njihovega „zelenega“ plana.

TESNA POVEZANOST S PROIZVODNJO

Za dosedanji razvoj Tehno impexa ni značilno le stalno naraščanje izvoza in uvoza, pač pa tudi ustanavljanje novih proizvodnih in drugih delovnih organizacij, ki dobivajo vse bolj na pomenu ne le v okviru poslovnega združenja, pač pa v narodnem gospodarstvu. Ta kolektiv je tesno povezan s proizvodnjo, kar se kaže tudi v tem, da je v zadnjih desetih letih vračal vsa akumulirana sredstva v gospodarstvo tako, da je ustanovljal nove delovne organizacije. Te so

nastale predvsem tam kjer so bili presežki delovne sile. Tako je nastalo transportno podjetje „Eurotrans“ v Ribnici, ki ima čez 200 zaposlenih ter razpolaga z več kot 70 težkimi tovornjaki. V Ribnici je bilo ustanovljeno podjetje ITPP, ki je kooperant znane firme Kuppersbusch in zaposluje več kot 300 ljudi. V grosupljem je bila ustanovljena tovarna za električna ročna orodja, ki sodeluje z angleškim partnerjem. Prav tako je Tehno impex vložil del sredstev v tovarno Optyl v Ormožu, ki bo s pomočjo mešane švicarsko-nemške firme izdelovala okvirje za očala. S temi vlaganji je Tehno impex zagotovil preko 500 novih delovnih mest.

Že samo ti podatki dokazujejo pravilnost usmeritve Tehno impexa, ki je namesto reprezentančnih poslovnih prostorov, s sredstvi, ki jih je ustvarjal, gradil nove proizvodne zmogljivosti, torej vračal sredstva v gospodarstvo in skrbel po svojih zmogljivostih za zaposlovanje ljudi v nerazvitih predelih naše republike.

NOVI SAMOUPRAVNI ODNOSI – SPODBUDA ZA HITREJŠI NAPREDEK

Upravljanje v Tehno impexu teče po dveh tirih. Člani združenja določajo poslovno politiko združenja v skupščini, kjer ima vsak član po enega predstavnika, prav tako pa tudi v izvršilnem odboru, ki skrbi za uresničevanje dogovorjene politike. Doslej je kolektiv Tehno impexa imel status TOZD, vendar pa sedaj, sledeč novim ustavnim načelom glede organiziranja proizvodnje in trgovine, vse bolj prerašča v organizacijo združenega dela. Tako bodo delavci Tehno impex imeli večje možnosti za še tesnejše sodelovanje s proizvodnjo in povezovanje s posameznimi tovarnimi in trgovskimi delovnimi organizacijami.

Novi ustavni duh in opredelitve kongresnih dokumentov prodirajo v življenje in delo kolektiva. V samoupravnih organih sodeluje vsak drugi delavec, prav tako pa svoje poslanstvo opravljajo tudi družbeno politične organizacije. Lani je kolektiv Tehno impexa praznoval svojo 20-letnico. Seveda je naredil tudi bilanco prehojene poti. Zanj lahko trdimo, da je zelo ugodna in da si lahko le zaželimo še več takih kolektivov, ki bodo tako povezani s proizvodnjo in tako skrbeli za razširjanje proizvodnih zmogljivosti.

ŠTIRIDESET LET ZLETA

SPREHOD SKOZI ČAS

Po slavnostnem govoru tovariša Staneta Dolanca je bil kulturni program, v katerem je sodelovalo okoli dva tisoč pevcev in skupina mladih recitatorjev, udeležencev letošnje prireditve Naše besede 75.

IZ GOVORA STANETA DOLANCA, SEKRETARJA IZVRŠNEGA KOMITEJA PREDSEDSTVA ZKJ NA PROSLAVI 40. OBLETNICE ZLETA SVOBOD V CELJU

NENEHNO V BOJU

Slavnostni govornik je zelo obširno govoril o političnem in idejnem poslanstvu dogodka izpred štiridesetih let, o ekonomskih in političnih okoliščinah in silnicah, ki so pripeljale do tega dogodka, ki je tako široko odmeval v Sloveniji in po vsej državi, kot revolucionarna napoved novih, širokih poti in oblik boja delavcev za svobodo in boljše življenje.

Med drugim je tovariš Dolanc dejal, da je slovensko delavstvo na celjskem zletu jasno, odločno in učinkovito odgovorilo starojugoslovanskemu buržoaznemu režimu, ki se je takrat začel naslanjati na fašistične sile. Obenem je pokazalo akcijsko sposobnost in politično zrelost delavskega razreda in njegove avantgarde – Komunistične partije Slovenije v boju za neločljivo povezanost razrednih interesov in ciljev z resničnimi demokratičnimi, nacionalnimi, političnimi, ekonomskimi in kulturnimi interesi ter zahtevami vseh delovnih ljudi, ki so takrat že čutili veliko nevarnost porajajočega se fašizma tudi na naših tleh.

Nadaljnji razvoj dogodkov je samo potrdil globlji zgodovinski smisel celjskega zleta. Samo v takšni najširši, najtrdnjejši povezanosti z delovnimi kmeti in napredno inteligenco je lahko delavski razred pod vodstvom Komunistične partije uspel naše narode in narodnosti povesti v zmagovit narodnoosvobodilni boj in socialistično revolucijo. Mirno lahko rečemo, je dejal Dolanc, da je KPJ že pred štiridesetimi leti pričela ustvarjati široko bazo za začetek vstaje naših narodov v letu 1941.

Prav zato ni slučajno, da v jubilejnem letu tridesetletnice zmage nad fašizmom tako veličastno proslavljamo štiridesetletnico zleta Svoboda. Ta zlet je živ in nedeljiv del naše zmage. Pred 40 leti je to bil jasen smerokaz, ki je vodil k tej zmagi in predstavlja danes dragocen revolucionarni nauk in izkušnje, katerih temeljna vrednost velja tudi v sodobnih pogojih boja za socializem.

In tako, kot je tovariš Dolanc v orisu delavskega gibanja pred vojno, zlasti po letu 1935, ugotovil, da so društva Svoboda pod vplivom komunistov dobivala vse bolj politični značaj in postajala pomemben dejavnik k dvigavanju ideološke ravni in politične akcije delavskega razreda Slovenije, je ob koncu svojega govora opredeljeval tudi vzgibe in silnice, ki jih ima delavsko kulturno gibanje v današnjem času in v današnji samoupravljavski družbi.

Tovariš Dolanc je med drugim dejal, da je slovenski delavski razred pred štiri-

desetimi leti prav na tem mestu izpričal svojo privrženost naprednim idejam o zboljšanju človekovega položaja v družbi nasploh, še posebej pa je manifestativno dokazal nujnost in koristnost vključevanja najširših družbenih plasti v vsakodnevno aktivnost na političnem in kulturno-prosvetnem področju. Zakaj je za nas še zlasti na sedanji stopnji družbenega razvoja kulturno-prosvetno delo tako pomembno, je vprašal tovariš Dolanc. Prav gotovo ne zaradi tega, da bi to vrsto družbene dejavnosti razvijali zaradi nje same, temveč zato, ker naš samoupravni socialistični sistem predpostavlja in terja visoko stopnjo zavesti delovnih ljudi, pri čemer sta razvoj kulture in izobraževanja najpomembnejša dejavnika. Obenem je vse to pogoji, brez katerega celoten naš sistem, načrtan z novo Ustavo in sklepi X. kongresa ZKJ, ne bi mogel uspešno zaživeti.

Načela naše politike na kulturnem področju smo jasno zapisali v programu ZKJ. Zveza komunistov se je in se bo vedno borila za to, da kultura široko odpre vrata delovnemu človeku, da bi se dokopal duhovnega bogastva, da bo dvigal svojo ustvarjalnost do vse višje stopnje, saj mu je bilo v stoletnem zgodovinskem razvoju marsikaj nedostopnega in odtujenega. Ena izmed poti presejanja stoletnega preletstva delitve dela na umsko in fizično je vsekakor kulturna in umetniška dejavnost delovnih ljudi, bogatenje in razvijanje njihovega okusa in občutka za kulturne in umetniške vrednote in s tem njihove družbene in politične zavesti. Amaterska društva, katerih dejavnost je družba dolžna nenehno spodbujati in podpirati, igrajo pri tem pomembno vlogo. Tudi tu nam je Zveza kulturno-prosvetnih društev Svoboda lahko dragocen zgled. Kultura kot eno izmed področij, kjer se razvijajo določeni družbeni procesi, pomembni za splošni napredek vsake sodobne družbe, je nujen sestavni del človekove vsakodnevnice in močan element krepiteve zavesti našega človeka-samoupravljavca in opora pri njegovih težnjah po novem in v premagovanju ostankov starega.

Zveza komunistov se zaradi tega nenehno bori za presejanje vsega negativnega in nazadnjaškega na področju kulture. Smo odločno proti pragmatizmu v kulturi, umetnosti in znanosti, proti njihovemu podrejanju dnevnim praktičnim potrebam. Smo za popolno svobodo kulturnega ustvarjanja, ki je sestavni del boja za osvoboditev človeka. V kulturi se še pojavljajo določeni odpori

takšni politiki s strani nekaterih krogov, kažejo pa se predvsem v zagovarjanju tako imenovane elite kulture, momopolizma, komercializacije in zaprtosti, kar vse ustvarja prepada med delovnimi ljudmi in tako pojmovano kulturo. To so ovire, ki jih komunisti premagujemo z najostrejšo idejno-politično konfrontacijo z nosilci takšnih idej, pri čemer se moramo zavedati, da ta boj ni nekaj enkratnega, temveč da moramo biti trajno aktivni in v ofenzivi. Intenzivirati moramo politično-kulturno dejavnost v krajevnih skupnostih, organizacijah združenega dela, v samoupravni skupnostih kot ustavni obliki organiziranja občanov na vseh družbenih področjih. V tem boju imamo podporo vseh naprednih socialističnih sil, kajti peščica nosilcev reakcionarnih idej tudi na področju kulture ne nudi kulture, temveč gre za opozicijo naši politični usmeritvi, samoupravni družbenim odnosom in interesom delovnih ljudi. To velja tako za tiste, ki vidijo kulturno dejavnost kot nekaj, kar je samo njihovo, elitno, kot tudi za tiste, ki trdijo, da je t. i. proletkult vsebina socialistične kulture.

Muzej revolucije v Celju nas vabi na ogled razstave z naslovom Delavska prosvetno-kulturna društva. Ob otvoritvi v četrtek 12. junija je imel otvoritveni govor predsednik ZKPO Slovenije, tovariš Ivo Tavčar, potem pa se je odvijal kratek kulturni program.

Razstava dokumentarnega gradiva, ki prikazuje kontinuiteto delavskega gibanja v Sloveniji do današnjih dni in razvoj Svobod in Vzajemnosti, je posvečena 40-letnici Zleta „Svoboda“ v Celju, 25-letnici uvedbe samoupravljanja in 30-letnici zveze sindikatov. Razdeljena je na tri dele: v prvem so prikazani začetki socialističnega gibanja v Sloveniji od 1870 naprej; drugi del prikazuje obdobje med šestojanuarsko diktaturo in letom 1935 ko se je pokazal veličasten vpliv partije na množice; v tretjem delu pa so prikazani dokumenti iz obdobja od leta 1935 do začetka druge svetovne vojne.

Razstavo si bomo lahko ogledali kasneje tudi v nekaterih večjih krajih Slovenije.

Ko sem se sprehajala ob ponoja do ponoja in si ogledovala slike in dokumente, se mi je odprl pogled v dobo, ko so se slovenski delavci, organizirani, v kulturno prosvetna društva, borili za svoje pravice. S slik gledajo tudi odločni obrazi revolucionarjev, ki niso nikoli stopili s poti, ki je vodila k edinemu cilju-socializmu. Borili so se na različne načine bodisi z burnimi demonstracijami bodisi z idejno-izobraževalnim in kulturnim delom v gledaliških skupinah, pevskih zborih, telovadnih društvih. In slike na razstavi nam pripovedujejo o njihovem boju, o tem kaj so delali, rezultate njihovega boja pa vidimo v naši socialistični družbi.

Razstava sega v leto 1870, ko je bil v Ljudskem domu v Ljubljani ustanovni občni zbor delavskega izobraževalnega društva. V njem so se zbirali proletarci pod vplivom socialističnih idej in pariške komune.

Do ustanovitve Avstrijske socialno demokratske stranke leta 1889 je bilo na Slovenskem od delavskih društev najpomembnejše društvo „Slovenska lipa“ (1880-1884). Znova je zaživel leta 1893 pod imenom „Občno delavsko napredno in izobraževalno in pravovarstveno društvo za Kranjsko“. Podoben je bil razvoj delavskih društev tudi na Štajerskem in Primorskem.

Z razvojem strokovnih (sindikalnih) organizacij in po ustanovitvi Jugoslovanske socialno-demokratske stranke (JSDS – 1896) so splošna delavska izobraževalna društva začela izgubljati svoj pomen. Z razvojem delavskega gibanja se je čedalje bolj uveljavljala potreba po posebnih delavskih društvih. Za Trst in okolico je bilo tako društvo ustanovljeno leta 1905, imenovalo se je „Ljudski oder“, kjer je dostikrat sodeloval Ivan Cankar, glasnik revolucionarnih idej v JSDS.

Na Cankarjevo pobudo so v Ljubljani

septembra 1909 ustanovili društvo „Vzajemnost“; za Štajersko in Primorsko sta bili „Vzajemnosti“ ustanovljeni leta 1912. „Vzajemnost“ za Kranjsko je bila razpuščena leta 1913 zaradi Cankarjeve izjave proti Avstro-Ogrski, ko se je zavzemal za federativno Jugoslavijo.

Že jeseni istega leta je bila namesto „Vzajemnosti“ ustanovljena „Svoboda“ za Kranjsko.

Na našem sprehodu skozi čas se znajdemo zdaj v obdobju prve svetovne vojne. V tem času „Svoboda“ ni mogla delovati, zažvela pa je po občnem zboru januarja 1918. Leta 1920 je razširila svoje delovanje na vso jugoslovansko Slovenijo.

Z ustanovitvijo Komunistične stranke Jugoslavije 1919, se je razkol na socialiste in komuniste odražal tudi v izobraževalnih društvih. „Svoboda“ je ostala socialno-demokratska, komunisti pa so ustanovili, a kmalu nato je bilo razpuščeno, mladinsko izobraževalno društvo „Iskra“ in delavsko izobraževalno društvo „Vesna“. Julija 1919 je izšel prvi časopis slovenskih komunistov Bakla. Od leta 1922-23 je izhajal tudi štirinajstdnevnik Proletarska mladina, legalno glasilo PK SKOJ. „Svobode“ pa so izdajale list Svoboda.

Močno je prizadel delovanje teh društev zakon o zaščiti države, objavljen v Uradnem listu leta 1921, ki je prepovedoval vsakršno delovanje komunistov.

Svojo delavsko zavest so delavci izpričevali tudi na zletih, ki so jih prirejale društva. V letih 1922-23 so bili taki zleti v Celju, Mariboru in Šoštanju.

Leta 1924 je bilo razpuščeno delavsko prosvetno društvo „Vesna“ zaradi sodelovanja njenih članov v boju proti Orjuni. Po razpustu „Vesne“ se je vpliv komunistov čedalje bolj krepil v podružnicah „Svobode“.

V letih do šestojanuarske diktature je izhajala revija Mladina (do 1927), njeno vlogo pa je nadaljevala Svobodna mladina. Okrog teh dveh revij so se zbirali revolucionarni študenti in intelektualci, med njimi Kosovel, Klopčič, Lovro Kuhar.

Leta 1929 je kralj Aleksander razveljavil ustavo, razpusil parlament in prepovedal vse stranke; delo komunistov je bilo izredno težko.

Prvič po šestojanuarski diktaturi so komunisti nastopili javno na Zletu zveze Svobod 7. julija 1935. Slike na razstavi panonjih nam pričarajo vzdušje v Celju tistega juljskega dne. Okrašeni vlaki, ki so vozili napredne delavce, kmete in študente iz vse Slovenije v Celje, dolge razgibane povorke, godbe, vse to nam da slutiti, kaj so čutili ti ljudje. Velika množica na Glaziji je burno pozdravila govor Franca Leskoška.

Toda že šest dni po zletu je banka uprava Dravske banovine izdala odločbo o razpustitvi „Svobode“, ker se je zlet spreminjal v komunistično manifestacijo.

Komunisti niso mirovali, že marca 1936 je bil v Ljubljani ustanovni zbor „Vzajemnosti“, ki je nadaljevala delo razpuščene „Svobode“. V osrednjem odboru so prevladovali socialisti, v podružnicah pa komunisti.

Komunisti so širji svoj vpliv tudi v društvih „Priateljstvo prirode“ in v „Društvih kmečkih fantov in deklet“. Kulturno prosvetne prireditve so bile pollegalna oblika revolucionarnega odpora.

Grafični prikaz slovenskega izseljenstva iz leta 1938 nas pouči, da so Slovenci živeli po celem svetu, kjer so se združevali v različna društva in gojili slovensko besedo ter se borili za delavske pravice.

Razstava se konča z letom 1941, ko so vsi napredni delavci, kmetje in študentje pokazali, da so pripravljani na odpor proti okupatorju. Komaj mesec dni po podpisu pristopa k trojnemu paktu, ki so se mu naši ljudje odločno uprli, je bila ustanovljena OF. Začele so se prve sabotaže, bojkotiranje sovrznikov kulture, organiziran odpor.

Sprehod skozi čas se zaključuje z Župančičevo pesmijo Pojte z menoj in s pozivom v partizane, ki sta izšla na prvi strani glasila CK KPS Delo.

Osvobodilni boj proti okupatorju je pred 30 leti izbojevala Osvobodilna fronta pod vodstvom KPS v skupnem boju vseh jugoslovanskih narodov, toda vse delovanje delavcev pred letom 1941, še posebno pa celjski zlet, je imelo pomembno predhodno zgodovinsko in revolucionarno vlogo.

STANKA RITONJA

V muzeju NOB je bila odlična razstava o razvoju delavskih kulturno-prosvetnih društev na Slovenskem.

PREDLOG
6. junija 1975

Skupna komisija udeležencev samoupravnega sporazuma za dejavnost trgovine SR Slovenije pri Poslovnem združenju za trgovino, Ljubljana, Titova 36

Na podlagi določil zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke (Ur. l. SRS, št. 26/73 – v nadaljnjem besedilu: zakon) so delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih organizacijah združenega dela trgovinske dejavnosti na področju SR Slovenije – v nadaljnjem besedilu: udeleženci sporazumevanja – zaradi usklajevanja dosedanjega samoupravnega sporazuma z določili zakona in ustave sklenili naslednji:

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

**o osnovah in merilih za razporejanje dohodka
in za delitev sredstev za osebne dohodke**

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem sporazumom se udeleženci sporazumevanja zavezujejo, da bodo enotno nastopali in ukrepali na področju razporejanja dohodka ter oblikovanja in delitve sredstev za osebne dohodke.

Osnove in merila tega sporazuma zagotavljajo enakopravnost vsem trgovskim delavcem pri oblikovanju osebnega dohodka in tako delitev, da bo pripadal delavcu za enak delovni prispevek ter enak poslovni uspeh njegove TOZD enak osebni dohodek.

2. člen

Določila tega sporazuma veljajo za vse TOZD kakor tudi za tiste delovne organizacije, ki v svojem sestavu nimajo TOZD.

Delavci v delovnih skupnostih, ustanovljenih v delovnih organizacijah za opravljanje zadev skupnega pomena za več TOZD v sestavu delovne organizacije in delavci v delovnih skupnostih poslovnih združenj, ki se ne ukvarjajo z gospodarsko dejavnostjo in zato ne ustvarjajo dohodka, sklepajo samoupravni sporazum o delitvi sredstev za osebne dohodke in sredstev za skupno porabo v skladu z osnovami in merili, ki veljajo za delitev v TOZD ter v skladu z določbami samoupravnega sporazuma o združevanju v delovno organizacijo oziroma svojim statutom.

3. člen

Udeleženci sporazumevanja se s tem sporazumom dogovorijo zlasti:

– za taka merila pri delitvi dohodka, da bodo zagotovljena splošna razmerja v delitvi družbenega proizvoda, kot so predvidena z družbenimi plani SR Slovenije;

– za taka merila, na podlagi katerih bo mogoče objektivno ugotavljati poslovni uspeh vsake TOZD in ga opredeliti kot normalen ali boljši poslovni uspeh oziroma kot minimalen ali slabši poslovni uspeh ter na tej podlagi oblikovati osebni dohodek;

– glede kategorije in višine najnižjega osebnega dohodka;

– za oblikovanje in delitev sredstev skupne porabe;

– za višino določenih vrst osebnih dohodkov, ki se obravnavajo kot poslovni stroški in se pokrivajo iz celotnega dohodka;

– glede enotnih izhodišč za interno delitev doseženega osebnega dohodka po vrstah delovnih mest.

II. OSNOVE IN MERILA ZA DELITEV DOHODKA

4. člen

Vsaka TOZD – udeleženec sporazumevanja ugotavlja dohodek po obstoječih predpisih.

Če je del doseženega dohodka posledica izjemnih okoliščin ali ugodnosti na tržišču, se udeleženci sporazumevanja obvezujejo tako doseženi dohodek usmeriti v sredstva za razvoj TOZD oziroma v sredstva za stanovanjsko izgradnjo, ne pa na osebni dohodek.

Predmet delitve po tem sporazumu je torej dohodek, zmanjšan za konjunktorni dohodek, izločen v smislu določil tega člena ter povečan za del amortizacije, ki presega predpisane minimalne stopnje.

Dokler ne bodo izdelani kriteriji za ugotavljanje konjunktornega dohodka, se konjunktorni dohodek zajema z regresivno lestvico iz 13. člena tega sporazuma.

5. člen

Udeleženci sporazumevanja se dogovorijo za ugotavljanje poslovnega uspeha na ta način, da vsaka TOZD primerja svojo stopnjo dosežene interne akumulacije s povprečno stopnjo interne akumulacije vseh TOZD SR Slovenije, ki spadajo v isto vrsto trgovine in isto blagovno skupino. Primerja se stopnja ostanka dohodka po periodičnih obračunih in ostanka dohodka po zaključnem računu, ki ga TOZD razporedi v svoja poslovna in druga sredstva (BU 48 do BU 58 razen BU 50 in BU 56) v tekočem letu s povprečno stopnjo skupine v preteklem letu. Stopnje pomenijo razmerje izločenih sredstev s povprečno koriščenimi osnovnimi in obratnimi sredstvi.

6. člen

S primerjavo stopenj iz 5. člena tega sporazuma vsak udeleženec sporazumevanja objektivno ugotovi, ali je dosegel:

- normalen poslovni uspeh ali boljši od tega;
- poslovni uspeh, ki je slabši od tega;
- minimalni poslovni uspeh.

Od tega, kakšen poslovni uspeh je dosegel, je odvisno tudi, kako bo delil doseženi dohodek.

7. člen

Normalni poslovni uspeh doseže udeleženec sporazumevanja, če dohodek, izračunan po 4. členu tega sporazuma zadošča za kritej:

- pogodbenih in zakonskih obveznosti (BU 36 do BU 45 + BU 47);
- obveznosti do sredstev rezerv;
- poslovnih in drugih sredstev v višini 2/3 povprečne stopnje, po kateri je izločala del dohodka na svoja poslovna in druga sredstva skupina delovnih organizacij, v katero udeleženec spada, oziroma v višini 1/2 povprečne stopnje za udeležence, ki imajo v strukturi skupnega prometa več kot 50 % prometa iz blagovne skupine živila;
- izhodiščnega osebnega dohodka;
- sredstva skupne porabe po sindikalni listi.

8. člen

Izhodiščni osebni dohodek pomeni dogovorjeni osebni dohodek po sporazumu v preteklem letu, upošteva se pri tem v letu 1975 povprečno stimulacijo trgovine v letu 1974, popravljen navzgor ali navzdol po ugotovljeni stopnji povečanja ali zmanjšanja storilnosti.

9. člen

Da bi izračunali stopnjo povečanja ali zmanjšanja storilnosti, udeležencem sporazumevanja primerja:

a) število zaposlenih, izračunano iz opravljenih ur v tekočem letu s številom zaposlenih v preteklem letu in ugotovi stopnjo povečanja ali zmanjšanja;

b) obseg realizacije po nabavni vrednosti in po stalnih cenah v tekočem letu s enakim podatkom iz preteklega leta ter ugotovi stopnjo povečanja ali zmanjšanja.

Če je stopnja po točki b) večja od stopnje po točki a), potem pomeni razlika povečanje storilnosti; če je stopnja po točki a) večja od stopnje po točki b), potem pomeni razlika stopnjo zmanjšane storilnosti.

Dogovorjeni OD po sporazumu za preteklo leto povečamo ali zmanjšamo za 50 % stopnje, ki smo jo ugotovili po 2. odstavku tega člena.

10. člen

Za objektivno spremljanje realizacije po nabavnih vrednostih in stalnih cenah bo skupna komisija udeležencev posredovala vsem udeležencem sporazumevanja podatke o gibanju cen v trgovini na drobno in trgovini na debelo po izteku vsakega četrletja. Udeleženci sporazumevanja bodo za objavljene odstotke povečanja cen po blagovnih skupinah korigirali navzdol knjigovodske podatke o doseženi nabavni ceni realizacije.

Udeleženci sporazumevanja, za katere iz statističnih podatkov ni mogoče ugotoviti gibanja cen, ne ugotavljajo zmanjšanja oziroma povečanja storilnosti in s tem ne uporabljajo določil 9. člena tega sporazuma.

11. člen

Skupna komisija udeležencev sporazumevanja bo udeležencem sporazumevanja posredovala povprečne stopnje izločenih sredstev za poslovna in druga sredstva po vrstah in skupinah trgovine v SR Sloveniji.

12. člen

Če TOZD po svoji dejavnosti ne posluje v eni vrsti oziroma skupini trgovine ampak v dveh ali več skupinah, potem na podlagi deleža posameznih dejavnosti v skupni realizaciji izračuna ponderirane stopnje.

13. člen

Če pri TOZD, ki je dosegla normalni poslovni uspeh, ostane po pokritju obveznosti po točki a) do d) iz 7. člena tega sporazuma še ostanek dohodka, potem lahko del tega nameni za osebne dohodke po sledeči regresivni lestvici:

Če je ostanek dohodka v primerjavi s seštevkom OD iz 7. člena točke c) in obveznimi sredstvi za poslovne in druge namene iz 7. člena točke c):

do 10 % izloči na OD	30 % ostanka
do 20 % izloči na OD 30 % na 10% ostanka	+ 20 % od razlike
do 30 % izloči na OD 25 % na 20 % ostanka	+ 15 % od razlike
do 50 % izloči na OD 21,7 % na 30 % ostanka	+ 10 % od razlike
nad 50 % izloči na OD 15 % na 50 % ostanka	+ 3 % od razlike

14. člen

Minimalni poslovni uspeh doseže taka TOZD, ki iz dohodka po 4. členu tega sporazuma pokriva:

- pogodbene in zakonske obveznosti v celoti;
- obveznosti do sredstev rezerv v celoti;
- izhodiščni OD po 8. členu tega sporazuma v višini 80 %;
- sredstva poslovnih in drugih sredstev v višini 50 % sredstev iz točke c) 7. člena;
- sredstva sklada skupne porabe v višini 80 % sredstev iz točke d) 7. člena.

Če doseže TOZD boljši poslovni uspeh od minimalnega, potem deli ostanek dohodka v razmerju zneskov razlik med normalnimi in minimalnimi zneski med točke c), e) in d) tega člena.

Če doseže TOZD slabši poslovni uspeh od minimalnega – če dohodek po 4. členu tega sporazuma ne pokriva obveznosti po točkah a) do d) tega člena, potem sorazmerno zmanjšuje zneske pod c), e) in d) toliko časa, dokler primanjkljaj ni pokrit.

15. člen

Skupne službe v delovnih organizacijah z več TOZD in v sestavljenih organizacijah združenega dela in skupnosti organizacij združenega dela ter takšne delovne organizacije, ki ne ustvarjajo lastnega dohodka, ugotavljajo obseg osebnega dohodka na podlagi življenjskih stroškov. Za izkazani preteklega leta, povečanega za ponderirane stopnje povečanja osebnih dohodkov vseh TOZD.

16. člen

Izhodiščni OD v smislu 8. člena tega sporazuma mora upoštevati tudi dvig življenjskih stroškov. Skupna komisija bo četrletno posredovala udeležencem sporazumevanja podatke o gibanju življenjskih stroškov. Za izkazani odstotek bodo udeleženci sporazumevanja korigirali navzgor izhodiščni OD.

III. OSNOVE IN MERILA ZA DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE

17. člen

Udeleženci sporazumevanja delijo sredstva, ki jih za osebne dohodke izračunajo po določbah II. poglavja tega sporazuma, po osnovah in merilih, ki jih določijo v svojih samoupravih aktih skladno s tem sporazumom in upoštevajoč načelo delitve po rezultatih dela.

Osnove in merila, ki jih za delitev sredstev za osebne dohodke določijo udeleženci sporazumevanja, morajo vsakemu delavcu zagotoviti njegov delež na teh sredstvih v odvisnosti od njegovega delovnega prispevka na podlagi tekočega in minulega dela ter v skladu z načelom solidarnosti v združenem delu.

Osnove in merila, po katerih bodo ugotavljali uspeh delavčevega tekočega dela in njegov prispevek iz naslova minulega dela, določijo udeleženci sporazumevanja v svojem samoupravnem aktu skladno s posebnostmi svoje dejavnosti in značilnostmi dela na posameznih delovnih mestih.

18. člen

Osebnih dohodek, ki gre posameznemu delavcu, se ugotovi na podlagi

- vrednosti delovnega mesta, na katerem dela,
- njegovega osebnega delovnega uspeha, vključujoč tudi njegovo minulo delo,
- poslovnega uspeha TOZD, v katerem je združil svoje delo.

Če so se TOZD v sestavi OZD dogovorile za medsebojno solidarno jamstvo, je delavčev osebni dohodek odvisen tudi od poslovnega uspeha OZD kot celote.

19. člen

Udeleženci sporazumevanja vrednotijo sistemizirana delovna mesta tako:

- 1) da jih razporedijo v ustrezne skupine poklicev oz. delovnih mest iz 21. člena tega sporazuma,
- 2) da jih na podlagi svoje metode analitične ocene delovnih mest in skladno z določbami 22., 23., 24. in 25. člena tega sporazuma natančneje ovrednotijo v okviru razpona, ki je predviden za posamezne skupine delovnih mest v tem sporazumu.

20. člen

Z namenom, da bi zagotovili enotna izhodišča za vrednotenje delovnih mest, določajo udeleženci sporazumevanja s tem sporazumom:

- 1) skupine poklicev oz. delovnih mest,
- 2) pogoje za vrstitev delovnega mesta v posamezno skupino poklicev oz. delovnih mest,
- 3) tipična delovna mesta v posameznih skupinah poklicev oz. delovnih mest,
- 4) osnovna vrednostna razmerja med skupinami poklicev oziroma delovnih mest v razponu v okviru posamezne skupine,
- 5) skupna izhodišča za analitično ocenjevanje vrednosti dela glede na njegovo funkcijo, posebni obseg in zahtevnost ter delovne razmere.

21. člen

Udeleženci sporazumevanja bodo razvrščali delovna mesta v naslednjih 10 skupin poklicev oz. delovnih mest, upoštevajoč te pogoje za vrstitev delovnega mesta v določeno skupino:

1. skupina

Skupina zajema delovna mesta, ki ne zahtevajo posebnega usposabljanja oz. se je za delo na takem delovnem mestu mogoče usposobiti v zelo kratkem času s samim delom na delovnem mestu (nekvalificirani delavci).

Tip: NK skladiščni delavec za prenašanje, merjenje, pakiranje, etikiranje blaga.

2. skupina

Skupina zajema poklice oz. dela ozkega profila – polkvalificirana delovna mesta, za katera se delavec usposobi z organiziranim usposabljanjem v organizaciji, kjer dela ali v eksternih izobraževalnih centrih. Delo na teh delovnih mestih zahteva izrazito več praktične kot teoretične usposobljenosti.

Tip: delavec – težak pri nakladanju in razkladanju blaga oz. delavec pri paletizaciji.

3. skupina

Skupina zajema police oz. dela ozkega profila, za katera je pred organiziranim posebnim usposabljanjem potrebno zaključeno osnovno šolanje. To so specializirana dela ozkega profila v blagovnem prometu, storitvah, predelavi, proizvodnji, transportu in manj zahtevna spremljevalna dela v strokovnih službah in podobno. Potrebno dodatno usposabljanje je krajše od 3 let.

Tip: voznik viličarja.

4. skupina

Skupina zajema: – poklice, ki se pridobijo s poklicno šolo po zakonu o srednjem šolstvu (KV) – poklice, ki se pridobijo z do 2-letnim strokovnim šolanjem po opravljeni osemletki (NSSI).

Tip: prodajalec.

5. skupina

Skupina zajema poklice oz. delovna mesta, za katera je potrebna poklicna šola po zakonu o srednjem šolstvu (KV), pa so usmerjena na bolj zahtevna (specializirana) opravila, za katera se delavec usposobi z dopolnilnim izobraževanjem na delovnem mestu.

Tip: prevzemalec blaga.

6. skupina

Skupina zajema: – poklice, ki so usmerjeni v vodenje oz. v vodstvena opravila, pa se pridobijo s šolanjem na poslovske šole v okviru zakona o srednjih šolah (poslovodje); – delovna mesta, za katera se zahteva 4-letna srednješolska izobrazba.

Tip: poslovodja.

7. skupina

Skupina zajema delovna mesta, za katera se zahteva 4-letna srednješolska izobrazba v stroki in na katerih delavec opravlja zahtevna strokovna dela pod neposrednim vodstvom in nadzorom.

Tip: komercialist.

8. skupina

Skupina zajema: – delovna mesta, za katera se zahteva 4-letna srednješolska izobrazba v

stroki in na katerih opravlja delavec zahtevna in odgovorna strokovna dela brez neposrednega vodstva in nadzora;

– delovna mesta, za katera se zahteva srednješolska izobrazba in specializacija na podlagi začetnega in nato občasnega dopolnilnega izpopolnjevanja.

Tip: samostojni komercialist.

9. skupina

Skupina zajema poklice, ki se pridobijo s šolanjem na višjih šolah ali s 1. stopnjo visokošolskega študija.

Tip: organizator poslovanja.

10. skupina

Skupina zajema poklice, pridobljene z visokošolsko izobrazbo.

Tip: organizator.

22. člen

Osnovna vrednostna razmerja med skupinami in razponi v okviru posamezne skupine, izhajajoč iz temeljne enote 100 in izkustveno ugotovljenih razmerij med posameznimi tipičnimi poklici oz. delovnimi mesti v dejavnosti so:

Skupina	Razpon	Vrednost razpona
1. skupina	100–120	20
2. skupina	110–168	58
3. skupina	120–216	96
4. skupina	130–264	134
5. skupina	140–312	172
6. skupina	150–360	210
7. skupina	160–408	248
8. skupina	170–456	286
9. skupina	180–504	324
10. skupina	190–554	364

23. člen

Na podlagi svoje analitične ocene delovnih mest lahko v smislu 2. točke 19. člena tega sporazuma udeleženci sporazumevanja uporabijo od razpona iz rubrike 2 tabele v prejšnjem členu pri vrednotenju posameznega delovnega mesta:

1. do 60 % tega razpona za vrednotenje delovnega mesta glede na njegovo funkcijo v delovnem procesu;

2. do 60 % razpona za vrednotenje delovnega mesta glede na večji obseg oziroma večjo zahtevnost dela od normalnega;

s tem, da določijo dejanski delež obeh kriterijev v okviru 100 % danega razpona in svoji analitični oceni delovnih mest lahko največ v dveh variantah za dve verizno vezani grupi skupin delovnih mest iz rubrike 1 tabele v prejšnjem členu.

Glede na svojo funkcijo se delovno mesto oz. delo vrednoti po tem, ali gre:

a) za neposredno delo v prometu z blagom, pri predelavi blaga, v storitvah ali v proizvodnji blaga;

b) za delo v strokovnih službah, kot je pripravljalo in poslovno delo, spremljevalno delo, analitsko delo in raziskovalno delo,

c) za delo vodenja;

pri čemer se udeleženci sporazumevanja dogovorijo, da bodo namenile za vrednotenje funkcije:

– pod a) do 60 %

– pod b) do 80 %

– pod c) do 100 %

od dela vrednosti razpona iz rubrike 3 tabele, ki ga v ta namen določijo po prejšnjem odstavku.

Glede na večji obseg oz. večjo zahtevnost dela od normalnega se delo vrednoti:

I. stopnja: normalni obseg in zahtevnost dela;

II. stopnja: vodene organizacijskih enot, če se za to delo zahteva najmanj višja šolska izobrazba;

III. stopnja: vodenje zelo velikih delovnih oziroma poslovnih enot; vodenje računovodstev TOZD; vodenje služb v skupnih službah v OZD iz IV. stopnje;

IV. stopnja: vodenje TOZD in OZD, ki dosežejo letno do 50 milijonov din dohodka in amortizacije ali pa imajo do 150 poprečno zaposlenih delavcev; vodenje služb, ki imajo zahtevani strokovni sestav s kvalifikacijskim količnikom nad 2,5; vodenje služb v skupnih službah v OZD iz V. stopnje;

V. stopnja: vodenje TOZD, ki dosežejo letno nad 50 milijonov din dohodka in amortizacije ali imajo več kot 150 poprečno zaposlenih delavcev ali v poprečju presegajo kvalifikacijski količnik 2,5; vodenje OZD z več TOZD, ki dosežejo letno od 50 do 150 milijonov din dohodka in amortizacije ali imajo več kot 500 poprečno zaposlenih delavcev ali v poprečju presegajo kvalifikacijski količnik 2,5; vodenje služb v skupnih službah v OZD iz VI. stopnje;

VI. stopnja: vodenje OZD z več TOZD, ki dosežejo letno nad 150 milijonov din dohodka in amortizacije, ali imajo več kot 1500 poprečno zaposlenih.

Udeleženci sporazumevanja se dogovorijo, da bodo namenili za vrednotenje:

I. stopnje	0 %
II. stopnje	30 %
III. stopnje	50 %
IV. stopnje	60 %
V. stopnje	75 %
VI. stopnje	100 %

od dela vrednosti razpona iz rubrike 3. tabele, ki ga v ta namen določijo po prvem odstavku tega člena.

24. člen

Delovne razmere se s tem sporazumom vrednotijo z dodatnimi indeksnimi vrednostmi, ki se prištevajo k indeksnim vrednostim delovnih mest po

vrsti poklicev, na temelju stopnjevanja pogojev (teško fizično delo, delo v prostorih ali objektih kjer je vlaga, delo pri visoki temperaturi, delo, izpostavljeno vremenskim vplivom, delo v smradu, delo v prahu, delo v prostorih s plini, delo v izredno slabem zraku ali umazaniji, delo z nevarnimi snovmi, delo v ropotu in bleščanju, delo pod posebnimi psihofizičnimi napori, delo v javnem prometu ali na vozilih, ki povzročajo vibracijo, delo v turnusih) po naslednjih stopnjah:

- I. stopnja: manjša izpostavljenost za indeksno vrednost do 10;
- II. stopnja: srednja izpostavljenost za indeksno vrednost do 20;
- III. stopnja: zelo velika izpostavljenost za indeksno vrednost do 25.

25. člen

Udeleženci sporazumevanja se obvezujejo, da s konkretnim vrednotenjem posameznih delovnih mest ne bodo kršili razmerij, ki so med skupinami določena v prejšnjem členu, z obsegom razpona za posamezno skupino.

Udeleženci sporazumevanja se dogovorijo, da v svojih samoupravnih aktih ne bodo sprejemali določb, po katerih bi lahko pri začetnem vrednotenju delavca (določanju osebne obračunske postavke) zaradi neizpolnjevanja določenih pogojev, kot so strokovna izobrazba ali zahtevane delovne izkušnje, tako določena začetna vrednost odstopala v relativnem smislu od osnovne vrednosti ustrezne skupine delovnih mest po 22. in 23. členu tega sporazuma za več kot 15 %.

IV. OSNOVE IN MERILA ZA NAJNIŽJI OSEBNI DOHODEK IN ZA OSEBNI DOHODEK DELAVCEV – PRIPRAVNIKOV

26. člen

Udeleženci sporazumevanja soglašajo, da mora znašati najnižji osebni dohodek delavca, ki opravlja najbolj enostavno delo in dela poln delovni čas in dosega normalen delovni uspeh najmanj 60 % povprečnega mesečnega osebne dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem koledarskem letu, kot ga ugotovi in objavi Zavod SR Slovenije za statistiko.

Normalni delovni uspeh delavca pomeni dosežen stoo odstotni individualni učinek delavca ob sočasnem doseženem normalnem poslovnem uspehu udeleženca samoupravnega sporazuma.

Najnižji osebni dohodek se med letom usklajuje z gibanjem življenjskih stroškov po določenih sindikalne liste.

27. člen

Delavcu – pripravniku gre akontacija osebne dohodka v višini:
– pripravniku s srednjo izobrazbo največ 70 % povprečnega mesečnega osebne dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu,
– pripravniku z višjo izobrazbo največ 90 % povprečnega mesečnega osebne dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu,
– pripravniku z visoko izobrazbo največ 105 % povprečnega mesečnega osebne dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu.

Prilagoditveni akontacija osebne dohodka je lahko do 20 % višja od dogovorjene v prejšnjem odstavku, če ima udeleženec samoupravnega sporazuma izdelana merila za ugotavljanje njegovega individualnega uspeha ali če je njegov pripravniški staž daljši kot eno leto. Tako določena akontacija osebne dohodka se poveča za dodatke za težje delovne razmere iz 24. člena tega sporazuma.

Osebni dohodek delavca pripravnika se usklajuje z gibanjem življenjskih stroškov po določenih sindikalne liste.

V. DODATKI, NADOMESTILA IN DRUGA IZPLAČILA IZ SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE

28. člen

Udeleženci sporazumevanja soglašajo, da znašajo dodatki, ki bremenijo osebne dohodke:

1. Za delo, ki traja dalj kot redni delovni čas (nadurno delo), pripada delavcu dodatek v višini 50 % obračunske osnove ali dosežene akontacije osebne dohodka za redni delovni čas, ko je delal prek polnega delovnega časa.

2. Za delo v nočnem delovnem času pripada delavcu dodatek v višini najmanj 30 in največ 50 % obračunske osnove ali dosežene akontacije osebne dohodka za redni delovni čas. V primerih, ko udeleženec samoupravnega sporazuma določi dodatek v enakem denarnem znesku za vse delavce v nočni izmeni, uporabi v tej točki določen odstotek za izračun skupnega zneska dodatkov za nočno delo. Za nočni delovni čas se šteje čas od 22. do 5. ure oziroma do 6. ure naslednjega dne, če se to ujema z nočno delovno izmeno. Udeleženci tega sporazuma določijo v svojih splošnih aktih konkretno višino odstotka iz te točke.

3. Za delo na dan nedelje pripada delavcu dodatek od 35 do 50 % obračunske osnove ali dosežene akontacije osebne dohodka za redni delovni čas. V primerih, ko udeleženec samoupravnega sporazuma določi dodatek v enakem denarnem znesku za vse delavce, ki delajo na dan nedelje, uporabi v tej točki določeni odstotek za izračun skupnega zneska dodatkov za delo na dan nedelje. Ta dodatek pripada tudi učencem v gospodarstvu ter študentom in dijakom na praksi.

4. Za delo na dan zveznega ali republiškega praznika pripada delavcu poleg zakonsko določenega nadomestila in akontacije osebne dohodka zaradi dela na ta dan še dodatek v višini 50 % dosežene osnove ali dosežene akontacije osebne dohodka za redni delovni čas. V primerih, ko udeleženec tega sporazuma določi dodatek v enakem denarnem znesku za vse delavce, ki delajo na dan praznika, uporabi v tej točki določeni odstotek za izračun skupnega zneska dodatkov za delo na dan praznika. Udeleženec sporazumevanja lahko v posebno upravičenih primerih določi v svojih internih aktih višji dodatek, kot ga določa prvi odstavek te točke. Ta dodatek gre tudi učencem v gospodarstvu ter študentom in dijakom na praksi.

5. V primeru deljenega delovnega časa pripada delavcu dodatek v višini največ 400 din (bruto) mesečno, če traja prekinitvev delovnega časa več kot eno uro, in največ 600 din (bruto) mesečno, če ta prekinitvev traja dve uri ali več. Ta dodatek pripada tudi učencem v gospodarstvu ter študentom in dijakom na praksi.

6. Znesek nadomestila osebne dohodka za čas bolezni do 30 dni ne sme biti nižji od 90 % mesečnega neto osebne dohodka delavca. Osnova je izplačani osebni dohodek v preteklem koledarskem letu. Tako določeno nadomestilo osebne dohodka ne more biti višje od osebne dohodka, ki bi ga dosegel delavec, če bi delal.

7. Če udeleženec sporazumevanja vrednoti delovno dobo v splošnem aktu kot kriterij minulega dela, znaša najvišji možni odstotek tako upoštevane delovne dobe:

Delovna doba	najvišji % meseč. oseb. doh.
nad 1 do 5 let	1
nad 5 do 10 let	2
nad 10 do 15 let	4
nad 15 do 20 let	6
nad 20 do 25 let	8
nad 25 do 30 let	10
nad 30 let	12

8. Udeleženec sporazumevanja, ki zaradi prekomerne fluktuacije delavcev uvaja posebno stimulacijo stalnosti, določi to v svojem samoupravnem aktu, vendar ta odstotek ne sme presegati 5 % osebne dohodka delavca.

Dodatki, ki povečujejo osebni dohodek delavca zaradi dela po posebnih delovnih pogojih, ki izvirajo iz razporeditve delovnega časa, vsebovani v točki 1 do 5 prvega odstavka tega člena, se med seboj ne izključujejo.

VI. PREJEMKI IN IZDATKI, KI ŠTEJEJO MED POSLOVNE STROŠKE

29. člen

Udeleženci sporazumevanja soglašajo, da znašajo prejemki in izdatki, ki štejejo med poslovne stroške:

1. Dnevnicca za službeno potovanje v državi znaša za čas odsotnosti več kot 8 do 12 ur največ 90 din, za čas odsotnosti več kot 12 ur največ 140 din. Stroški prenočevanja na podlagi računa se krijejo največ do 160 din. V primeru, da delavec za prenočevanje ne predloži računa, mu gre za prenočevanje največ 70 din. Dnevnice so za vse delavce enake. Dnevnice in stroški prenočevanja pripadajo pod enakimi pogoji tudi učencem v gospodarstvu ter študentom in dijakom na praksi.

2. Dnevnice za službena potovanja v tujino se določijo v višini, ki velja za republiške upravne organe. Udeleženci sporazumevanja, ki so pri opravljanju svoje dejavnosti vezani tudi na maloobmejni promet, določijo v svojem samoupravnem aktu višino dnevnice za potovanje v maloobmejnem prometu, ki traja manj kot 8 ur, sorazmerno s časom potovanja, vendar največ do 50 % polne dnevnice.

3. Nadomestilo za uporabo lastnega osebne avtomobila v službene namene znaša največ 1,50 din za prevoženi kilometer. Kilometrine ni mogoče izplačevati v pavšalnem znesku.

4. Terenski dodatek znaša največ 65 din na dan. V primerih, ko nista organizirani prehrana in prenočišče na terenu, ima delavec pravico do povračila stroškov prenočevanja in dnevnice iz 1. točke tega člena. Terenski dodatek in dnevnica se med seboj izključujeta. Terenski dodatki so pod enakimi pogoji enaki za vse delavce. Terenski dodatki pripadajo tudi pripravnikom, učencem v gospodarstvu ter študentom in dijakom na praksi.

5. Nadomestilo za ločeno življenje znaša mesečno največ 1200 din. Nadomestilo za ločeno življenje in terenski dodatek se med seboj izključujeta. Delavec ni upravičen do nadomestila za ločeno življenje, če odkloni primerno družinsko stanovanje v kraju zaposlitve ali če se je vselil v dodeljeno družinsko stanovanje, družine pa ni preselil. Natančnejše pogoje za pridobitev pravice do nadomestila za ločeno življenje in višino nadomestila določijo udeleženci sporazumevanja v svojih internih aktih.

6. Delavcu, učencu v gospodarstvu ter študentu in dijakom na praksi se lahko povrnejo stroški za prevoz na delo in z dela v višini stroškov javnih prevoznih sredstev na določenih relacijah s tem, da sami krijejo najmanj 30 din. Kjer ni možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, se lahko obračunavajo stroški prevoza na delo in z dela v višini največ 0,50 din za km. Upravičenost do povračila izdatkov za prevoz na delo in z dela ter konkretno višino teh povračil določijo udeleženci sporazumevanja v svojih internih aktih.

7. Selitveni stroški se povrnejo delavcu ali njegovim družinskim članom, če se preselijo iz kraja dosedanjega stalnega bivališča v drug kraj zaradi dela, upokojitve ali smrti delavca in če je preselitev v interesu temeljne ali druge organizacije združenega dela. Selitveni stroški se povrnejo upokojujencem tudi za selitev v istem kraju, če izprazni družbeno stanovanje, ki so ga dobili v najem pri delovni organizaciji, kjer so bili zaposleni in je za izpraznitev tega stanovanja zainteresirana delovna organizacija. Selitveni stroški se povrnejo v višini dejanskih stroškov po predloženih računih in komisjsko ugotovljenih upravičenih stroških. Če je preselitev v interesu delovne organizacije, se lahko delavcu in družinskim članom, ki živijo z njim v skupnem gospodinjstvu, povrnejo prevoznimi stroški in izplačata največ dve dnevnici za službeno potovanje v državi.

8. Regres za organizirano prehrano med delom znaša največ 200 din na delavca mesečno. V primerih, ko delavci nimajo organizirane prehrane, znaša regres za prehrano med delom 100 din mesečno na delavca. Regres za prehrano se ne sme izplačati v gotovini. Veljavnost regresa za prehrano v obliki vrednostnih bonov mora biti omejena na tekoči mesec. Regres za prehrano gre tudi učencem v gospodarstvu, dijakom in študentom na praksi, skratka vsem, ki delajo v organizacijah združenega dela in v drugih organizacijah.

9. Odškodnine racionalizatorjem, novatorjem in avtorjem izboljšav določijo udeleženci sporazuma v svojih splošnih aktih, in sicer tako, da bodo opredeljeni pogoji kar najbolj spodbujali ustvarjalnost delavcev.

VII. OSEBNI IN DRUGI IZDATKI, KI SE NADOMEŠČAJO IZ DOHODKA

30. člen

Udeleženci sporazumevanja soglašajo, da bodo ob sprejemanju periodičnih obračunov in zaključnega računa delavski sveti temeljnih in drugih

organizacij združenega dela poimensko obravnavali izplačilo za delo po pogodbah in presojali njihovo upravičenost.

Delovna organizacija mora o višini in namenu izplačila za delo po pogodbah o delu obvestiti temeljno ali drugo organizacijo združenega dela, v kateri je redno zaposlen delavec, ki je to izplačilo prejel.

31. člen

Udeleženci sporazumevanja soglašajo, da znašajo nagrade za čas praktičnega dela učencev v gospodarstvu najmanj:

- v I. letniku 600 din (neto)
- v II. letniku 700 din (neto)
- v III. letniku 850 din (neto)

V času teoretičnega pouka prejemajo učenci v gospodarstvu štipendije na osnovi samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in štipendistov.

32. člen

Udeleženci sporazuma soglašajo, da nagrade študentom in dijakom za prakso ne bodo nižje od 600 din (neto) mesečno in ne višje, kot znaša najnižji mesečni osebni dohodek, določen v tem sporazumu, zmanjšan za prispevke iz osebnih dohodkov.

Te nagrade ne izključujejo izplačila štipendij za šolanje.

Osebnih prejemki, ki jih temeljne in druge organizacije združenega dela izplačajo študentom in dijakom, ki niso na obvezni praksi, za njihovo delo v času šolskih počitnic, se štejejo za sredstva osebne porabe, dogovorjena s samoupravnim sporazumom.

33. člen

Udeleženci sporazumevanja soglašajo, da bodo:

1. Izločali namenske zneske za stanovanjsko izgradnjo v višini, dogovorjeni v samoupravnem sporazumu o združevanju sredstev za stanovanjsko gradnjo, vendar ne manj kot znaša 6 % bruto osebnih dohodkov.

2. Izločali namenski znesek za izobraževanje najmanj 1,5 % bruto osebnih dohodkov. Ta sredstva so namenjena za splošno, strokovno in družbeno izobraževanje in usposabljanje svojih delavcev.

VIII. OSNOVE IN MERILA ZA DELITEV IN UPORABO SREDSTEV SKUPNE PORABE

34. člen

Udeleženci sporazumevanja soglašajo, da bodo oblikovali sredstva sklada skupne porabe, tako da le-ta ne presega 70 % višine povprečnega mesečnega (bruto) osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu, pomnoženega s povprečnim številom delavcev ali po stanju ob koncu minulega leta v delovni organizaciji, pri čemer pa bodo zagotovili, da bo poraba sredstev za sklad skupne porabe rastla za 25 % počasneje kot doseženi dohodek organizacije združenega dela, povečan za obračunano amortizacijo.

V tako oblikovana sredstva niso všteta namenska sredstva za:

- regres za letni dopust učencev v gospodarstvu;
- stanovanjsko izgradnjo;
- za gradnjo počitniških domov in rekreacijskih objektov ter njihovo vzdrževanje najmanj v višini 10 % izplačanih regresov za letni dopust v tekočem letu;

- preventivno zdravstveno varstvo;

- odpravnine;

- otroško varstvo;

- humanitarne organizacije;

- pomoč družini delavca, ki je umrl zaradi posledic nezgode pri delu.

35. člen

Udeleženci sporazumevanja soglašajo, da znašajo prejemki oziroma izdatki iz sredstev skupne porabe:

1. Za regres za letni dopust v višini najmanj 900 din in največ 110 din na zaposlenega, pomnoženo s številom zaposlenih, h katerim se prištejejo tudi učenci v gospodarstvu. Tako oblikovana sredstva se povečajo s prispevnimi stopnjami, določenimi z zakonom ali samoupravnimi sporazumi.

Udeleženci sporazumevanja določijo konkretno višino regresa v svojih internih aktih in pri tem upoštevajo socialni in zdravstveni položaj delavca.

Do regresa za letni dopust je upravičen vsak delavec, ki ima pravico do dopusta, in gre tudi učencem v gospodarstvu.

V regres za letni dopust na delavca je všteto tudi regresiranje oskrbnega dne v počitniškem domu.

2. Za solidarnostno pomoč, in sicer:

- pomoč družini delavca, ki je umrl zaradi posledic nezgode pri delu, v višini pogrebnih stroškov po računu pristojne organizacije;

- ob smrti v ožji družini in v primeru daljše bolezni delavca lahko znaša denarna pomoč največ en povprečni neto mesečni osebni dohodek zaposlenih v delovni organizaciji v preteklem letu;

- enkratne letne obdaritve upokojencev;

- enkratne pomoči ob nastanku težje invalidnosti;

- druge solidarnostne pomoči.

Predlog za navedene oblike solidarnostne pomoči, razen pod prvo alineo, poda osnovna organizacija sindikata udeleženca, bremenijo pa sredstva iz 1. odstavka 34. člena.

3. Za odpravnino ob odhodu delavca v pokoj, ki znaša najmanj dva in največ tri povprečne mesečne osebne dohodke na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu, zmanjšane za prispevke iz osebnih dohodkov. Enak znesek gre ob smrti delavca najožjim članom družine.

4. Za nagrade ob delovnih jubilejih, ki jih lahko dobijo delavci:

- za 10 let delovne dobe v delovni organizaciji do 2300 din;

- za 20 let delovne dobe v delovni organizaciji 3450 din;

- za več kot 30 let delovne dobe v delovni organizaciji 4600 din.

Tako oblikovana sredstva se povečajo s prispevnimi stopnjami, določenimi z zakonom ali samoupravnim sporazumom in bremenijo sredstva iz 1. odstavka 34. člena tega sporazuma.

Ob začetku uporabe določil o nagradah za delovne jubileje se lahko upošteva tudi delavca, ki je že prekoračil enega takih jubilejev. V tem primeru se lahko izplača nagrada samo za en delovni jubilej.

Katera delovna doba se upošteva pri določanju delovnega jubileja in konkretno višino ter obliko nagrade za posamezne delovne jubileje, določijo udeleženci sporazumevanja v svojih internih aktih.

IX. ORGANI UDELEŽENCEV SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

36. člen

Zbor udeležencev samoupravnega sporazuma - v nadaljnjem besedilu: zbor - je skupni samoupravni organ, ki ga sestavljajo delegati vseh udeležencev sporazumevanja.

Vsak udeleženec delegira v zbor po enega delegata in namestnika, ki ju izvoli pristojni samoupravni organ za dobo 2 let z možnostjo ponovne izvolitve. Udeleženci v okviru iste delovne organizacije sestavljajo delegacijo, iz katere se eden ali več delegatov udeleži zbora.

Vsak delegat ima en glas. Delegat, ki zastopa delegacijo, ima toliko glasov, kolikor udeležencev predstavlja.

Zbor je sklepčen, če je prisotna več kot polovica delegatov udeležencev. Sklepi so sprejeti, če zanje glasuje več kot dve tretjini vseh delegatov zbora.

Zbor se skliče, če to zahteva skupna komisija, ena tretjina vseh udeležencev ali republiški odbor pristojnega sindikata.

37. člen

Zbor udeležencev zlasti:

- zavzema stališča do osnutka samoupravnega sporazuma oziroma sprememb in dopolnitev;

- zavzema na predlog skupne komisije stališča o posameznih vprašanjih, o katerih se skupna komisija ni sama odločila;

- sprejema splošne akte za izvajanje samoupravnega sporazuma;

- obravnava poročilo skupne komisije o izvajanju sporazuma;

- izreče ukrepe - črtanje iz kroga udeležencev sporazuma;

- po potrebi konkretizira določilo sindikalne liste;

- odloča o pritožbah udeležencev na odločitve skupne komisije;

- izvoli skupno komisijo izmed delegatov zbora ali drugih delegiranih delavcev udeležencev sporazuma;

- izvoli svojega predsednika in namestnika.

Sklepi zbora udeležencev so obvezni za vse udeležence sporazuma in za skupno komisijo.

38. člen

Skupna komisija šteje 13 članov, ki se volijo za dve leti in so lahko ponovno izvoljeni.

Skupna komisija je sklepčna, če je na seji več kot dve tretjini njenih članov. Sklep je sprejet, če zanj glasuje več kot polovica prisotnih članov skupne komisije.

Skupna komisija dela po poslovniku o delu, ki ga je dolžna sprejeti na prvi seji po konstituiranju.

39. člen

Pristojnosti skupne komisije so:

- skrb za organiziran in usklajen potek sporazumevanja ter pripravljanje zasnov sporazuma ter spremembe in dopolnitve;

- skrb za izvajanje sporazuma; pri tem sprejema vse odločitve, ki niso v izrecni pristojnosti zbora udeležencev;

- presoja utemeljenost pristopa novih udeležencev k sporazumu glede na panogo dejavnosti pristopnikov;

- vodenje postopka ugotavljanja kršitev ter izrek ukrepa za kršitve sporazuma razen ukrepa črtanja iz kroga udeležencev;

- daje avtentične razlage sporazuma;

- določa merila za kritje skupnih stroškov komisije za presojo in skupne komisije;

- voli predsednika in namestnika ter določi tajnika komisije;

- izvoli svojega delegata v komisijo za presojo.

40. člen

Predsednik skupne komisije vodi delo komisije.

Tajnik skupne komisije pripravlja gradiva za seje zbora udeležencev in skupne komisije, strokovno pomaga predsedniku pri vodenju sej zborov udeležencev in skupne komisije, vodi zapisnike sej, skrbi za uresničitev sklepov in opravlja druge strokovne naloge, potrebne za nemoteno delovanje obeh organov po sporazumu ter sklepov organov.

41. člen

Sedež skupne komisije je pri Poslovnem združenju za trgovino, Ljubljana, Titova c. 36/VIII.

42. člen

Skupna komisija za svoje delo odgovarja zboru udeležencev ter mu poroča o svojem delu.

Skupna komisija opravlja svojo funkcijo na sejah.

X. UKREPI PROTI KRŠITELJEM SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

43. člen

Udeleženci sporazuma soglašajo, da se kot kršitev samoupravnega sporazuma šteje vsako ravnanje udeleženca sporazumevanja, ki je v nasprotju z določbami tega sporazuma, zlasti pa:

- neredno ugotavljanje ustvarjenega dohodka po merilih sporazuma;
- neizpolnjevanje meril o razporejanju dohodka;
- neuskklajenost samoupravnih splošnih aktov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke z določili tega sporazuma;
- bistveno odstopanje rezultatov analitične ocene delovnih mest udeležencev osnov in meril za delitev sredstev za osebne dohodke po tem sporazumu;
- dajanje napačnih sporočil o izpolnjevanju tega sporazuma;
- nepravočasno dajanje podatkov;
- izplačevanje najnižjega osebnega dohodka pod družbeno dogovorjenim limitom oziroma najvišjega osebnega dohodka nad dogovorjenimi merili;
- neizpolnjevanje določil samoupravnega sporazuma glede uveljavitve sindikalne liste.

44. člen

Vsakdo da lahko pobudo za začetek postopka ugotavljanja kršitve sporazuma.

Postopek ugotavljanja kršitve se začne na pismeno prijavo o kršitvi:

- delegata zbora udeležencev;
- člana skupne komisije;
- organa upravljanja udeležencev sporazuma;
- organa samoupravne delavske kontrole;
- sindikalne organizacije udeleženca sporazuma oziroma republiškega odbora sindikata;
- komisije za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov SR Slovenije;
- SDK

Po zakonu je skupna komisija dolžna obravnavati vsak primer, ko je pri razporeditvi dohodka udeleženec sporazuma presegel obseg sredstev za osebno in skupno porabo delavcev in odloči, ali je podana kršitev sporazuma, kot tudi, ali so podani razlogi za uporabo ukrepov po sporazumu.

45. člen

Prijava o kršitvi sporazuma je potrebno vložiti na sedež skupne komisije najkasneje v treh mesecih po ugotovitvi kršitev, najkasneje pa v dveh letih od nastanka kršitve.

Ko pripravi skupna komisija potrebno gradivo, se skliče seja, ki je najkasneje v 30 dneh po prejemu prijave.

46. člen

Skupna komisija ugotovi, ali je podana kršitev, kakšna je, njeno težo in odloči o ukrepih. Če meni, da so razlogi za izrek ukrepa o črtanju iz kroga udeležencev, tak ukrep predlaga v odločitve zboru udeležencev.

Ob ugotovljenih kršitvah manjšega pomena in kadar se tudi brez uporabe ukrepa zagotovi pravilna uporaba določb sporazuma, lahko skupna komisija postopek ustavi.

47. člen

Skupna komisija vabi na sejo, na kateri odloča o kršitvi sporazuma, predstavnika udeleženca sporazuma, ki je kršil sporazum. Predstavniki ima pravico dati dodatna pojasnila.

Delegat prizadetega udeleženca nima pravice odločati o postopku ugotavljanja kršitve.

Sklepi se sprejmejo z dvotretjinsko večino vseh članov komisije, ki lahko veljavno odločajo.

48. člen

Ukrepi za kršitev samoupravnega sporazuma so:

- opomin, ki se pošlje vsem udeležencem sporazuma;
- javni opomin, ki se objavi v glasilu ZSS Delavska enotnost;
- črtanje iz kroga udeležencev sporazuma za eno leto in objava sklepa v glasilu ZSS Delavska enotnost.

Ukrep se izreče udeležencu, navede pa se tudi odgovorna oseba.

Stroški postopka zaradi obravnavanja kršitev in objava bremene udeleženca sporazuma, ki je kršil sporazum.

49. člen

Predlog sklepa za črtanje iz kroga udeležencev sprejme skupna komisija. Predlog je skupna komisija dolžna posredovati udeležencu sporazuma, ki je kršil sporazum, njegovemu organu upravljanja, organu samoupravne delavske kontrole in sindikalni organizaciji.

Udeleženec sporazuma, ki je kršil sporazum, je dolžan v 30 dneh od prejema predloga obvestiti skupno komisijo o uveljavljenih ukrepih za saniranje stanja in o uvedbi postopka proti odgovornim osebam.

Skupna komisija posreduje predlog skupaj s poročilom udeleženca sporazuma, ki je kršil sporazum, zboru udeležencev v sklepanje. Sklep na zboru udeležencev se sprejme z dvotretjinsko večino glasov vseh članov zbora, ki lahko veljavno sklepajo. Odločitev zbora je v tem postopku dokončna. Črtanje iz kroga udeležencev velja za leto, v katerem je ukrep izrečen.

Če je udeleženec sporazumevanja črtan iz kroga udeležencev sporazuma, se šteje, da po pravomočno izrečenem ukrepu nima sklenjenega sporazuma (27. člen zakona). Sklep o črtanju se pošlje republiški sekretariatu za delo, da ga vpiše v razvid samoupravnih sporazumov.

50. člen

Proti sklepu skupne komisije o izreku opomina in javnega opomina se udeleženec sporazuma, ki je kršil sporazum, lahko pritoži na zbor v roku 30 dni od dneva sprejema sklepa o izreku ukrepa.

Zbor sklepa o pritožbi z večino glasov prisotnih delegatov, ki lahko veljavno odločajo. Pritožbi lahko ugoditi in zniža ukrep oziroma vrne zadevo v ponoven postopek ali pa pritožbo zavrne kot neutemeljeno.

51. člen

O sprejetem sklepu skupna komisija takoj obvesti udeleženca sporazumevanja, ki je kršil sporazum, njegovega predsednika delavskega sveta oziroma drugega ustreznega organa upravljanja, predsednika organa samoupravne delavske kontrole, organizacijo sindikata, prav tako se o tem obvesti pristojno enoto SDK, komisijo za presojo in republiški odbor pristojnega sindikata.

XI. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

52. člen

Udeleženci sporazumevanja se zavezujejo, da bodo določbe svojih samoupravnih splošnih aktov uskladili z določbami tega sporazuma v roku šestih mesecev od dneva njegove sklenitve, razen določb III. poglavja „Osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke“, katere bodo uskladili v roku enega leta. Če splošni akti ne bodo usklajeni v spredaj postavljenem roku in so določbe splošnega akta udeleženca v nasprotju z določbami sporazuma, se neposredno uporabljajo določbe tega sporazuma.

53. člen

Za udeleženca sporazuma, ki sprejme družbeni dogovor za območje, prenehajo veljati določbe tega sporazuma, ki so v nasprotju z določbami družbenega dogovora za območje.

54. člen

Z dnem uveljavitve tega sporazuma preneha veljati prečiščeno besedilo dosedanjega samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov za dejavnost trgovine SR Slovenije.

55. člen

Samoupravni sporazum je sklenjen, ko ga po zakonsko določenem postopku sprejmejo v postavljenem roku delavci večine udeležencev sporazuma in podpiše za podpis pooblaščen delavec, kar ugotovi skupna komisija s sklepom. Sporazum velja samo za tiste udeležence, ki ga sklenejo.

Po enakem postopku se sprejmejo tudi spremembe in dopolnitve sporazuma.

56. člen

Določbe tega sporazuma se uporabljajo od 1. januarja 1975 razen določb IV., V., VII. in VIII. poglavja, ki se uporabljajo od 1. v naslednjem mesecu po sklenitvi.

Spremembe in dopolnitve tega sporazuma se uporabljajo od 1. v naslednjem mesecu po sklenitvi, če ni v samem sporazumu določen drug datum.

Skladno z določili 8., 10., 11. in 16. člena samoupravnega sporazuma posreduje skupna komisija udeležencev naslednje podatke:

1. Poprečna stimulacija v trgovini v l. 1974 je bila po SDK podatkih 45,91 % (8. člen s. s.)
2. Indeksi gibanja cen v trgovini na debelo in trgovini na drobno (10. člen s. s.):

	Ø 1974	I-III 1975
Cene industrijskih izdelkov v trgovini na debelo	135,5	147,4
Cene na drobno	128,1	131,4
Živila		129,5
Žita in izdelki iz žit		157,7
Vrtnine		131,6
stalne		90,8
sezonske		289,7
izdelki iz vrtnin.		125,8
Sadje		130,6
stalno		118,9
sezonsko		151,7
suho		110,1
sadni izdelki		134,6
Presno meso		100,0
Mesni izdelki		101,6
Sveže in predelane ribe		120,7
Jajca		100,9
Mleko in mlečni izdelki		122,1
Maščobe		153,1
Alkoholne pijače v trgovini		124,3
Tobačni izdelki		131,3
Tekstilni izdelki		132,1
Volnene tkanine		135,4
Bombažne tkanine		158,1
Svilene tkanine		171,2
Konfekcija obleke		116,7
Konfekcija perila		142,3

Volna in trikotaža	122,4	612-20 Trg. na debelo z neživili	5,94 %	6,75 %
Nogavice	115,5	612-30 Trg. na debelo z meš. blagom	7,00 %	6,75 %
Konfekcija za gospodinjstvo	143,4	613-00 Zunanja trgovina	7,28 %	6,40 %
Obutev	114,4	613-10 Zun. trgovina z živili	5,48 %	4,93 %
Usnjeni in gumijasti izdelki	128,4	613-20 Zun. trgovina z neživili	5,94 %	4,95 %
Kurjava	136,2	613-30 Inozemska zastopstva	10,50 %	11,19 %
Razsvetljava	131,6	613-40 Podjetja za napredek zun. trg.	9,86 %	7,70 %
Pohištvo	152,0	613-50 Zunanje trg. storitvena podjetja	18,72 %	11,22 %
Aparati za gospodinjstvo	123,4	614-00 Trgovinske storitve	8,44 %	8,26 %
Kmetijsko orodje	138,8	614-10 Skladišča in hladilnice	3,28 %	7,39 %
Umetna gonjila in škropiva	124,1	614-20 Agencije	8,09 %	6,03 %
Gradbeni material	159,4	614-30 Podjetja za poslovne storitve	9,23 %	9,39 %
Higienske potrebščine	144,9	614-40 Podjetja za razdeljevanje filmov	4,26 %	5,65 %

Vir: Zavod SR Slovenije za statistiko:

– Mesečni statistični pregled SR Slovenije: februar 1975, maj 1975

– Statistične informacije: marec 1975

3. Poprečne stopnje izločenih sredstev za poslovna in druga sredstva v trgovini SR Slovenije (11. člen s. s.)

	1973	1974
TRGOVINA SKUPAJ	7,36 %	7,01 %
611-00 Trgovina na drobno	12,11 %	10,09 %
611-10 Trg. na drobno z živili	10,03 %	8,72 %
611-20 Trg. na drobno z neživili	11,16 %	10,53 %
611-30 Trg. na drobno z meš. blagom	12,06 %	8,87 %
611-40 Trg. na drobno – blagovnice	16,06 %	16,06 %
611-50 Trg. na drobno s tekoč. gorivi	14,33 %	10,19 %
612-00 Trg. na debelo	6,06 %	6,51 %
612-10 Trg. na debelo z živili	6,06 %	5,44 %

615-00 Poslovna združenja

4,49 % 4,09 %

4. Indeksi gibanja življenjskih stroškov (16. člen s. s.)

$$\bar{\emptyset} 1974 = 124,3$$

$$I-III 1975 = 125,6$$

Vir: Zavod SR Slovenije za statistiko

– Mesečni statistični pregled SR Slovenije: februar 1975

– Statistične informacije: marec 1975

5. Poprečni bruto mesečni OD na zaposlenega v SR Sloveniji za I. 1974 je din 4.000

METODOLOGIJA ZA UGOTOVITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE PO SAMOUPRAVNEM SPORAZUMU ZA DEJAVNOST TRGOVINE SR SLOVENIJE

Zap. št.	Opis	Znesek ali % oz. indeks
I. UGOTOVITEV ZNESKA ZA IZLOČITEV NA POSLOVNA IN DRUGA SREDSTVA (7. člen s. s.)		
1.	(PP BU 7 + PP BU 8) x povpr. stopnja skupine udeležencev (podatek posreduje skupna komisija) 100	= din
II. UGOTOVITEV POVEČANE ALI ZMANJŠANE STORILNOSTI (9. člen s. s.)		
2.	PP BU 11 kol. 4 PP BU 11 kol. 3 x 100	= indeks
3.	Ugotovitev realizacije po stalnih cenah: BU 11 kol. 5 x 100 indeks gibanja cen (podatek posreduje sk. kom.)	= din
4.	zap. št. 3 x 100 BU 11 kol. 4	= indeks
5.	Če je indeks iz zap. št. 4 večji od indeksa iz zap. št. 2, je storilnost povečana za razliko med obema indeksoma. Za izračun izhodiščnih OD se po določilu 9. člena uporabi 50 % izračunane stopnje. 100 + 50 % razlike	= indeks
	Če je indeks iz zap. št. 4 manjši od indeksa iz zap. št. 2, je storilnost zmanjšana za razliko med obema indeksoma. 100 – 50 % razlike	= indeks
III. UGOTOVITEV IZHODIŠČNIH OD (8. člen s. s.)		
6.	Za dejavnosti 611 in 612: a) dogovorjeni OD po s. s. 1974	

DRD 7 k. 4 x (100 + povp. % stim. v trgovini)
(podatek posreduje skupna komisija)
100

= din

b) popravek dogov. OD po s. s. 1974 za storilnost:

zap. št. a) x indeks iz zap. št. 5
100

= din

c) popravek dogov. OD za življenjske stroške:

zap. št. b) x indeks življenjskih stroškov
(podatek posreduje skupna komisija)
100

= din

7. Za dejavnosti 613, 614 in 615:

zap. št. 6 a) x indeks življenjskih stroškov
(podatek posreduje skupna komisija)
100

= din

IV. UGOTOVITEV NORMALNEGA POSLOVNEGA USPEHA (7. člen s. s.)

8. BU 17 + BU 9

din

- a) BU 36 do BU 45 + BU 47

- din

- b) BU 50

- din

- c) 2/3 oziroma 1/2 zap. št. 1

- din

- č) zap. št. 6 oziroma 7

- din

- d) PP BU 11 x 70 % povpr. mes. OD na zaposlenega
v SRS v preteklem letu (34. člen s. s.)

- din

ostanek dohodka

= din

V. DELITEV OSTANKA DOHODKA (13. člen s. s.)

9. Če je ostanek dohodka pod zap. št. 8 **pozitiven**, deli udeleženec ostanek dohodka

zap. št. 8 x 100

= %

2/3 oziroma 1/2 zap. št. 1 + zap. št. 6 oziroma 7

10. Na podlagi razmerja (zap. št. 9), se po lestvici iz 13. člena s. s. deli ostanek dohodka za OD:

na % osnove	din	je	%	= din
+ na ostanek razlike	din	je	%	= din
skupaj ostanek dohodka	din	je za OD		din

= din

P r i m e r: - 2/3 oz. 1/3 zap. št. 1 + zap. št. 6 oziroma 7 = 1000 din
- zap. št. 8 = 150 din = 15 %

na 10 % osnove	din 100	je 30 %	= din 30
na ostanek razlike	din 50	je 20 %	= din 10
skupaj ostanek dohodka	din 150	je za OD	din 40

VI. DOVOLJENA SREDSTVA ZA OD PO S. S.

11. Zap. št. 6 oziroma 7 + zap. št. 10

= din

VII. UGOTOVITEV MINIMALNEGA POSLOVNEGA USPEHA (14. člen s. s.)

12. Če je ostanek dohodka pod zap. št. 8 **negativen**, uporabi udeleženec določila 14. člena s. s.:

BU 17 + BU 9

din

- a) BU 36 do BU 45 + BU 47

- din

- b) BU 50

- din

- c) 50 % zneska iz zap. št. 8 c)

- din

- č) 80 % zneska iz zap. št. 8 č)

- din

- d) 80 % zneska iz zap. št. 8 d)

- din

ostanek dohodka

= din

VIII. DOVOLJENA SREDSTVA ZA OD PO S. S., ko udeleženec ne doseže normalnega poslovnega uspeha

13. Če doseže TOZD boljši poslovni uspeh od minimalnega, potem deli ostanek dohodka v razmerju zneskov razlik med normalnimi in minimalnimi zneski med 12. c, 12. č in 12. d točko

P r i m e r:		razlika	struktura razlike		
8. c	din	12. c	din	din	%
8. č	din	12. č	din	din	%
8. d	din	12. d	din	din	%
		Skupaj	din	% 100,00	

SVOBOD V CELJU 1935—1975

Bili smo v Celju

Bilo je še pred osmo, ko sem na cesti iz mariborske smeri srečal prvo večjo skupino. Kmečki ljudje, vsi že dokaj priletni, so jo z nagelnji ozajšani primahali nemara iz Vojnika ali kakega drugega bližnjega kraja. In kmalu zatem se je zaslila prva godba. Bila je na postaji, ko je pripeljal prvi poseben vlak iz Trbovelj. Za njim jih je prisopihalo na celjski kolodvor tam do desete ure še devet. Po dva iz Ljubljane in Maribora, po eden z Jesenic, iz Murske Sobote, Dobove, Velenja in Sežane. A kdo ve, koliko ljudi se je pripeljalo z avtobusi. Uspali so se, mladi — teh je bilo največ —, ne več tako mladi, pa tudi mnogi že precej priletni. Imeli so rdeče trakce na prsih, nosili transparente, društvene prapore. Med njimi sem opazila pravo bandero nekega primorskega društva, na kateri je bila zapisana letnica 1905. Potem so bili vmes možje, ki so nosili trombone, pa skupina žensk v belih bluzah in temnih krilih. To so bile gotovo pevke kdo ve iz katerega društva. Bilo pa je tudi kar precej otrok, ki so jih očetje ali matere trdneje prijeli za roko, da se med ljudmi ne bi zgrešili.

Potem, tja do enajste ure, so bile ulice vedno bolj polne Celjanov, ki so stali še na pločnikih in opazovali prihajajoče. Štiri kolone po štirih vpadnicah, iz Ljubljane, Maribora,

Na predvečer proslave so podelili letošnja priznanja samoupravljalcem.

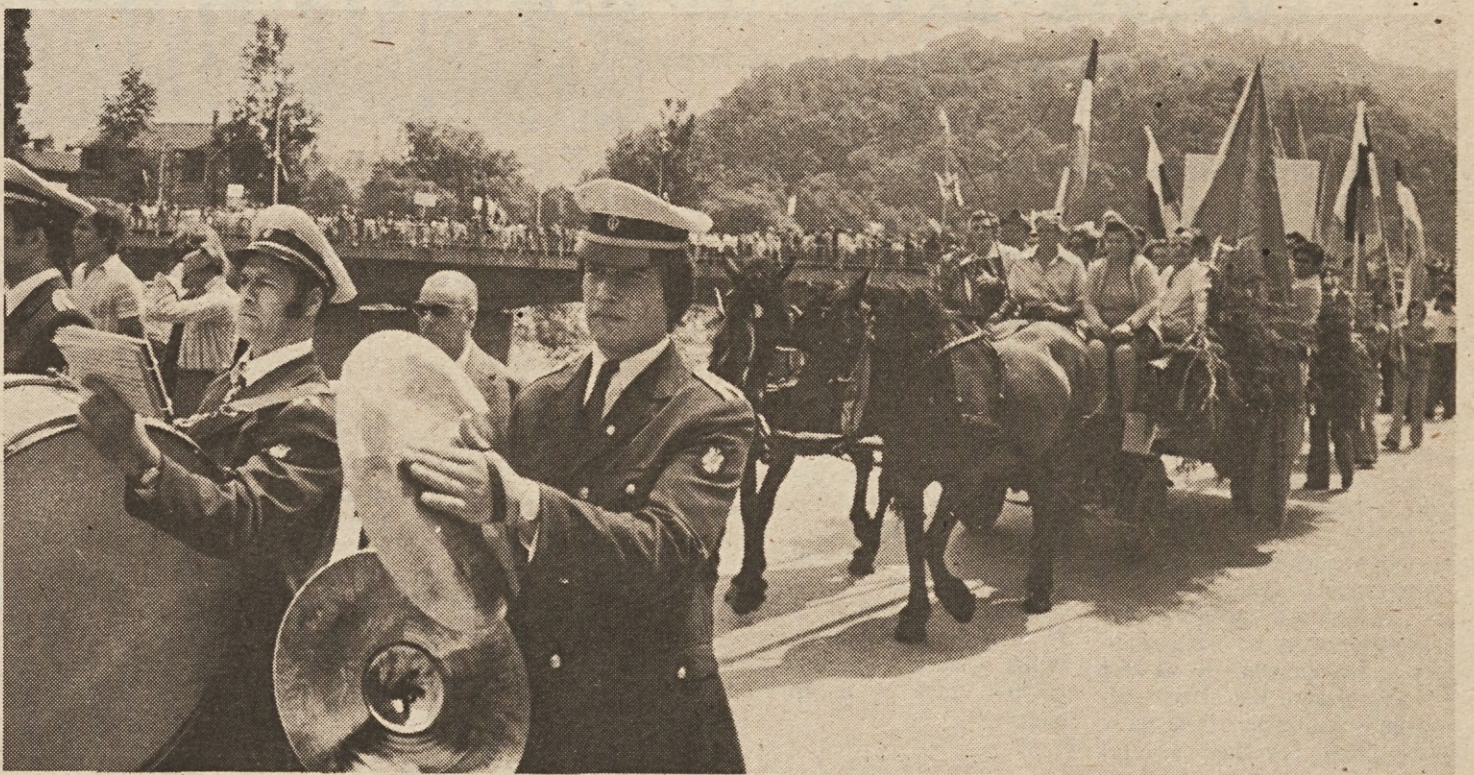
Po štirih vpadnicah so od osme ure naprej prihajale skupine in kasneje strnjene kolone udeležencev proslave.

Štor in Laškega, so se pomikale, sprva večkrat pretrgane, kasneje vedno bolj strnjene. Polnile so praznično mesto, trge, tam, kjer so igrala godbe. In v vsej tej množici so bili mladi tisti, ki so največkrat nosili transparente, prapore in zastave in ki so brez zadržanosti prvi vzklikali in pritegnili glasove drugih: „Delu čast in oblast!“, „S Titom v socializem!“, „Živela zveza komunistov!“. In še in še. Gostejše so bile kolone, pestrejše in razgibane toliko bolj, kolikor bolj so se bližale prizorišču slavlja. Ljudje so prihajali še, ko se je proslava že začela.

Že pred deveto pa so se pred Narodnim domom začeli zbirati posebni gostje celjske proslave. Vsi že bolj v letih, vsi iz tiste generacije, ki je bila mlada takrat pred štiridesetimi leti, ko je bila v Celju na Glaziji velika delavska manifestacija, zlet Svobod. Prišli so na posebno svečanost, ki jo je pripravila Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije, zanje, za dolgoletne aktiviste v delavskem kulturnem gibanju na Slovenskem. Mnogo je bilo tu snidenj ljudi, ki se sicer zelo dolgo niso srečali, saj jih je dinamično povojno življenje in delo razkropilo na vse strani. Potem so posedli v dvorani. Redki sedeži so ostali prazni, leta prinašajo pač tudi več boleznih. Tam neke sredi dvorane so sedeli tudi trije stari revolucionarji, ki so bili glavni organizatorji predvojne manifestacije na Glaziji: Marinko, Leskošek in Ivan Maček.

Potem je eden najboljših jugoslovanskih komornih zborov, celjski, zapel Internacionalo. Bolj potihno ali glasneje so se oglašili glasovi tudi iz dvorane. Ko pa so pevci peli še druge pesmi, je dvorana tiho in zbrano prisluhnila. Lepa je naša delavska in borbena pesem.

Nagovor je imel Ivo Tavčar, ki je pozdravil goste v imenu Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije. Govoril je o zgodovini slovenskih kulturno-prosvetnih društev, ki je bila vedno tesno povezana z delavskim socialnim in političnim gibanjem. Pred vami, ki ste bili v preteklosti nosilci delavskega kulturnega gibanja in tudi voditelji zmagovitega pohoda delavskega raz-

Preko obeh mostov čez Savinjo sta prihajali povorki na prizorišče proslave, z godbami, z vozovi, zastavami in transparenti, kot pred štiridesetimi leti.

reda,“ je dejal Tavčar, „od celjskega zleta do zgodovinskega boja in revolucije pa tja do delavskih svetov in delegatskih skupščin — tu pred vami se zavezujemo, da bomo varovali izročilo delavskih kulturnih društev, razvijali v njih razredni duh ter prispevali svoj delež k socialističnemu samoupravljanju, ki odpira nove možnosti, nov prostor za svobodo delu in kulture.“

V imenu vseh 298 povabljenih je simbolično prevzel slavnostno listino kot posebno priznanje Miha Marinko. In dejal je, da so se tokrat zbrali vsi tisti, seveda še živi, ki jim je prav celjski zlet dal novih spodbud za delo v revolucionarnem delavskem gibanju. In to je časten zbor ljudi, ki so se tudi kasneje med vojno vsi znašli na pravih borbenih mestih. — In vsem tem so potem mladinke iz Aera in gimnazije izročile slavnostno listino. Potem so tudi slavljenci odšli na prizorišče proslave.

Po obeh mostovih čez Savinjo se je tačas še vedno pomikala nepretrgana kolona ljudi, med njimi tudi okrašeni kmečki vozovi in seveda — godbe.

Poleg nastopajočih na veliki tribuni je pod streho celjskega drsališča našel prostor le manjši del od velike množice udeležencev proslave. Oko številnih televizijskih kamer pa je kazalo množico vseh drugih, ki je izpolnila senčni prostor pod košatim drevjem celjskega parka in ljudi, ki so v sončni pripeki stali še na obeh mostovih in tud. onkraj vode in poslušali proslavo preko zvočnikov. Bilo jih je blizu štirideset tisoč, so trdili tisti, ki so to množico zaobjeli na televizijskem ekranu.

Proslava je bila res lepa. Brez velikih formalnosti, saj predsednik slovenskih sindikatov ni pozdravljal množice posameznikov, temveč delegacije, kar je vsekakor domislica, ki res sodi v naš delegatski sistem. Delavec Jože Oštir iz tovarne Emo je zbrane pozdravil v imenu celjskih delavcev. Govor Staneta Dolanca so prekinjali vzkliki Titu in Zvezi komunistov, ki je delavski razred popeljala na tako slavno, a težko borbena pot skozi štiri desetletja. Titu so poslali pozdravno pismo.

Kulturni program je navdušil. Najbolj so navdušili še tako zahtevno uho združeni moški zbori iz celjskega področja in Zasavja, ki jih je vodil Radovan Gobec in ki so peli tudi nekatere stare delavske pesmi. Navdušili so mladi pevci, ki so ko maj pred dobrim tednom nastopali na celjskem mladinskem pevskem festivalu. Vodil jih je Pavle Bukovec. Zapeli so tudi Bilečanko, pesem predvojnega komuniste in robijaša Milana Apiha, ki je sedaj sedel med poslušalci. Dva tisoč pevcev so spremljale združene godbe, prav tako s širšega celjskega območja in Zasavja. In vmes so mladi gledališki amaterji, iz Trnovelj in iz celjske gimnazije, izvajali recital: to so bile

Deset posebnih vlakov je od osme ure dalje pripeljalo na celjski kolodvor številne udeležence proslave.

besede, v prozi in verzu, naših vizionarjev, od Cankarja, Kosovela, Klopčiča, Čufarja, do Bora. Kulturni program, ki se je odvijal, je govoril o zrelosti možatih let in o mladosti, o vizijah, uresničenih sanjah, pa tudi še neuresničenih vizijah. Mise marsikoga, ki je poslušal ta program, je tiho romala v preteklost in se zopet vračala v sedanost, s pogledom na tisočglavo množico otrok, novo generacijo, ki prihaja in

ki se bo prav tako postarala nekoč ob sadovih svojega dela.

Prelep je celjski park. Hladen in zračen pod visokimi krošnjami. Množica ga je osvojila po proslavi v vsej njegovi razsežnosti in šele čez dolge ure povsem zapustila. Tudi od sonca razgreto mesto se je počasi praznilo, čeprav so godbe še vedno igrala. Škoda je le, da so gostinci nekoličanji pretiravali s cenami in

škoda, da so opoldne zaprli priložnostno razstavo v celjskem muzeju in si je tako mnogi na poti do vlakov in avtobusov niso mogli ogledati. Celjani so bili odlični organizatorji in gostitelji, kar je kljub temu dvema spodrslijama treba povedati. Hvala jim za gostoljubnost.

SONJA GASPERŠIČ
FOTO: ANDEJ AGNIČ

Po slavnostnem govoru in kulturnem programu se je množica ljudi še dolgo zadržala v lepem celjskem parku, kjer so igrala godbe in prepevali pevci društvenih zborov.

SINDIKATI IN SAMOUPRAVLJANJE V TOVARNI
KLOBUKOV »ŠEŠIR« V ŠKOFJI LOKI

POT DO USPEHA

Kaj nameravajo še storiti, da bi sindikat res postal
last in družbena potreba slehernega delavca

Republiški svet zveze sindikatov Slovenije je nedavno tega podelil zlati znak sindikatov Slovenije tudi osnovni sindikalni organizaciji v škofjeloški tovarni klubukov „Za večletno vzorno in učinkovito delovanje pri ureditvi interesov članstva“.

V obrazložitvi tega sklepa je med drugim rečeno:

„V Šeširju je zaposlenih 320 delavcev in vsi so člani sindikata. Samoupravno so za zdaj še organizirani kot enovita delovna organizacija. Delujejo v treh obratih: v Stari vasi pri Brežicah je ob koncu lanskega leta delalo 18 delavcev, v Gorenji vasi 28, v škofjeloškem matičnem podjetju pa 274. V prihodnje pa bodo investicije usmerjali tako, da bi v sedanjih obratih lahko čimprej oblikovali temeljne organizacije združenega dela.“

REVOLUCIONARNA TRADICIJA

„Z razvojem industrije v Škofji Loki,“ pišejo v obrazložitvi sklepa o podelitvi zlatega znaka, se je krepilo in kalilo tudi delavsko gibanje, tovarna Šešir pa je bila ena prvih večjih škofjeloških tovarn. V njej so se delavci dokaj dobro organizirali že kmalu v obdobju stavke tekstilnih delavcev leta 1935. V teh razmerah sta se izkazala moč in vpliv organiziranega sindikalnega gibanja delavcev. Stavka sicer ni povsem uspela (šlo je za večje mezde); bolj pomembna je moralna zmaga proletariata. Sindikalno delo je bilo od tedaj v tej tovarni na zavidi in v zorni ravni. Že takrat so delavci dobili zaupanje v sindikalno organizacijo in skoraj vsi so bili njeni člani, kasneje pa so se mnogi med njimi borili v vrstah naše osvobodilne vojske, bili so aktivisti in terenci. To dokazujejo tudi številne žrtve. Tradicija dobrega sindikalnega dela se je po osvoboditvi nadaljevala. Podjetje je premagovalo številne gospodarske težave, kot so problemi okrog rekonstrukcije tovarne, nabave surovin in izvoza, ki jih je uspešno premagalo s sodelovanjem sindikalne orga-

podjetja; Ob letošnjem občnem zboru so v delovni program sindikalne organizacije zapisali številne naloge...“

O teh nalogah sem se pred dnevi pogovarjal z Ljudmilo Langerholc, predsednico sindikata v podjetju, in z inž. Mirom Pinteričem, dolgoletnim mladinskim in sindikalnim aktivistom v tovarni in v občini, ki so ga letos odlikovali s srebrnim znakom slovenskih sindikatov, zdaj pa je direktor Šeširja.

KAJ IN KAKO NAJ DELA SINDIKAT?

Pripovedovala sta:

„V zadnjem času, zlasti še po podelitvi odlikovanja, smo kar precej razmišljali in samokritično razpravljali, kaj in kako naj dela naš sindikat, da bi še bolj kot doslej združevali in usmerjali interese delavcev in zagotavljali njihovo samoupravno veljavo. Doslej smo namreč delali po starem. Bili smo zvraven, se pravi, izvršilni odbor naše podružnice je bil navzoč in dejaven povsod tam, kjer so sprejemali samoupravne sporazume o oblikovanju in delitvi dohodka, o skrbi za človeka, o skrbi za pravočasno obveščanje delavcev, za odpravo neupravičenih socialnih razlik. Pred vsako sejo delavskega sveta je naš izvršni odbor povedal svoja stališča. Pa vendar, koliko bolj se krepi težnja po neposrednem samoupravljanju delavcev, toliko več je zahtev, da o dejavnosti sindikata odločajo predvsem delavci, ne pa zgolj njegovo vodstvo.“

„Temeljne organizacije združenega dela, ki jih nameravamo ustanoviti v sedanjih obratih, naj bi bistveno spremenile vsebino samoupravljanja. Vsega tega obširnega dela se ne lotevamo zgolj zato, da bi premenjali firmo. Se pravi, da tozdi ne bodo temeljne institucije samoupravljanja, pač pa bodo to delavci v združenem delu, ki se za uresničitev te naloge povezujejo v temeljne organizacije. Če to drži, in po našem mnenju bo morala takšna vsebina zaživeti takoj, ko bomo ustanovili tozde, potem mora sindikat povsem spremeniti svoj dosedanj forumski način delovanja. Prvi korak smo že naredili, ko smo ustanovili sindikalne skupine. Zdaj bo treba delo v teh skupinah organizirati tako, da bodo člani lahko samostojno oblikovali sindikalna stališča in jih preverjali v lastni praksi.“

„Vse to terja številne spremembe. Veliko več kot doslej bomo morali storiti za izobraževanje. Informativno službo in sploh ves sistem obveščanja bomo uredili tako, da bi delavci odločali, kakšne informacije potrebujejo za svoje samoupravno delo. Tako imenovana skrb za delavca naj bi postala skrb delavcev zase, za urejanje vseh potreb, s katerimi se je doslej ukvarjalo sindikalno vodstvo. Vsi sklepi se bodo morali v bodoče porajati na samoupravnih razpravah, na zborih delavcev. Samo teh nekaj primerov zgovorno pričā, kako zelo potrebujemo dober sindikat. In storili bomo vse, kar je v naši moči, da bi ga imeli.“

JANEZ VOLJČ

»GORENJE« VELENJE MED VPRAŠANJI IN ODGOVORI

ZA MOČNE ŽIVCE

Gorenje je zrastle iz nič. To je dejstvo. Postalo je pojem za velespešnost v jugoslovanskih dimenzijah.

Vendar — takih „otrok ničā“ je pri nas še lepo število in vsak ima polno pravico, da je ponosen na svojo vitalnost in svojo rast.

Ponos pa kaj rad zaide v pretiravanje, v prekomerno zaverovanost vase in svoje dosežke.

Teh nekaj „fles“ miselnih utrinkov smo zapisali docela namenoma, da bi si z njihovo pomočjo skušali odgovoriti na osnovno vprašanje (torej tako, ki daleč presega odzovske okvire neke delovne organizacije), kaj se pravzaprav ta čas dogaja v Gorenju. Ne mislimo na poslovno dogajanje, uvoz in izvoz, rentabilnost, razvojne načrte... temveč na dogajanje v družbenem smislu, kjer se v isti juhi znajdejo po svojem zvenu tako različni pojmi, kot so na primer „uvajanje nove ustave“ ali pa „delavec — številka ali spoštovanja vredno bitje?“

Če že razmišljamo o dogajanju v Gorenju, se ne moremo otresti neprijetnega vtisa, da gre za neverjetne in skorajda nerazumljive razlike v razvojni ravni posameznih „sektorjev“. Poslovnost odzvanja v kar evropskih, mednarodno uspešnih tonih, za razumevanje sodobnih družbenih tokov pa bi skorajda lahko rekli, da mu obzorje ne seže čez obronke bližnjih gričev. Razkorak utegne imeti že kar tragične razsežnosti...

Rekli smo: zaverovanost vase. Morda je prav v tem „skrivnost Gorenja?“ V prepričanju, da je dobro samo tisto, kar je zrastle doma, z idejami od zunaj bomo pa že nekako...

Gorenje je imelo teoretično vse možnosti, da bi v slovenskih, če ne kar jugoslovanskih okvirih lahko služilo za primer, kako je treba urejati in urediti odnose med TOZD v razmerah gospodarskega velikana. Od vseh omenjenih pričakovanj je ostalo le še to, da ima republiški družbeni pravobranilec samoupravljanja s svojimi kolegi z Gorenjem relativno največ dela. Dejstvo, ki vsekakor ni pretirano „reklamno učinkovito“.

Začelo se je — vsaj formalno s TOZD Elektronika. Menda je kar računalnik izračunal, da se mora 68 delavcev (praktično vsi strokovnjaki) preseliti v skupne službe. TOZD bi se tako izenačil z ostalo deveterico „kolegov“, ki imajo v svojem sestavu skorajda samo fizične delavce.

Saj ne potrebuje nobenega komentarja podatke, da ima kompletno Gorenje zaposlenih nekaj nad 6000 delavcev, v skupnih službah jih je pa okroglo 2000!

Pustimo zdaj ob strani vse peripetije, ki jih je sprožil „računalnikov (?) poseg v samoupravljanje“. Pomembnejše vsekakor je, da v Gorenju le niso postavili neprenehne carske pregrade med sabo in idejami od zunaj, temveč so le spoznali, da je najbolje, če 67 delavcev vrnejo pod prejšnjo tozovsko streho. Malce nejasno je, koliko bo ta „nedoslednost“ v ustaljenih pravilih odločanja vplivala na dogajanje v preostalih TOZD...

Tesno povezan z dogajanjem v Elektroniki je „primer Jenko“. Predaleč bi zašli, če bi skušali natančneje razložiti, zakaj in kako je inž. Borut Jenko, bivši vodja TOZD, dinamičen štiridesetletnik, poročen, oče dveh sinov, Velenčan, s krvjo zapisan Gorenju, delegat, 16 let član ZK, postal „primer“. Vse-

kakor se je odločujočim zdelo še najprimernejše tako reševanje „primerā“, da so s stopnjevano demonstracijo moči naposled prišli do logičnega epiloga: Jenko mora iz ZK in čez tovarniški prag...

Ta čas je položaj tak, da Jenko spet dela v okviru TOZD Elektronika in je spet član ZK...

Toda: ta podatek je s svojo preprosto neposrednostjo sicer v redu, čeprav le slabo prikriva laž. Jenku so zaradi sklepa sodišča morali dovoliti, da lahko spet dela.

„V okviru TOZD?“ Njegova sedanja pisarna je v središču Velenja, daleč od TOZD. „Tako lepe in prostorne pisarne nisem imel še nikoli,“ pravi sam, vendar vse udobje ne more prikriti „sijajne izolacije“ no, saj prej ni bilo dosti drugače...

Že kar filmski nadih ima igra z vratarji. Uradna volja je bila, da mora inženir takoj izginiti iz podjetja, sam pa je bil mnenja, da je dolžan delati, dokler zadeva ne bo pravomočno razčiščena. Ko je prišel na delo, ga je pri vhodu ustavil vratar: „Ne smem vas pustiti v tovarno!“

Prav zanimivo je, da je vratar izmed ti-sočev prihajajočih lahko takoj izločil tistega, ki „ne sme vstopiti“. Pravzaprav lahko, vendar le pod firmo poslovnega obiska. V tem primeru ga seveda mora spremljati uniformirani vratar ali kar dva, če „obstoji sum“, da utegne obiskovalec pobegniti v nezazeleno smer proti TOZD Elektronika. Če so okoliščine še posebej sumljive, se na kritičnih mestih razpostavijo še drugi uniformiranci, ki blokirajo prehode.

Pravzaprav je bilo pri Jenku tako, da je le malokdo prav vedel, ali je v službi ali ne. Položaj se je spreminjal od dne do dne. In direktive (po telefonu) tudi. Ali so ga vratarji morali „blokirati“ že pri vhodu, ali so mu dovolili vstop, vendar z obvezno uniformirano spremljavo. Uniformiranec je tako moral sedeti ob njem, ko je prišel na zbor delavcev (ki je — mimogrede — obravnaval „njegov primer“). Zgodilo se je tudi, da ga je vratar stražil sedem ur, ko je v svoji pisarni (torej Jenko v svoji) opravljal svoje delo.

No, pisarna je bila seveda lahko tudi zaklenjena. Jenko se je pač usedel na hodniku za mizo za čakajoče in — delal.

Scenarij (čigav?) je po vsej verjetnosti dosegel višek nekega dne, ko so Jenka najprej spustili v pisarno; nakar mu je čez čas monter odklopil telefon, nekaj kasrteje pa so prišli delavci po mizo in stol...

Ogrlica „biserov“ se tako spleta v nedogled. Samo za močne živce, bi lahko rekli.

In — zakaj? Saj vendar to skrajno preprosto vprašanje ves čas visi v zraku. Zakaj je nekoga (poudarjamo, Jenko nikakor ni osamljen primer v brcaškem sistemu reševanja „primerov“) treba vreči čez prag, da bi se samoupravne zagate razblinile kot milni mehurčki. In če obsojenec (Jenko), ki naj bi na zboru delovnih ljudi (v Gorenju to pomeni daleč čez tisoč prisotnih) programirano doživel svoj družbenopolitični polom, v resnici ob koncu svoje razprave na temo „Za kaj se zavzemam in za kaj se borim“ dočaka aplavz brez primere, potem ne kaže več govoriti o milnih mehurčkih.

Čeprav so si šefi oddelkov zapisovali, kdo „od njihovih“ ploska in kateri so (zaradi večje previdnosti) le topotali z nogami.

TIG

BOJ PROTI
NEUPRAVIČENEMU
BOGATENJU V KOPRSKI
OBČINI

Skromen rezultat

Opozorila se
v kolektivih najbrž ne
bi »izgubila«, če bi jih
dobila delavska
kontrola

Komisije za ugotavljanje izvora premoženja se morajo pri svojem delu bolj povezati zlasti z organi delavske kontrole, njihovo delo pa bi tudi veljalo čimprej urediti s posebnim republiškim zakonom.

Komisija je doslej na 47 sejah obravnavala 17 primerov in se je za uvedbo postopka odločila v desetih primerih. To je bolj skromen rezultat, saj je primerov neupravičenega bogatenja gotovo veliko več. Med ljudmi je pogosto slišati, kako ta ali oni živi čez vse meje, vendar taka opozorila ne prihajajo tudi do komisije, čeprav po zakonu o davkih lahko dajejo pobude za uvedbo postopka razne organizacije in tudi občani. Kaže, da ljudje pa tudi družbenopolitične in druge organizacije pričakujejo, da bodo komisije opravile kar same z vsemi nepravilnostmi, to pa je seveda nemogoče. Nekdo mora dati pobudo in doslej so take pobude prišle le s strani uprave javne varnosti in davčne uprave.

Komisijam za ugotavljanje izvora premoženja bi morali dati veliko več podpore in več pomoči, toliko bolj ker je njihovo delo težavno, saj je ugotavljanje izvora premoženja, ki ga ljudje na obali zelo radi opravčujejo z darili tet in stricov iz tujine, zapletena naloga. Upajmo, da bo pripravilo koprskoe občinske skupščine, naj družbenopolitične organizacije, služba družbenega knjigovodstva, organi samoupravne delavske kontrole pa tudi drugi, v prihodnje bolj pomagajo komisiji, padlo na plodna tla. Komisija potrebuje zlasti več opozoril pa tudi konkretnih podatkov.

Prav bi tudi bilo, da bi pristojni organi v delovnih organizacijah komisijo seznanjali s tem, kako so reagirali na njena opozorila o raznih nepravilnostih. To velja še zlasti za kršitve norm pri dodeljevanju stanovanjskih kreditov.

Komisija je namreč ugotovila, da so v preteklosti k neupravičenemu premoženju v mnogih primerih prispevali tudi zelo visoki stanovanjski krediti. V letih 1970 — 1973 je denimo 45 graditeljev zasebnih hiš dobilo skupaj kar 11.498.343 dinarjev družbenih kreditov. V dveh primerih je kredit znašal več kot 420.000 dinarjev! Glede nerazumljivo visokih kreditov je komisija opozorila naslednje kolektive: Intereuropo, Adriacomerce, Cestno podjetje v Koprju, hotel Galeb, Zavod za zdravstveno varstvo in Cimos. Primere visokih rezultatov bi morale v teh delovnih organizacijah obravnavati tudi osnovne organizacije Zveze komunistov, žal pa na seji občinske skupščine delegati niso dobili odgovora na vprašanje, kako so te organizacije tudi ukrepale.

Odgovoriti tudi ni mogel predsednik komisije, ker obvestil o ukrepih niso dobili. Morda se odgovor skriva v razpravi delegata iz Cimos, ki je povedal, da dopisa komisije, v katerem jih je opozorila na kršitve norm pri dodeljevanju kreditov, niso mogli najti! Torej bo treba v prihodnje podobne dopise naslavljati na pravi naslov, to pa je najbrž delavska kontrola.

K. S.

Maribor bo slavil

Ob mnogih pomembnih obletnicah praznujemo letos v Sloveniji tudi 40-letnico delavskih stavk. Gre za pomembno obletnico, za spomin na težke dni porajajočega se delavskega razreda, za uveljavitev delavčevih, vsaj minimalnih pravic in socialno enakost. Maribor, ki je bil že pred vojno močno industrijsko mesto, je vplive nacizma zaznal zato še prej kot druga slovenska mesta. Sicer pa to ni niti čudno, saj je imela večino kapitala v obravnskih tovarnah nemška gospoda. Stavkovni val, ki je zajel praktično vso Slovenijo, seveda ni obšel Maribora. Pred 40 leti so stakali predvsem v tekstilnih tovarnah, v tovarni Zelenka, nezadovoljni pa so bili tudi grafični delavci in delavci Kovine (današnje Elektrokovine). Te stavke, na katerih so delavci upravičeno požugali kapitalistom, so bile v tistih casih izrednega pomena. Misel „tovarne delavcem“ je bila vedno bolj navzoča.

Maks Gašperič iz Ruš je bil organizator velike stavke tekstilnih delavcev leto kasneje, 1936. leta. „Stavki v Zelenki in Kovini sta bili zelo pomembni za nadaljnji razvoj revolucionarnega delavskega gibanja v Mariboru in Sloveniji. Te stavke so ustvarjale ugodno politično vzdušje in revolucionarno vrenje, hkrati pa tudi usposobile partijo in SKOJ, da sta se lahko pripravila na organizacijo in razredni boj za veliko tekstilno stavko leta 1936. Značilno za obdobje, v katerem so nastajale stavke v Mariboru, je nastajanje nacizma, velika draginja, zelo nizke mezde, zlasti še v tekstilni industriji. Pri vsem tem so prav v tej industriji uvažali veliko zastarelih strojev iz Nemčije, ki pa so kljub zastareli tehnologiji prinašali lastni-kom dobiček, saj niso plačali davka, mezde pa so bile mizerne, saj so zadostovale le za 10 do 14 dni v mesecu.

Komunistična partija in SKOJ sta se v tem obdobju že povezala z delavskim razredom v okviru sindikata in društev, začele so se tudi pollegalne oblike dela z mladino. Vse to so bili ugodni pogoji,“ nam je dejal Maks Gašperič, „da smo pred 39 leti organizirali v Mariboru veliko tekstilno stavko. Prvič v zgodovini delavskega razreda smo zasedli tovarne. To je bil prijeten občutek zmagoslavja, občutek svobode in zausnica zatiranju. V zasedenih tovarnah smo živeli skupaj z družinami, v njih smo organizirali prehrano vse do zaključka stavk.

V spomin na te dogodke bodo v mariborski občini pripravili več proslav in manifestacij. Privedite bodo v Mariborski tekstilni tovarni, Elektrokovini in Mariborski tiskarni. Osrednja proslava bo v septembru.

—nez

nizacije in samoupravnih organov. Ker je bilo sindikalno gibanje v tem kolektivju tolikanj močno, je bilo moč tudi takoj uveljaviti delavsko samoupravljanje. Tovarna Šešir je bila med prvimi v Škofji Loki, kjer so izvolili delavski svet in druge samoupravne organe. Delo osnovne sindikalne organizacije se je od takrat do danes močno spremenilo. Aktivno se je vključila v sodobni proces gibanja, delegatskega upravljanja in vodenja, nedavno tega pa je učinkovito organizirala evidentiranje delegatov v splošni zbor občinske skupščine in za samoupravne interesne skupnosti, za delavski svet in njegove organe. Razen tega je organizaciji sindikata ostala glavna skrb — skrb za delavca—človeka. Imajo eno osnovno organizacijo in v njej osem sindikalnih skupin, ki delujejo v dislociranih obratih in v obračunskih enotah matičnega

Izobraževanje organizatorjev kulturnih dejavnosti

Nova študijska usmeritev reške fakultete za industrijsko pedagogiko

Združeno delo naj bi v svoji temeljni programski usmeritvi predvidelo tudi pokrivanje kulturnih potreb, razvoj kulturnih potreb in kulturne samoaktivnosti delovnih ljudi in občanov. V programe družbenega, strokovnega in splošnega izobraževanja je potrebno vključevati tudi kulturno vzgojne in kulturno – estetske teme. In še bi lahko nizali naloge iz tega naslova. Za uresničevanje zahtevnih kulturno-vzgojnih in vzgojnoizobraževalnih nalog bo treba pridružiti podpisnikom kulturne akcije še druge partnerje (vzgojnoizobraževalne organizacije) in zagotoviti kadre za

kulturno dejavnost v združenem delu, izobraževanje poklicnih animatorjev kulturnega življenja in kadrovanje animatorjev in vodij kulturnih dejavnosti. Če sta vzgoja in izobraževanje ter kultura enovita, neločljivo povezana celota, je razumljiva nova študijska usmeritev „organizacija kulturnih dejavnosti“ v okviru industrijske pedagogike. Nova študijska usmeritev izhaja iz orientacije fakultete na različne profile in se organsko navezuje na izobraževalno – raziskovalne napore fakultete za čim tesnejšo povezanost z uresničnim delom. Na ta način se uresničujejo pogoji za integriranje poklicnega usposabljanja in permanentnega kulturnega izobraževanja.

Analogno z drugimi študijskimi usmeritvami, pri katerih so podarjene organizacijske in programsko-tehnološke komponente, je nujno potrebno usposabljanje takšne kadre tudi za področje kulturnih dejavnosti.

Delovno področje organizatorja kulturnih dejavnosti je široko. Po zaključku študija se lahko zaposlijo v informativnih centrih in kadrovskih službah delovnih organizacij, v šolskih centrih na delavskih univerzah, v mladinskih in dijaških domovih, v kulturnih skupnostih, v kulturno-prosvetnih organizacijah, pri lokalnih radijskih postajah in dnevnem tisku, v domovih JLA itd.

Študijska smer industrijske pedagogike – organizacija kulturnih dejavnosti je namenjena predvsem tistim, ki se želijo vpisati na drugo stopnjo študija in so končali pedagoško akademijo (književnost, glasbena in likovna vzgoja). Vpišejo se lahko tudi kandidati, ki so končali druge višje šole, če so zaposleni na ustreznih delovnih mestih v kulturi ali se želijo posvetiti kulturni dejavnosti (in imajo priporočilo delovnih organizacij).

Študij ob delu je pripravljena fakulteta organizirati tudi v Ljubljani, če bi se iz SR Slovenije prijaviло za študij vsaj 18 kandidatov.

MILAN PAVLIHA

Posvet o varstvu okolja

Vsaka delovna organizacija se mora aktivno vključiti v saniranje škodljivega okolja in omogočiti slehernemu delavcu zdravo in varno delovno okolje. Le vsi zmoremo vse, je geslo Republiškega komiteja za varstvo delovnega okolja SR Slovenije. Zato ni naključje, da sta se Občinski svet Zveze sindikatov Maribor in Društvo varnostnih inženirjev in tehnikov Maribor dogovorila, da skupaj organizirata posvetovanje o varstvu delovnega okolja.

Varstvo delovnega okolja, torej okolja, v katerem delavec opravlja fizično ali umsko delo, predstavlja najpomembnejšo strokovno dejavnost varnostnih inženirjev kot strokovnjakov novega inženirsko-tehničnega poklica na področju varstva pri delu v organizacijah združenega dela.

Veliko število delovnih nezdod, telesnih poškodb in zdravstvenih okvar kaže, da še zdaleč ne uspevamo preprečevati in odstranjevati nevarnosti in škodljivosti v obstoječih tehnologijah, nove pa nam sproti prinašajo še večje nevarnosti in škodljivosti, ki jih pa pogosto pošiljamo naravnost v naše širše okolje.

V zadnjem času se mnogo govori in piše o težavah, ki jih imajo delovne organizacije pri nabavi sredstev, opreme in naprav za odstranjevanje oziroma čiščenje škodljivih in nadležnih snovi. Zato ima to posvetovanje namen javno spregovoriti o možnostih izboljšanja delovnega okolja vseh delavcev, ki se zadržujejo s škodljivimi plini in delajo v nevarnih ekoloških razmerah.

SREČKO LOGAR

PROBLEMATIKA OTROŠKIH LETOVANJ V SLOVENIJI

MORJE IN SONCE LE V SANJAH OTROK?

Od 330.000 otrok v naši republici jih vsako leto letuje ob morju komaj 6 odstotkov ● Sindikati bi morali podpreti akcijo Zveze prijateljev mladine za izgradnjo novih objektov za letovanje otrok na morju in v planinah, zlasti še, ker so vsakoletnih letovanj najbolj potrebni otroci iz delavskih in socialno ogroženih družin

Ob ugotovitvah, da si male šole, poudarjeno bivanje, šole v naravi in celodnevna šola vedno bolj utrjujejo mesto v sistemu vzgoje in izobraževanja, hkrati opazamo, da na področju letovanj ni zadovoljivih premikov. To potrjuje stagnacija in delno nazadovanje števila in obsega počitniških rekreativnih oblik, namenjenih otrokom, zlasti in nekaterih območjih v Sloveniji. Dejstvo je, da v naši republici še nismo rešili problema organiziranega celotnega otroškega varstva, kar je brez dvoma posledica zapostavljenosti teh vzgojnoizobraževalnih oblik. Težave povzročajo tudi občutno pomanjkanje števila in zmogljivosti počitniških objektov, premajhna finančna sredstva, ne nazadnje pa predvsem dejstvo, da se v Sloveniji ukvarja z letovanji šolskih in predšolskih otrok vrsta organizacij, institucij, upravnih organov občin, društev in zavodov za počitniška letovanja, nobena od teh pa se kompleksno ne loteva reševanja problematike otroških letovanj.

Bržčas ne bomo odkrili Amerike, če bomo zapisali, da je v dinamiki sodobnega časa tudi za otroke vse večjega pomena, podobno kot za odrasle, primerna rekreacija. Potemtakem naj bi vsak otrok, mestni in kmečki, vsako leto med počitnicami spremenil okolje, podnebje, način prehrane in življenja sploh. Strokovnjaki svetujejo najmanj 21 dni letovanja na morju ali v planinah. Za zdravega otroka pomeni taka sprememba počitek, za šibkega ali celo bolnega otroka pa poleg tega tudi stalno zdravstveno nadzorstvo. Še več: za domala vse otroke so letovanja logično nadaljevanje vzgojnega procesa, pomagajo jim, da se dokopljejo do rekreacijskih navad, da se živijo v družbo vrstnikov. In, ne nazadnje, z organiziranimi letovanji izravnavamo tudi socialne razlike med otroci. Torej ni dvoma, da lahko tudi z letovanji blažimo socialne razlike med otroki.

OBLJUBA DELA DOLG!

O letovanjih otrok sicer razpravljajo vsi republiški družbenopolitični dejavniki iz leta v leto, ob tem obljublajo, da bodo vsa odprta vprašanja naposled le začeli reševati, vendar ostaja kot vedno, zgolj pri golih besedah in obljubah. Prihodnost tem letovanjem je pred časom obljubljala celo republiška skupščina, a kaj poma, ko je tudi ona „pozrla“ svojo obljubo!

Na drugi strani pa analiza počitniških letovanj otrok v Sloveniji, ki jo je spomladi pripravila Zveza prijateljev mladine Slovenije kaže, da so se prizadevanja nekaterih, predvsem tistih, ki so toliko obljubljali, docela izjalovila. Dejstva pa medtem govore: vrsto let že ugotavljamo, da je večina naših otrok – podatki kažejo skoraj 70% – med počitnicami brez smotno organizirane družbene vzgoje, varstva in rekreacije, pa tudi brez zadovoljive prehrane, da organizirano letuje med počitnicami

bore 6% otrok ali med 18.000 do 20.000 od 330.000 otrok, kolikor jih je ta čas v naši republici.

Morda jih je med nami nekaj, ki jih tistih 6 odstotkov ne bo spravilo v slabo voljo. Toda v Kočevju, denimo, odhaja na počitniška letovanja le vsak petdeseti otrok od tistih, za katere sta zdravstvena in socialna služba ugotovili, da bi bili počitnic še kako potrebni. V Ljutomeru je ta odstotek 2,9, v Litiji 2,8, v Ptuj in Radgoni 3,8, v Trbovljah 3,4, v Ilirski Bistrici 3,9. Nekoliko na boljšem so v Novi Gorici (6% in v Kopru 10%), Kranjčani pa so z 31,5% celo daleč pred ljubljanskimi in ostalimi občinami, kjer skušajo občinske zveze prijateljev mladine in zavodi za počitniška letovanja omogočiti letovanja večini otrok, najbolj pa seveda socialno ogroženim.

Občinske zveze prijateljev mladine, ki so največkrat organizatorji letovanj, pošiljajo otroke v 18 letovišč. Vendar so bila samo tri med njimi zgrajena namensko.

KJE SO POTI IZ ZAGATE?

Raziskava otroških letovanj v Sloveniji je med drugim ugotovila, da je njihova organizacija neenotna, razdrobljena, da bi bilo potrebno posebno koordinacijsko telo in da občinske skupščine za letovanja marsikje

sploh ne dajejo denarja. To lahko pripišemo tudi temeljnemu izobraževalnim skupnostim, ki so se, najbolj boleče v Ljubljani, letos celo odpovedale svojemu prispevku za organizacijo šol v naravi, ki jih sploh nočejo več financirati!

Ob tem in celi vrsti drugih problemov je očitno, da smo se v Sloveniji zaradi nenačnosti, organizacijske neusklajenosti in dvotirnosti v delu odgovornih organov in organizatorjev letovanj znašli v začaranem krogu, iz katerega, vsaj zaenkrat ni izhoda. Če tega ne bi bilo, bi se prav gotovo občine, ki imajo ob morju svoja otroška letovišča (samo v zadnjih letih je svoje obmorske baze izgubilo osem občin), manj pokorno umikale komercialnemu turizmu v škodo letovanj otrok.

Toda, prav ta „vdanost“ bi se nam utegnila v bližnji prihodnosti, če ne bomo v Sloveniji čimprej sklenili predvidenega družbenega dogovora o počitniških oblikah družbenega varstva in vzgoje otrok, krepko maščevati. Posebno ob spoznanju, ker je ostala ob morju le peščica otroških letovišč in še teh se hočejo obalne občine čimprej znebiti na račun donosnejšega komercialnega turizma.

Tega pa seveda zaradi nujno potrebnih letovanj otrok, ne bi smeli dopustiti!

IVO VIRNIK

IZBERITE PRIMERNO KNJIŽNO DARILO

VINKO TRINKAUS

VELIKA STAVKA

V založbi ČZP Delavska enotnost lahko takoj dobite knjigo – delavski roman Vinka Trinkausa **VELIKA STAVKA**. Roman zajema značilne dogodke prve velike stavke zasavskih knapov leta 1889.

Knjiga je vezana v platno in opremljena s ščitnim ovitkom. Format je 15 x 22 cm, obsega pa 372 strani.

Cena za izvod knjige je 150 din.

Naročila pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

ZAKAJ SE URESNIČEVANJE USTAVE ZATIKA

Vse več znamenj priča, da je 3. seja CK ZKS močno pospešila dejavnost komunistov v domala vseh organizacijah združenega dela, predvsem pa je zaradi konkretnosti omogočila široko mobilizacijo delavcev pri organiziranju TOZD. Tako so do konca letošnjega četrtertletja v naši republici podpisali približno 50 samoupravnih sporazumov o združenju v sestavljene organizacije združenega dela. V 26 SOZD je združena več kot tretjina vseh poslovnih sredstev slovenskega gospodarstva, več kot četrtnina sredstev skupne porabe, rezervnih in drugih sredstev, skoraj polovica vrednosti amortizacije osnovnih sredstev in nekaj manj kot polovica celotnega dohodka in dohodka slovenskega gospodarstva. Podatek, da je bilo do konca četrtertletja letošnjega leta ustanovljenih 1933 temeljnih organizacij združenega dela, da je še okrog 2335 enovitih delovnih organizacij z več kot 500 ali ponekod celo 2.000 zaposlenimi, pa vendarle opozarja, da delavci marsikje še niso izkoristili pravice do konstituiranja v temeljne organizacije združenega dela, čeprav izpolnjujejo vse ustavne pogoje za to. Pri združenju v sestavljene organizacije združenega dela prevladuje horizontalno povezovanje v okviru posameznih dejavnosti, ne pa v okviru zaključenih proizvodno-prometnih celot. Zato so za dobršen del teh povezav značilni bolj ali manj prikriti monopolistični prijemi, kot so dogovarjanje o cenah, razdelitev tržišča, podjetniško nastopanje proti drugim organizacijam združenega dela in dejavnostim in podobno. Povezovanje je razen tega vse preveč omejeno in zaprt v področne ali republiške meje. Večina povezav tudi ni nastala na podlagi izoblikovanih skupnih razvojnih programov in planov. Zato v marsikateri SOZD ni moč izpeljati širše, smotrne delitve proizvodnje in dela, ponekod pa prihaja zaradi tega tudi do dezintegracijskih pojavov in teženj.

Ustavno preoblikovanje odnosov v združe-

nem delu še najbolj zaostaja med proizvodnjo in trgovino, kjer še nismo dosegli bistvenega napredka. V doseganem povezovanju na tem področju prevladuje miselnost, da je smisel združevanja zgolj v oblikovanju velikih integracijskih tvorb proizvodnje in trgovine, v katerih pa niso jasno opredelili in uredili medsebojnih ekonomskih odnosov ob upoštevanju ustavnih načel. Pri tem si nekatere proizvodne organizacije prizadevajo povsem podrediti trgovske organizacije, nekatere trgovske organizacije pa spet manjše proizvodne organizacije. Del trgovskih organizacij si prizadeva povezovanje omejiti le na ozek krog proizvodnih organizacij in pri tem izključiti vse druge proizvodne organizacije, ki so tudi udeležene v prometu blaga.

V razpravi o teh ugotovitvah je IK predsedstva CK ZKS na svoji seji sprejel vrsto sklepov, s katerimi naj bi zagotovili, da bi brez odlašanja s konkretnimi analizami in ukrepi odstranili navedene in druge pomanjkljivosti pri ustavnem oblikovanju združenega dela, pri tem pa pristigili krila – tudi z odločnimi kadrovskimi ukrepi – tistim, ki bi radi v „ustavni preobleki ohranili svojo, delavcem odvzeto oblast“. Iz razprav organov CK ZKS, ki pravkar ocenjujejo uresničevanje nove ustave v gospodarstvu in družbi, kaže ponoviti tudi zahtevo, da mora povezovanje dela in sredstev potekati od spodaj navzgor. Smisel in cilj povezovanja je, da delavci iz TOZD združujejo sredstva za delo zaradi bolj smotrne izrabe družbenih sredstev in večjega dohodka. Zavedati se je treba, da tovarna na območju neke občine ni njena last; dohodek, ki se ustvarja, je last delavcev, tudi tistih, ki prihajajo iz drugih občin in krajevnih skupnosti. Ta zavest se mora izraziti že v TOZD, še zlasti takrat, ko razporejajo dohodek za svojo razširjeno reprodukcijo ter za kritje skupnih potreb delavcev v krajih, kjer stanujejo.

V. B.

– Prebivate v najrazkošnejšem hotelu na Jadranu, kopate se na najlepši plaži, gledate najboljši program, poslušate najboljšo glasbo, imate najboljšo hrano, najboljši zrak in najboljšo postrežbo, kako je potem mogoče, da ste tako malenkostni in se pritožujete, da ne morete dobiti kozarca čiste vode?!

KARIKATURA: I. ANTIČ

komentatorjev stolpec

Katerim naložbam prednost?

Nepokrite naložbe so stara bolezen našega gospodarstva. Predpisom navkljub so naša podjetja navajena načrtovati, začeti in celo izpeljati gradnjo investicijskih objektov brez pokritja. Posledica tega je, da graditev traja dlje ter da se zato, ker poteka „na up“ in ker se roki graditve večkrat prelagajo, vse bolj povečuje nelikvidnost.

Značilno je, da je bila takšna praksa v veljavi pri pomembnih investicijskih objektih kot so npr. elektrarne, številni industrijski objekti in prometne komunikacije. Izjema tudi niso prenekateri veliki turistični objekti, katerih graditev brez finančnega pokritja je bila ustavljena, tako da zdaj številni nedograjeni hoteli zlasti v Hrvatskem in Črnogorskem Primorju, konservirani čakajo boljših časov.

Po oceni zveznega komiteja za energetiko in industrijo primanjkuje samo za najpomembnejše objekte, ki so v gradnji in ki naj bi bili predvidoma končani do konca leta 1978, okrog 50 milijard din. Ker gre le za zares najpomembnejše objekte, ki jih je zajela ta ocena, lahko predpostavljamo, da je skupni znesek nezagotovljenih sredstev za že začete objekte v državi znatno večji. Investitorji širom po državi so dolžni visoke zneske ne le izvajalcem investicijskih del, marveč tudi dobaviteljem opreme, predvsem strojni in elektrostrojni industriji.

Položaj je toliko bolj kritičen, ker je obseg investicijskih naložb v letošnjih prvih mesecih zaznamoval zelo ekspanzivno rast. Na voljo so podatki, iz katerih je razvidno, da so v letošnjih prvih mesecih investicije naraščale s povprečno stopnjo 4,3 %, v istih lanskim mesecih pa s stopnjo okrog 3,8 %. Če bi se te težnje nadaljevale tudi v naslednjih mesecih, bi naložbe v vsem letošnjem letu narasle za okrog 65 %, kar pa bi bilo izvedljivo le ob pogoju, da bi bili tako ali drugače prizadeti drugi sektorji gospodarstva, zlasti tisti, ki v odnosih na investicijskem področju nastopajo večidel kot neprosto-voljni upniki.

Seveda so posledice investiranja na tako široki fronti in pogosto tudi brez pokritja mnogostranske, saj se kažejo ne le v porušeni razmerjih delitve družbenega proizvoda, marveč tudi v preprečevanju oziroma odlaganju nujnih sprememb v strukturi gospodarstva, predvsem na relaciji energija-surovine-predelava-trgovina.

Zaradi pretiranega obsega naložb, ki nanj seveda vpliva tudi rastoča inflacija ter zavoljo nezadovoljive strukture investicijske porabe so bili pred nedavnim sprejeti ukrepi, katerih namen je napraviti red na investicijskem področju. Tako je bil izglasovan zakon o obveznem evidentiranju investicij, zvezna skupščina pa je pred nedavnim obravnavala tudi predlog za sprejetje zakona o obveznem pokritju naložb, ki bo med drugim predpisoval, da investitorji ne morejo začeti novih naložb, dokler ne bodo zagotovili sredstev za že začete investicije. Ljubljanska banka je, kot smo poročali, prehitela izglasovanje tega zakona z ustreznim internim sklepom, ki ga pristojni organi banke že izvajajo.

Zvezni izvršni svet je tudi predlagal, kako bi hitreje dogradili že začete prioritete objekte zlasti v energetiki, industriji, prometu in turizmu. Gre za ukrepe, ki bi pospešili zbiranje in usmerjanje sredstev za dograditev teh objektov. V zvezi s tem naj bi republike in pokrajine z družbenim dogovorom čimprej opravile selekcijo konkretnih nedokončanih naložb ter se sporazumele o načinu zagotavljanja sredstev za njihovo realizacijo v skladu s sklepi četrte seje predsedstva CK ZKJ.

Gre za neodložljive ukrepe, ki bi jih dejansko morali sprejeti že prej. Od njihovega uresničevanja je odvisno, ali nam bo naposled vendarle uspelo naložbe spraviti v bolj realne in sprejemljive okvire.

NANDE ŽUŽEK

NAŠE EKONOMSKO SODELOVANJE S TUJINO

NI TAKO, KOT ŽELIMO

Naši ekonomski odnosi s tujino se v zadnjih letih niso razvijali tako, kot smo želeli. V prvih treh letih uresničevanja srednjeročnega načrta družbenega razvoja smo dosegli ugodna razmerja med rastjo proizvodnje, izvoza in uvoza. V letu 1972 in 1973 je imela Jugoslavija celo presežek v plačilni bilanci. Uspeli smo znatno povečati devizne rezerve. Že ob koncu leta 1973, posebej pa v letu 1974, so se mednarodne ekonomske razmere bistveno poslabšale: stopnja inflacije v svetu je začela naglo naraščati, podražile so se vse pomembnejše surovine, viri energije, reprodukcijski material, hrana, predvsem pa oprema. Ob tem je prišlo tudi do občutnega zmanjševanja gospodarske rasti v ekonomsko razvitejših zahodnih državah. Zaradi poslabševanja odnosov v plačilnih bilancah, nestabilnosti v mednarodnem monetarnem sistemu ter vse večjega zapiranja razvitejših držav v ožje interesne skupine se je naše gospodarstvo vključevalo v mednarodno menjavo z veliko težavo.

Poslabšanje naših odnosov s tujino v letu 1974 je bilo predvsem posledica hitrejšega naraščanja uvo-

znih v primerjavi s izvoznimi cenami. Jugoslovansko gospodarstvo je pri uvozu plačevalo v obdobju 1972-1973 povprečno letno za okoli 9,5 % višje cene, v letu 1974 pa so se uvozne cene povečale skoraj za 50 %. Istočasno so se cene v izvozu v obdobju 1971-1973 povečale za okrog 10 % letno, v letu 1974 pa je njihov porast znašal okrog 30 %. Visok primanjkljaj v letu 1974 v zunanjetgovinski bilanci, ki ga ni bilo mogoče pokriti z neblagovnim prilivom, je torej predvsem posledica povečanja uvoznih cen, ne pa toliko povečanja fizičnega obsega uvoza, ki glede na visoko rast proizvodnje in nujnost povečanja blagovnih rezerv niti ni bil pretirano visok. Kljub pospešeni rasti uvoznih cen v kratkem časovnem obdobju naša proizvodnja ni mogla bistveno zmanjšati odvisnosti od uvoza osnovnih surovin in reprodukcijskega materiala. Ta cilj bo mogoče doseči šele v relativno daljšem časovnem obdobju.

Nasprotno pa moramo ugotoviti, da je izvoz blaga glede na naraščanje proizvodnje v letu 1974 znatno prenižek. Rast izvoza blaga realno zataja oziroma celo upada. In, zakaj

upada? Predvsem zaradi hitreje rasti domačih cen v primerjavi z rastjo svetovnih cen. Tuja tržišča se vedno bolj zapirajo v ožje interesne skupine, medtem ko povpraševanje doma zelo naglo narašča in omogoča večjo prodajo na domačem trgu.

Se vedno odločno prevladuje navezanost naše zunanjetgovinske menjave na razvite zahodne države. Njihov delež v skupnem izvozu blaga znaša skoraj 70 %, medtem ko je pri uvozu blaga že presegel 80 %. Ekonomski odnosi s socialističnimi državami in deželami v razvoju pa so ob tem pre malo razviti. Njihov delež v izvozu sicer počasi raste, pri uvozu pa se je lani ponovno zmanjšal.

Gibanja na področju proizvodnje, domačega povpraševanja in ekonomskih odnosov s tujino v lanskem letu kažejo, da je bila v začetku leta notranja konjunktura osnovna vzpodbuda za dinamičen gospodarski razvoj. Izvoz je zato upadal skozi vse leto. V drugi polovici leta pa se je tudi domača konjunktura občutno poslabšala, na kar kaže naraščanje zalog, povečana nelikvidnost, pojavi izgub itd. Tudi letos ne moremo pričakovati bistvenega izboljšanja domačega povpraševanja, razen na področju investicij, pa tudi možnosti za izvoz blaga bodo glede na poslabšanje konjunkturo v razvitejših državah, s katerimi pretežno trgujemo, omejene.

Kljub tem neugodnim okoliščinam pa si bo treba prizadevati za povečanje izvoza, ki bo eden od osnovnih pogojev za nadaljnjo rast proizvodnje in uvoza potrebnega reprodukcijskega materiala, opreme in sodobne tehnologije, obenem pa bo zagotovil sredstva za odplačilo zapadlih obveznosti na osnovi zunanjih kreditov. Zato si bo potrebno v politiki ekonomskih odnosov s tujino še naprej prizadevati, da bi dosegli skladnejša razmerja v gospodarskih odnosih Slovenije s tujino. Hitreje bomo morali razvijati tisto proizvodnjo, kjer dosegamo v tujini ugodne rezultate v menjavi oziroma, kjer obstajajo možnosti za doseganje ugodnih pogojev pri vključevanju v mednarodno delitev dela. Odvisnost našega gospodarstva od uvoza surovin in še posebej polizdelkov naj bi zmanjšali z razvijanjem, raziskovanjem in ekonomsko utemeljenimi naložbami na področju surovinskih virov in njihove predelave (sistem domače kooperacije) ter naglim razvojem tehnoloških procesov.

Razumljivo, da je osnovno izhodišče za doseganje ugodnejših rezultatov v mednarodni menjavi lahko le večja stabilnost in znižanje stopnje naraščanja proizvodnih stroškov in cen v slovenskem in jugoslovanskem gospodarstvu, kar je naloga tako gospodarstva kot negospodarstva. Glede na vse večji vpliv izvoza na stopnjo gospodarske rasti bi morali zagotoviti kreditiranje proizvodnje za izvoz ter ustrezno kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno kreditiranje izvoza, dosledno poravnati obveznosti do izvoznikov glede izvoznih olajšav, obenem pa posvetiti izredno pozornost organizaciji nastopanja organizacij združenega dela na mednarodnem trgu. V menjavi z nekaterimi območji bo treba razen tega spremeniti strategijo izvoza, in sicer v smeri selektivnega, finančnega, kreditnega, razvojnega podpiranja perspektivnega izvoza (primeri velikih razvojnih projektov). To velja predvsem za izvoz opreme in tehnologije ter inženiringa v dežele v razvoju.

Pri vseh sistemskih ukrepih na tem področju pa je treba, razumljivo, izhajati iz koncepta, da mora združeno delo tudi pri ekonomskih odnosih s tujino vedno bolj prevzemati obveznosti in odgovornosti tako za lasten razvoj kot tudi za razvoj jugoslovanskega in slovenskega gospodarstva kot celote.

S. R.

HRASTNIŠKO GOSPODARSTVO V BOJU S TEŽAVAMI

KAKO ZAJEZITI RAST STROŠKOV?

Vsi letošnji pregledi gospodarjenja v tej revirski občini kažejo, da delovne organizacije niso uspeli v svojih dosedanjih prizadevanjih za zmanjšanje škodljivih učinkov rasti cen surovin in repromateriala. Cene surovinam in repromaterialu na svetovnem trgu padajo, pri nas pa rastejo. To je tudi poglavitni vzrok, da porabljena sredstva v hrastniškem gospodarstvu hitreje naraščajo, kot pa se povečuje celotni dohodek.

Z drugo besedo: donosnost poslovanja še vedno pada, to pa bo seveda vplivalo na ostanek dohodka ob koncu leta. Porast stroškov vseh vrst, predvsem pa surovin in reprodukcijskega materiala vpliva tudi na konkurenčno sposobnost pri prodaji njihovih izdelkov na tuja tržišča. Lani v treh mesecih so delovne organizacije izvozile blaga v vrednosti 2.195.000 dolarjev, letos v enakem času pa samo za poldrugi milijon dinarjev. Kolektivni opozarjajo, da s sedanji cenami svojega blaga niso več tako zanimivi za tuje odjemalce. Najnovejši ukrepi zveznih organov glede izvoznih spodbud bodo sicer nekoliko izboljšali pogoje prodaje blaga v tu-

jino, vendar tudi hrastniške delovne organizacije opozarjajo, da smo s tem v veliki zamudi, saj bi jih morali sprejeti in izvajati že lani.

Druga značilnost letošnjega gospodarjenja hrastniških delovnih organizacij je znaten porast gotovih izdelkov in nedokončane proizvodnje. V primerjavi z letom 1974 so zaloge gotovih izdelkov porasle za 100 %. To je nevarno, ker imajo kolektivi v teh zalogah vezanih toliko obratnih sredstev, da jim primanjkuje obratnega denarja za vsakdanjo proizvodnjo. Sicer pa so zaloge poglavitni vzrok za vse večjo nelikvidnost, ki je v hrastniškem gospodarstvu zavzela tolikšen obseg, kot je ne pomnijo!

Izhod iz sedanjega položaja je seveda samo nagla prodaja večine zalog blaga in skrb za zmanjšanje vseh odvečnih stroškov. Rezerve so še. Zmanjšati ali opustiti bo treba vsakršno nadurno delo, izboljšati izkoriščanje delovnega časa, zaostri disciplino, zmanjšati stalež bolezenskih dopustov in sprejeti še vse druge ukrepe, ki bi omogočili racionalnejšo proizvodnjo. Prenehati pa bo treba tudi z ekstenzivnim zaposlovanjem in opustiti odvečno režijsko delo.

-M-

ZASTOJ V LESNO PREDDELVALNI INDUSTRIJI

BOLEČI RESNICI ŠE NISMO POGLEDALI V OČI

Oa vsepovsod je slišati glasove, da je naša lesnopredelovalna industrija zašla v resno krizo. Po zaostri pogojev za najmanjše kreditov so se v neugodnih razmerah znašli zlasti proizvajalci rezanega lesa, lesenih plošč in pohištva. Izvozniki lesa prejema premije, doma pa je les predrag. V sveniškem Stilesu naprimer so že lani kupovali avstrijski mecesen za ceno naših smreke. Kubični meter uvoženih iveric pa je za 120 dinarjev cenejši kot naših z Otiškega vrha. Kako naj bo potem takem na Zahodu naša lesnopredelovalna industrija konkurenčna, se sprašujejo tisti, ki jih je ekonomsko prizadela vse hujša zmešnjava cen na našem trgu.

Lesnopredelovalno industrijo hudo prizadeva tudi neustrezen tečaj dinarja v primerjavi z dolarjem, pravijo v Stilesu. Povečanje obveznega pologa pri po-

trošniškem posojilu je še dodatno prizadelo mizarje, saj vzpodbuja nakupovanje avtomobilov, za katere je polog zmanjšan. Avtomobilska industrija bje plat zvona in pri tem uspeva - kaj bo s 300.000 delavci v lesni industriji pa kot da nikogar ne skrbi!

V resnici bi nas moralo vse zaskrbeti, saj so se skladišča s pohištvom napolnila že za 32 odstotkov bolj kot prva dva meseca lani. V prvem četrtletju so se zaloge povečale za 43 odstotkov. Podatki za to obdobje tudi kažejo, da je zdaj na zalogi za 45 odstotkov več izdelkov iz lesa kot lani, medtem ko njihova prodaja že drsi pod lansko raven. Močan glavobol povzroča zaposlenim v industriji pohištva in tisti trgovski mreži, ki je specializirana za prodajo pohištva, zlasti nova uredba o potrošniških kreditih. Prišel je

torej trenutek, ko bi bilo treba pogledati resnici v oči in odpraviti pomanjkljivosti v tej pomembni gospodarski veji. Jugoslavija ima okrog 200 tovarn za predelavo lesa, vrednost njihove proizvodnje pa znaša okrog 15 milijard dinarjev.

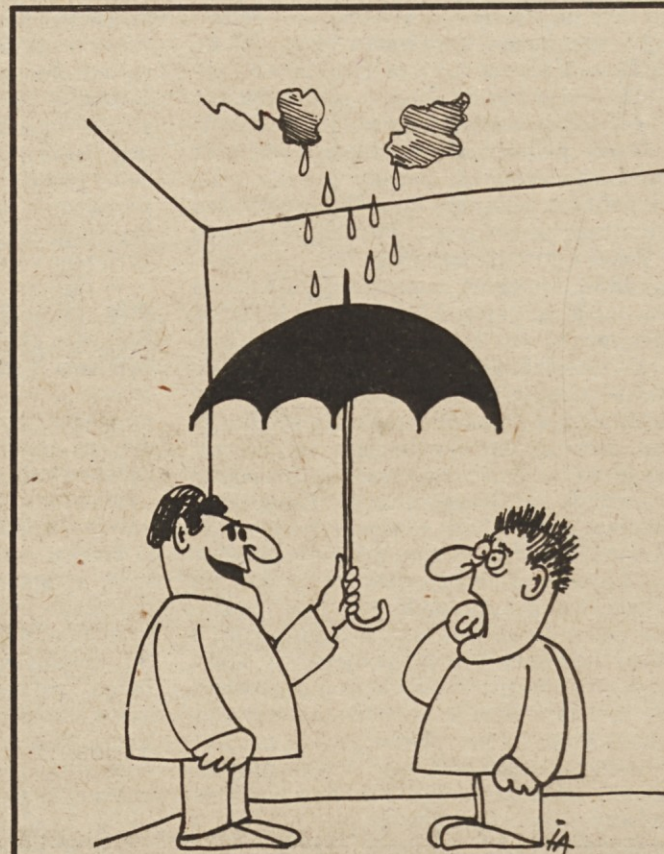
Za zdaj še ni recepta, kako naj bi se izognili krizi pri prodaji pohištva, ki bi z visokimi zalogami gotovega blaga lahko krepko zatresla njene temelje. Tovarne zdaj uporabljajo „gasilske ukrepe“, na primer delo v eni izmenici, zmanjšanje proizvodnje, prisilne letne dopuste in še druge. Vsi ti kratkotrajni ukrepi so dobrodošli v upanju, da bo federacija spremenila stopnjo prometnega davka od 23 na 15 %, pričakujejo pa tudi druge ugodnosti, na primer ponovno odobravanje potrošniških posojil pod ugodnimi po-

goji, izvozne ugodnosti in drugo.

Proizvajalci niso še ničesar ukrenili, da bi se ekonomsko postavili na noge, marveč podarjajo, da jim ostaja komaj polovica detalistične prodajne cene za trdo delo, vse drugo pa da gre za marže, datavne, rabate, superrabate in podobno. Prepričani so, da bo nekakšen izhod iz sedanje krize treba poiskati, saj je neposredno ogroženo gospodarjenje vsaj 200.000 delavcev v gozdarstvu, lesni in papirni industriji ter drugih dejavnostih, povezanih z lesno predelovalno industrijo.

Proizvajalci pohištva se torej izogibljejo resnici, da so proizvodne zmogljivosti lesnopredelovalne industrije preobsežne, saj lahko že zdaj krijejo potrebe po pohištvu na celotnem Balkanu.

V. O.

- Za stanovanje morate doplačati še pet starih milijonov, ker smo vračunali še tale dimnik!
I. Antič

SLABI OBETI V GOSPODARSTVU NA GORENJSKEM

Začeti pri sebi!

Položaj v gospodarstvu na Gorenjskem ni razveseljiv pa tudi ne obetajoč. Celotni dohodek se je v prvem četrtletju sicer povečal za 7 milijard dinarjev, to je kar za 67 odstotkov. Toda ta podatek je varljiv in ne kaže pravih gibanj v gospodarstvu. V resnici namreč ponekod ugotavljajo le skromen napredek ali pa celo nazadovanje.

Značilna je ugotovitev, da se je v gorenjskem gospodarstvu zaradi hitrejšega naraščanja materialnih in drugih stroškov zmanjšala ekonomičnost poslovanja, in sicer za 5 odstotkov. Na to so med drugim vplivale tudi več kot 60 dni stare terjatve do kupcev, na račun katerih so morali v gospodarskih organizacijah zmanjšati dohodek kar za 57 milijonov dinarjev, to je skoraj za desetkrat toliko kot lani.

Od dohodka je v gospodarskih organizacijah v prvem trimesečju letos ostalo le za 23 odstotkov več denarja kot lani, medtem ko se je amortizacija povečala za tri desetine. Zaradi težjega finančnega položaja se delovne organizacije letos v vse manjši meri odločajo za obračunavanje amortizacije nad minimalno. Ta je sicer porasla za 45 odstotkov, medtem ko se je pospešena amortizacija povišala le za 16 odstotkov. Ostanek dohodka in amortizacija sta za gospodarstvo še posebno pomembna, saj sta osnova za nadaljnjo reprodukcijo. Kot pa so ugotovili, je reprodukcijska sposobnost v gorenjskem gospodarstvu v letu dni padla za desetino.

Precejšnje breme gospodarstva na Gorenjskem so tudi večje terjatve do kupcev. Te so porasle približno za 60 odstot-

kov, zaradi česar se je presežek terjatev nad obveznostmi povečal že na dve milijardi dinarjev. Taka obremenitev se seveda pozna tudi na likvidnosti, ki se slabša. To med drugim dokazujejo vse pogostejše blokiranje žiro računov. Medtem ko se je lani to dogajalo predvsem zaradi nevrnjenih sredstev rezerv za izplačilo osebnih dohodkov, je letos tako tudi zaradi neporavnanih akceptnih nalogov in družbenih obveznosti. Lani so imele gospodarske organizacije v prvih treh mesecih žiro račune blokiranje skupaj 1013 dni, letos pa že 1920 dni.

Glede izgub je položaj približno tak kot lani. V 19 delovnih organizacijah je bilo v prvem četrtletju za 17 milijonov dinarjev, to je za malenkost več kot lani. Večina med njimi je gostinskih organizacij sezonskega značaja za katere računajo, da bodo izgubo med letom pokrile.

Ob vseh zunanjih vplivih in objektivnih vzrokih, ki otežujejo gospodarjenje in poslabšujejo poslovne rezultate pa je treba omeniti tudi slabo ravnanje v samih gospodarskih organizacijah na Gorenjskem. To velja še zlasti za zaposlovanje, kjer se ne drže dogovorov in resolucij ter nadaljujejo s pretiranim zaposlovanjem. To jim slabša produktivnost in finančne rezultate, hkrati pa večja stanovanjsko stisko ter stopnjuje še druge probleme družbenega standarda. Ker vsa dosedanja opozorila niso zalegla, je očitno, da bi imel uspeh le ostrejši finančni ukrep. Predlagajo, naj bi tista podjetja, ki zaposlujejo hitreje kot druga, več prispevala tudi za družbeni standard. —IK—

Veliko delavsko manifestacijo, ki je bila 14. junija v Celju, so dodobra izkoristili gostinci hotelskega podjetja CELEIA. Pri njihovih „štantih“ si se — v vročini kakršna je bila — res lahko okrepčal. Vendar si moral za porcijo raznjičev, na primer, odšteti kar 25 dinarjev, če si popil zraven še kozarec vina, še nadaljnjih 10 dinarjev. Kaj gostinci CELEIE res niso mogli vsaj tokrat pustiti ob strani dobičkarstva? Vsaj tokrat, na takem veličastnem zborovanju, na katerega je prišlo na tisoče delavcev iz vse Slovenije? BJ

OB NAČRTOVANJU SREDNJEROČNEGA IN DOLGOROČNEGA RAZVOJA MORAMO ODGOVORITI TUDI NA VPRAŠANJE

KAKO DO VEČ STANOVANJ?

Po podatkih SDK je gospodarstvo leta 1971 za stanovanja odštelo 5,4 odstotka, predlanskim pa že 8 odstotkov osebnega dohodka. Kljub tolikšnemu povečanju sredstev, namenjenih za gradnjo stanovanj, se je število stanovanj le nezadovoljivo povečalo.

Do večjega števila stanovanj torej ne bomo prišli z zbiranjem večjih količin denarja, marveč predvsem tako, da bomo „krotili“ cene novih stanovanj. Velike rezerve za razmah stanovanjske gradnje se skrivajo tudi v nizki produktivnosti dela gradbene operative. Več skrbi

bi morali posvetiti zlasti divjanju cen nekaterih vrst gradbenega materiala, kot sta na primer les in železo, ki so že med najvišjimi v Evropi. Pomemben vir sredstev za stanovanjsko gradnjo so tudi stanarine, ki so bile pol desetletja zamrznjene. Bolj privlačno bi bilo potrebno narediti zasebno stanovanjsko gradnjo itd.

Nalog na področju stanovanjske politike je torej veliko in jih vseh ne bo mogoče opraviti brez organizirane družbene akcije. Predvsem bi morali kolektivi že do konca leta sprejeti programe za reševanje svojih stanovanjskih problemov. Na posvetu stalne konference mest Jugoslavije so predstavniki občin sklenili uporabiti ves svoj vpliv, da bodo ti programi do konca leta sprejeti in usklajeni s programi stanovanjskih SIS ter občinskimi družbenimi načrti. Postopek bi moral biti naslednji: vse programe delovnih organizacij naj bi zbrali v samoupravni interesni skupnosti, ki naj bi na osnovi teh programov pripravila svoj program. Na vseh naj bi takšne programe pripravile kmetijske zadruge, privatno stanovanjsko gradnjo pa bi planirali po oceni. Tako pripravljene programe in načrte stanovanjske gradnje ne bodo več zbirka lepih želja, marveč stvarna vizija, kako reševati stanovanjske probleme v prihodnjih petih do desetih letih. S. R.

S temi programi naj bi zagotovili družbeni vpliv za programiranje kot pomembno fazo v urejanju stanovanjskih razmer. Skupnost se bo z njihovo pomočjo lahko uprta pretiranemu razkošju pri opremljanju novih stanovanj, hkrati pa bo lahko preprečila graditev, v kateri ni upoštevano, da stanovanja gradimo vsaj za nekaj desetletij. Vsekakor je ugodna okoliščina, da poteka ta naloga sočasno s pripravami planov za srednjeročni in dolgoročni razvoj države. Vsi kolektivi bodo tako in tako morali preučiti svoje možnosti razvoja v prihodnjih letih in v skladu s tem oceniti, kakšne strokovnjake in koliko delavcev bodo potrebovali. To pa so dovolj zanesljivi elementi za predvidevanje stanovanjskih potreb v prihodnosti. V občinah tudi ne bo težko preceniti, koliko sredstev bo treba izločiti za urejanje tega osnovnega življenjskega problema in ne bo več nujno, da bi jim kdo drug predpisoval odstotke za obvezno zbiranje sredstev za stanovanjsko gradnjo. Hkrati z izdelovanjem programov stanovanjske gradnje bo moč tudi preveriti, če imajo pred kratkim objavljena predvidevanja o stanovanjski graditvi v srednjeročnih in dolgoročnih planih stvarne osnove ali pa gre le za preprosto matematično špekulacijo načrtovalcev. S. R.

GRADNJA GORIŠKE BOLNIŠNICE

SPET ZASTOJ?

Pri gradnji goriške bolnišnice so nastali nepričakovani zapleti. Po nekaterih razpravah najbrž ne bo možno zbiranje sredstev za naložbo v zdravstvu po sprejetem družbenem dogovoru o skupni porabi v letošnjem letu. Če bo tako stališče obveljalo, gradnja goriške bolnišnice ne bo mogla potekati po načrtu. Če ne bo mogoče najti ustrezne rešitve, kaže, da bo treba gradnjo celo ustaviti.

Teško bi si bilo privoščiti počasnejšo gradnjo ali celo prekinitev del pri gradnji goriške bolnišnice v sedanjem trenutku, ko so pogodbe za izvajalce del in dobavitelji opreme že sklenjene, v trdni veri, da samoupravni sporazumi veljajo, kar upoštevajo celo republiški in občinski družbeni dogovori o skupni porabi. Ne nazadnje bi to utegnil postati tudi politični problem,

saj ljudje tega območja čakajo že 25 let na bolnišnico in ta bi se jim zdaj, tik pred dograditvijo, spet odmaknila. In, ne nazadnje: preprosta

človeška logika nikakor ne more razumeti, zakaj se lomijo kopja v boju proti inflaciji prav na takšnem objektu, kot je bolnišnica. VK

MINERAL — Moste, Ljubljana

- izdelovanje marmornih plošč za tlake in obloge,
 - izdelovanje marmornih polic in stopnic za stanovanjske hiše,
 - izdelovanje teraco plošč, betonskih in pranih plošč,
 - izdelovanje marmornega peska za teraco tlake in dolomitnega peska za malte in betone
- PRIPOROČA SVOJE IZDELKE IN ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM OB 30-OBLETNICI OSVOBODITVE

HENRIK SIENKIEWICZ: izbrana dela

Izšlo je že vseh 12 knjig:

- Z OGNJEM IN MEČEM I.
- Z OGNJEM IN MEČEM II. (290 din)
- POTOP I.
- POTOP II.
- POTOP III. (420 din)
- MALI VITEZ (160 din)
- KRIŽARJI I.
- KRIŽARJI II. (230 din)
- QUO VADIS (190 din)
- SKOZI PUŠČAVO IN GOŠČAVO (110 din)
- BREZ DOGME (150 din)
- NOVELE (150 din)

HENRIK SIENKIEWICZ (1846—1916) je veliko ime svetovne književnosti, prvi Poljak, ki je bil nagrajen z Nobelovo nagrado za književnost (1905).

HENRIK SIENKIEWICZ je z zgodovinskimi romani ustvaril resnične mojstrovine: v trilogiji Z ognjem in mečem (Ogniem i mieczem 1883—84), Potop (1886), Mali vitez (v izvorniku: Pan Wolodyjowski, 1887—88) je prekinil z realističnim upodabljanjem sodobnega življenja in se usmeril k poljski preteklosti, posebno še k viteškemu duhu poljskega plemstva. Pod njegovim peresom je z nedosegljivim sijajem oživela Poljska iz let 1648 do 1672.

V privlačni in razgibani fabulativni strukturi je razkril pred bralci nemirno 17. stoletje, čas, ko se je poljsko plemstvo borilo s Kozaki, Švedi in Turki. V teh delih nastopajo zgodovinske osebnosti hkrati z junaki, ki jih je oživila pisateljeva fantazija, ljubezenska doživljaja se prepletajo z dvorskimi spletkami, v ospredju dogajanj pa so predvsem viteška dejanja glavnih junakov, ki jih v pisani galeriji dopol-

njujejo nekateri komični liki. Po svoji strukturi se celotna trilogija veže na tradicijo evropskega romana (W. Scott, A. Dumas), toda avtor, zelo izobražen in obdarjen s prefinjeno moralno intuicijo, se je povzpел v zenit izvirnosti, saj se je zanimal manj za zunanje značilnosti kot za duševnost svojih oseb. Kot blesteč in občutljiv prozaist je znal Sienkiewicz odlično upodabljati like in združevati zgodovino s fikcijo. V Križarjih (1897—1900) je opisal dogodke iz poljskega srednjega veka in borbo z nemškimi viteškimi redom. Medtem ko nam omenjena dela kažejo pisano in razgibano podobo poljske zgodovine, pa je roman Quo vadis (1896) iz časov Neronovega Rima; roman je bil takoj preveden v dvanajst jezikov in doživel uspeh, ki mu zelo težko najdemo enakega.

Roman Skoz puščavo in goščavo (1911) je posebej navdušeno sprejela mladina, saj opisuje pustolovske dogodivščine dveh mladih na afriških tleh.

Knjige so natisnjene na brezlesnem papirju, vzorno opremljene in vezane v celo platno. Cena celotne zbirke 12 knjig znaša 1700 din. Založba nudi možnost obročnega odplačevanja po 100 din.

Opozorilo naročnikom izbranega dela Henrika Sienkiewicza iz leta 1970, ki so prejeli zbirko desetih knjig: knjige so natisnjene v enotni opremi, zato lahko dopolnijo takratno zbirko še z 11. in 12. knjigo pričujoče zbirke.

ZA LJUBITELJE VITEŠKIH ROMANOV: PODOBA VITEŠTVA, LJUBEZNI, NAPETIH DOGODIVŠČIN.

Knjige dobite v vseh knjigarnah, izpolnjeno naročnico pa pošljite na založbo

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Mestni trg 26, Ljubljana

ZAPISALI SO V SVOJIH GLASILIH

brestov
obzornik
 glasilo delovne skupnosti

DELO JE STEKLO

Že nekajkrat smo v našem Obzorniku pisali o samoupravni delavski kontroli v naši organizaciji združenega dela. Tokrat naj bi stekla beseda o konkretnem delu odbora Skupnih dejavnosti in odbora na ravni organizacije združenega dela.

V prvem tromesečju je imel odbor samoupravne delavske kontrole Skupnih dejavnosti v delovnem načrtu, da pregleda izvajanje kadrovske politike. V ta namen je dobil od kadrovske službe naslednje zahtevane podatke:

- program kadrovske politike skupnih dejavnosti in delovne organizacije;
- zasedenost delovnih mest v skupnih dejavnostih glede na kvalifikacijo;
- izvajanje štipendijske politike;
- kakšen kader štipenditamo in kakšen kader potrebujemo;
- program strokovnega vodenja pripravnikov.

Na podlagi teh podatkov in razprav je odbor sprejel naslednje sklepe:

1. Kadrovska služba naj čimprej izdela srednjeročni program kadrovske politike.

2. V sklopu srednjeročnega programa kadrovske politike je treba posvetiti posebno pozornost predvsem službi za oblikovanje, marketingu in prodajni službi. Za boljši plasma naših izdelkov na domačem, pa tudi na tujem tržišču, je potrebno iskati rešitve tudi v okviru sestavljene organizacije združenega dela.

3. V prihodnje je treba več pozornosti posvetiti delu pripravnikov.

4. Proučiti je treba možnosti za sodelovanje pri oblikovanju izobraževalnega centra v okviru notranjsko-kraške regije.

Z delom je pričel tudi odbor samoupravne delavske kontrole na ravni organizacije združenega dela. Na pretekli seji odbora je bilo govora o neaktivnosti odborov v nekaterih temeljnih organizacijah. Zato je bilo sklenjeno, da odbori, pri katerih teče delo normalno, nudijo drugim odborom vso pomoč. Poleg tega morajo tudi družbenopolitične organizacije v teh temeljnih organizacijah združenega dela prispevati svoj delež k temu, da bodo njihovi odbori dobili tisto mesto, ki jim ga daje naša nova ustava. Ugotovljeno je bilo tudi, da je potrebno tudi na ravni sestavljene organizacije združenega dela oblikovati odbor samoupravne delavske kontrole. Vsekakor bodo morale pri tem odigrati glavno vlogo družbenopolitične organizacije.

B. JERNEJČIČ

ŽELEZAR

TEDNIK — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SZ ZELEZARNE JESENICE

ANKETIRANJE DELOVNIH SKUPIN

V začetku preteklega tedna je center za raziskovanje samoupravljanja pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije anketiral v Železarni delavce tistih delovnih skupin, ki so bile izbrane v vzorec raziskave, ki jo z našim sodelovanjem v letošnjem letu izvajamo.

Prva podobna raziskava o naših samoupravnih delovnih skupinah je bila izvedena pred nekaj leti. Za nekakšno nadaljevanje pa smo se odločili zato, ker želimo spremljati njihov razvoj in na izkušnjah graditi naše samoupravne odnose naprej.

V imenu republiškega centra in v našem imenu se vsem, ki so na kakršenkoli način prispevali k nemotenemu potekanju anketiranja in še posebej tistim, ki so bili vanj vključeni, zahvaljujem z obljubo, da jih bomo do jeseni seznanili z rezultati!

Naj vas spomnimo, da je k tej raziskavi, ki jo delno financira sklad Borisa Kidriča, prispevala tudi vsaka TOZD po 10.000 dinarjev, zato je še posebej prav, da smo sodelovali po svojih najboljših močeh.

A. TUŠAR

SEZONA OBETA

„Prodaja predsezone ob morju gre proti vsem pričakovanjem zelo dobro, in sicer predvsem v Istri, naj si bo to že knjiženje gostov prek našega poslovnega partnerja v ZR Nemčiji Kaufhofa, penzionskih gostov kot avtobusnih izletov in izletov s hidroglicerji,“ pravi Davorin Fertljič, direktor naše turistične agencije Globtour.

In kakšni so obeti za glavno sezono? Iz Švice in Nemčije prihajajo bolj slabi glasovi, zato pa izredno dobri iz Anglije. Pravilo je, da knjiženje gostov iz držav, kjer valute padajo, narašča, kjer pa se v primerjavi z dinarjem dvigajo, pada. Kaufhof dobro prodaja pred in posezono, glavna sezona pa gre zaradi previsokih cen in slabih izkušenj (pogoste reklamacije) bolj slabo.

Po planu naj bi samo Kaufhof pripeljal letos v SFRJ 50 tisoč gostov, vendar jih bo po današnjih ocenah komaj kakih 43 tisoč ali toliko kot lani. Kako pa bo prihodnje leto — že zdaj določajo cene — pa je še veliko vprašanje.

— Cene v nacionalni, dinarski

informator

glasilo delovne skupnosti • emona ljubljana

valuti, namesto v tujini; pravočasna možnost nakupa bencinskih bonov s 5 % popustom, ki so letos sicer odobreni, jih pa še nikjer ni; zaščita turista kot kupca, ki se pritoži, če kupi žogo, dobi jabolko (zahteva denar nazaj), kar si pri nas ne zemo preveč k srcu, zato goste izgubljamo in z njimi renome pri agencijah; pravočasno in energično reagiranje na zlonamerno kontrapropagando, kot je bila letos prenapihnjena afera z ladjo Cavtat itd., so problemi, ki bi jih morali reševati čim hitreje in čim bolj temeljito, da bi si zagotovili dovolj turistov iz držav, ki so za nas najbolj zanimive.

ZANIMIVI PREDLOGI IZLAŠKE TOVARNE ELEKTROPORCELANA

Naša skupna dolžnost

V Tovarni elektroporcelana Izlake izdelajo na leto 2250 ton instalacijskega materiala in nizkonapetostnega porcelana. Kar 49 % celotne proizvodnje prodajo na tuje trge, največ na Poljsko. Značilno pa je, da zaradi izredno nizkih cen tem vrstam blaga na zunanjih trgih in zaradi dragega bakra in medenine, ki pomenita osnovno surovino, z izvozom ustvarijo le 29 % realizacije. Kot vemo, so domače cene navedenih materialov znatno višje kot na tujih trgih. Ker so že lani prodajali svoje blago v izvoz z izgubo, se na Izlakah močno zavzemajo za resnično spodbudo vsem večjim izvoznikom.

Kolektivni temeljni organizaciji združenega dela izlaške tovarne elektroporcelana so o svojih gospodarskih težavah razpravljali na zborih delovnih ljudi, kar je vsaj za zdaj izjemen primer v revirjih. Ugotovili so, da je nevdržno, da je klirinški dinar še vedno manj vreden od konvertibilnega. Ta odnos se kaže tudi v tem, da banke dajejo za izvoz na klirinška območja samo 45-dnevne kratkoročne kredite, za konvertibilna področja pa 90-dnevne in ugodnejšo obrestno mero. Po drugi strani pa banke zavlačujejo iz-

plačila denarja za blago, ki ga tovarna prodaja v izvoz, saj traja postopek kar 25 dni. S tem banke obračajo dohodek delavcev, kar je nedopustno in v pogojih nove ustave te tovarne sodijo, da je nesmiselno domnevati, da bomo v našem gospodarstvu lahko organizirali ceneno proizvodnjo za izvoz, če ne bomo uredili notranje nelikvidnostne problematike in pospešili plačevanje. Zato v kolektivno predlagajo, naj bi nemudoma izpeljali multilateralno kompenzacijsko vseh žiro računov v SFRJ, ugotovili vse povzročitelje manjše plačilne sposobnosti, služba družbenega knjigovodstva pa bi morala takoj objaviti seznam vseh delovnih organizacij, ki poslujejo z izgubo, oziroma ki imajo obveznosti večje od terjatev (z navedbo vzrokov za takšno stanje). Vse delovne organizacije, ki gospodarijo z izgubo, so namreč povzročitelji sedanje nelikvidnosti našega gospodarstva in neposredno ogrožajo vse kolektive, ki se resnično prizadevajo dobro gospodariti in svoje blago prodajati v izvoz. Služba družbenega knjigovodstva bi morala resnično opravljati zaupano ji vlogo družbenega nadzora in zaščitnika notranje likvidnosti in

vlogo stalnega poravnalca terjatev in obveznosti za vse žiro račune, s čemer bi preprečili zavlačevanje plačil.

Prav tako se v tovarni ogrevajo za realno ovrednotenje dinarja, ker je njegov sedanji tečaj v odnosu do konvertibilnih valut nerealen. V tovarni tudi predlagajo izenačitev cen domačih barvnih kovin s cenami na svetovnem trgu, nadalje povečanje izvoznih premij in oprostitev obdavčitve tistega dohodka, ki je bil ustvarjen z izvozom v primeru, ko cene na svetovnem trgu ne pokrivajo lastne cene prodajalcev oziroma proizvajalcev izvoznega blaga. Kolektiv tovarne elektroporcelana meni, da sedanji ukrepi zveznih organov za spodbujanje izvoza niso dovolj, ker ne upoštevajo urejanje notranje nelikvidnosti, to pa pomeni, da rešujemo vso problematiko enostransko. Odpis terjatev steje kolektiv samo za delen ukrep, ki omogoča nadaljnje pokrivanje izvorov notranje nelikvidnosti in prenaša breme izgub na delovne organizacije, ki dobro gospodarijo in jih seveda počasi petiskajo v razmere, ko bodo še same poslovale z izgubo.

—M—

TEŽAK GOSPODARSKI POLOŽAJ SLOVENSkih ŽIČNIC

Izhod v povezovanju

Delegati republiškega odbora Sindikata delavcev gostinstva in turizma se na zadnji seji preučili poročilo odbora za žičnice izvršnega odbora zbora delegatov združenj TOZD prometa in zveze republiške gospodarske zbornice o problematiki položaja in nadaljnji usmeritvi slovenskih žičnic. RO se je strinjal z ugotovitvijo, da je položaj žičnic v naših najbolj znanih turističnih centrih zaradi izredno neugodnih snežnih razmer v zadnjih dveh zimah (spomnimo se, da snega praktično sploh ni bilo) tako težak, da bo nujno potrebno tej turistični dejavnosti priskočiti na pomoč. Vendar pa problematike žičnic ne gre obravnavati ločeno od drugih turističnih dejavnosti, saj so se v podobnem položaju znašle tudi druge zimsko športne narave in primarni turistični objekti (hoteli) v planinskih predelih. V dokaz te trditve lahko navedemo en sam, dovolj zgovoren primer, in sicer situacijo nekaterih Kompasovih hotelov na Gorenjskem v zimski sezoni 1974/75, ki so vezani na sisteme žičnic. Tako je znašal izpad celotnega dohodka v treh najbolj znanih Kompasovih turističnih centrih na Gorenjskem (Kranjska gora, Bled in Ljubelj) v zadnji zimi skoraj 9 milijonov dinarjev, za odplačilo letnih anuitet pa so potrebovali 6,5 milijona dinarjev.

Približno ista, ponekod še slabša slika, se kaže tudi pri drugih primarnih turističnih objektih na Bledu, v Bohinju, Kranjski gorji ter na Golteh in na Pohorju. Poprečna izkoriščenost teh hotelskih zmogljivosti se je v zimskih mesecih sezone 1974/75 gibala med 25 % in 40 %.

Razen tega pa je bilo lanske jesen odpovedanih 90 % že sklenjenih zimskih aranžmajev. Iz vsega tega je moč sklepati, da bo pri primarnih turističnih objektih izpad celotnega dohodka letos prav tak, kakor pri žičnicah (od 35 % do 85 %), ponekod pa še večji.

ZA SAMOUPRAVNO IN EKONOMSKO POVEZOVANJE ŽIČNIC

Žičnice razvrščamo po njihovi funkciji med sekundarne turistične objekte. Zato je zanje še tem bolj pomembno, da se organizacijsko, samoupravno in ekonomsko povezujejo z vplivnim okoljem, posebno s primarnimi turističnimi objekti. Slovenski poskus, naj bi bile žičnice v vseh pogledih samostojne enote, ima za posledico neenotnost ponudbe in poslovanja turističnih agencij. To pa odvrta stacionarne turiste od nas in med drugim povzroča njihov beg v sosednje dežele, najbolj v Avstrijo in Italijo.

Za razvoj najbolj obiskanih turističnih centrov je nadvse pomembna skladnost med primarnimi in sekundarnimi turističnimi objekti (torej med hoteli in žičnicami) ob upoštevanju možnosti izletniškega turizma, od katerega so žičnice življenjsko odvisne. Praksa je ravno tako potrdila, da sredstev za razširjeno reprodukcijo žičnic ne oblikujemo samo le-te, ampak tudi druge turistične dejavnosti — (hoteli, campi itd.). Cene prevozov stacionarnih gostov na žičnicah so vsebovane v penzionski ceni hotelov ali pa so občutno nižje kot za ostale njihove porabnike. Prezreti tudi ne gre, da omogoča opremljenost turističnih centrov z žičnicami oblikovanje višjih penzionskih cen v hotelih, na kar ne bi smeli pozabiti pri načrtovanju povezovanju primarnih in sekundarnih turističnih objektov.

Potemtakem se z dlani ponuja predlog, da bi bilo nujno potrebno ustanoviti v večjih turističnih centrih poslovne interesne skupnosti TOZD, ki delujejo v turizmu in ki naj bi razen drugega z združevanjem dela in sredstev načrtovale, financirale, gradile in upravljale tudi z žičnicami.

V konkretnem primeru obravnavanja težkega gospodarskega položaja žičnic je rešitev problema možna edinole v okviru dogovarjanja med prizade-

timi TOZD in bankami, torej financirjev posameznih hotelskih turističnih objektov in žičnic. Republiški sekretariat za gospodarstvo predlaga, da bi podaljšali plačilo anuitet od dosedanjih treh na pet let, oziroma — da bi v celoti spremenili kreditne pogoje za investiranje primarnih in sekundarnih turističnih objektov. Sicer pa bi morala biti nadaljnja izgradnja žičniških sistemov v naših turističnih centrih upoštevana v družbenem dogovoru o razširjeni reprodukciji v turizmu.

—IV—

Dolenjsko gospodarstvo tudi letos uspešno

Prvi podatki o letošnjem gibanju proizvodnje in celotnega dohodka v delovnih organizacijah in posameznih občinah na Dolenjskem kažejo dokaj ugodno sliko. V prvem trimesečju je bila v rasti celotnega dohodka najuspešnejša novomeška industrija, ki je ustvarila milijardo 155 milijonov dinarjev celotnega dohodka, to je kar 54 odstotkov več kot lani v prvih treh mesecih. Ob IMV, KRKI, NOVOTEKSU, NOVULESU in LABODU so letos uspešnejše tudi nekatere manjše delovne organizacije, kot so ISKRA, ELA, Industrija obutve in druge. Sicer pa je vseh dvanajst industrijskih delovnih organizacij v novomeški občini v prvih treh mesecih povečalo celotni dohodek v primerjavi z istim obdobjem minulega leta od 14 do 102 odstotka.

Tudi v občini Črnomelj je gospodarstvo v prvem trimesečju letos ustvarilo za 35 odstotkov več celotnega dohodka kot lani, in to 135.638.000 dinarjev. Še vedno je najuspešnejša semiška tovarna ISKRA s skoraj 50 milijoni celotnega dohodka in izredno visokim ostankom dohodka, saj je tokrat ostalo za sklade kar petkrat več denarja kot lani. Še posebej pa velja omeniti temeljno organizacijo združenega dela TAM-BELT v Črnomlju, ki je v prvih mesecih letošnjega leta, prvič po daljšem času, spet ustvarila ostanek dohodka. Medtem, ko je lani imela še dobrih 2.800.000 dinarjev izgube, letos beleži 363.000 dinarjev ostanka dohodka. Nasprotno pa se je letos povečala izguba pri Rudniku Kanjarica od lanskih 100.000 na letošnjih 969.000 dinarjev. V celotnem gospodarstvu črnomaljske občine je bil v prvih treh mesecih letos dohodek za 42 odstotkov višji od lanskega, ostanek dohodka pa kar za 193 odstotkov višji, medtem ko so izgube znašale le še tretjino lanskih.

Gospodarstvo metliške občine pa je v istem času ustvarilo dobrih 140 milijonov dinarjev celotnega dohodka ali za 11 odstotkov več kot lani. Dohodek je večji za 21, amortizacija za 31 odstotkov, ostanek dohodka pa je pod lanskim. Močno, kar za 84 %, so letos narasle pogodbene in zakonske obveznosti.

R. Š.

PRED REFERENDUMOM HOTELSKIH IN TURISTIČNIH ORGANIZACIJ

Združeni bodo trdnejši

Turistično gospodarstvo na slovenski obali bo 25. junija v sredo opravljalo velik izpit. Po dolgotrajnih pripravah se bodo namreč kolektivni nekaterih gostinskih in turističnih organizacij z referendumom odločili o združitvi dela in sredstev. V priprave na integracijo so vključeni hoteli Adria iz Ankarana, Triglav in Galeb iz Kopra, Zavod za turizem iz Portoroža, hotel Piran iz Pirana, Vrtnarsko podjetje Cvetje iz Portoroža ter Hotelsko podjetje Portorož s hoteloma Metropol in Palace. V pogovori sodeluje tudi hotel Belvedere iz Izole, ko bo izstopil iz koprškega Slavnik. Z združitvijo naštetih hotelskih in turističnih organizacij bi nastalo močno turistično gostinsko-hotelsko podjetje Portorož, v katerem bi bilo 11 temeljnih organizacij združenega dela, razpolagalo bi z okrog 4.500 hotelskimi posteljami in več kot 9.000 restavracijskimi sedeži v pokritih prostorih. Organizacije, ki se nameravajo združiti, so lani dosegle okrog 650.000 turističnih nočitev. Bilo pa bi jih lahko še veliko več, če bi sezono podaljšali.

Prav boljše izkoriščene zmogljivosti je eden izmed pomembnih ciljev ki jih želijo doseči z integracijo. Podaljšano sezono ter tako večjo izkoriščenost zmogljivosti in večje finančne učinke pa nameravajo doseči z enotnim nastopanjem na trgu s skupnimi propagandnimi akcijami, z večjo kvaliteto uslug, enotnim načrtovanjem razvoja in gospodarske politike, z boljšo organizacijo in delitvijo dela in tudi z združevanjem sredstev, zlasti za naložbe v turistično infrastrukturo, torej v popestritev turistične ponudbe.

Koristi, ki jih bi prinesla združitev, so torej nesporne. Praksa tudi iz leta v leto bolj opozarja, da bi združeno turistično gospodarstvo na obali lažje zmagovalo vedno večjo konkurenco na turističnih tržiščih, predvsem pa je lahko le močna gostinsko-turistična organizacija zanesljiv nosilec nadaljnjega razvoja te, na obali ene izmed temeljnih dejavnosti.

USPELE VI. ŠPORTNE IGRE SINDIKATA DELAVCEV LESNE INDUSTRIJE IN GOZDARSTVA SLOVENIJE

LOVORIKA ŠPORTNIKOM MEBLA!

Na »lesariadi« so letos prvič nastopili tudi slovenski gozdarji

Ljubljanski športni park Kodeljevo je bil konec minulega tedna prizorišče tradicionalnih letnih športnih iger slovenskih lesnih delavcev, ki so se jim letos pridružili tudi gozdarji, ki predstavljajo nov korak pri sodelovanju oziroma povezovanju obeh pomembnih gospodarskih dejavnosti.

Za razliko od minulih let so letos potekala tekmovanja dva dni. Za spremembo so se organizatorji odločili zato, da so razbremenili nastopajoče, ki so morali doslej v enem samem dnevu večkrat na startno mesto. Glavni organizator množičnega športnega srečanja, na katerem je sodelovalo več kot 1800 delavcev iz 53 delovnih organizacij, je bil Republiški odbor sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije, pokrovitelj pa SOZD UNILES. Srečanje delavcev – športnikov je bilo posvečeno 30-letnici osvoboditve in 25. obletnici samoupravljanja.

VSE VEČJA MNOŽIČNOST

Zanimanje za športno dejavnost narašča med slovenskimi lesnimi delavci iz leta v leto, kar je razvidno med drugim tudi iz njihovih letnih športnih iger. Letos so bili seveda potolčeni vsi rekordi. Na igrah je namreč sodelovalo kar 1821 delavec, kar je precej več kot lani, saj se je športne manifestacije udeležilo 53 delovnih organizacij, to je deset več kot lani.

Tekmovalni program se letos ni spremenil, čeprav se organizatorji že dlje časa pripravljajo na to, da bi ga obogatili z nekaterimi novimi športnimi disciplinami.

Tako vse kaže, da se bo tekmovalnim panogam kmalu pridružil tudi namizni tenis. To pot so tekmovali moški v šestih disciplinah, v malem nogometu, balinanju, odbojki, kegljanju, streljanju in šahu, ženske pa v štirih, to je v odbojki, kegljanju, streljanju in šahu.

Čeprav je bilo v Ljubljani konec minulega tedna zelo vroče, lahko rečemo, da je bilo vreme naklonjeno organizatorjem in nastopajočim. Tek-

movanja so potekala točno po predvidenem načrtu, kljub zahtevnemu delu so se organizatorji znova imenitno izkazali. O dobri organizaciji pričča tudi minimalno število pritožb. In, če si nekdo ne bi po nesrečnem naključju poškodoval zapestja, bi lahko zapisali, da so vsi športniki prišli domov celi in zdravi. Žal pa nesreča nikoli ne počiva, še posebno, če tekmuje hkrati skoraj 2000 ljudi.

In zaključno poročilo čast-

Posebno zanimiva srečanja so bila v odbojki... (Foto: Z. Zidar)

V okviru VI. lesariade so se pomerili tudi šahisti... (Foto: J. Seljak)

nega razsodišča? Med drugim pravi, da je bila športna disciplina tekmovalcev na primerni ravni in da intervencij ni bilo, ker so bile nepotrebne. Vse to je bila zasluga organizatorjev in seveda nastopajočih, za kar jim je izreklo častno razsodišče se posebno priznanje. Ob pohvalnih besedah so se člani častnega razsodišča spomnili tudi športnega društva »Slovan«, ki ima velike zasluge za to, da je športno srečanje potekalo tako, kot je bilo zamisljeno.

SOLIDNE PRIPRAVE – DOBRI REZULTATI

Tekmovanja na Kodeljevem so znova opozorila na to, da športna rekreacija vse hitreje prodira med naše delovne ljudi, da je iz leta v leto več delavcev, ki jim postaja šport vsakdanja potreba. Ekipe, ki smo jih videli na tekmovanju v Ljubljani, so bile dobro pripravljene, o čemer pričajo tudi zelo izenačeni rezultati. Priprave nastopajočih so se lepo obrestovale...

„Značilnost VI. lesariade je med drugim ta, da so delavci

vzeli tekmovanje zelo resno, da so se nanja tudi temeljito pripravili...“ je poudaril Dušan Trotošek, sekretar organizacijskega komiteja in predsednik komisije za šport in rekreacijo pri Republiškem odboru sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije. „In, ker so vložili športniki v srečanje na Kodeljevem veliko truda, so bila srečanja tudi zelo zanimiva, ker so bila zelo izenačena in ker se v marsikateri panogi vse do konca ni vedelo, kdo bo osvojil največ dragocenih točk. Značilnost letošnjega tekmovanja je tudi ta, da imajo ljudje več časa za nastope, da je postalo vse skupaj bolj prijetno. Ob tako zgoščenem tekmovalnem programu je bil en dan premalo. Zato je povsem pravilna odločitev organizatorjev, da bodo od letos dalje trajala tekmovanja dva dni...“

Največ znanja so letos pokazali športniki UNILESA MEBLO iz Nove Gorice, ki so osvojili 213 točk. Le za pet točk so zaostali predstavniki tovarne Brest iz Cerknice, medtem, ko so se na odlično tretje

mesto s 174 točkami uvrstili tekmovalci Elana iz Begunj.

Slede: 4. UNILES Marles Kamnik, 5. UNILES Stol Gradec, 6. LESNINA Slovenj Gradec, 7. GG Postojna, 8. LIP Bled, 9. UNILES Javor Pivka, 10. UNILES NOVOLES Novo mesto, 11. SLOVENIJALE KLI Logatec, 12. LIPA Ajdovščina, 13. SLOVENIJALE LESONIT Ilirska Bistrica, 14. INLES Ribnica, 15. JELOVICA Škofja Loka, 16. SLOVENIJALE Ljubljana, 17. LIP Slovenske Konjice, 18. GIIN Nazarje, 19. UNILES LIKO Vrhnika 20. SLOVENIJALE LI Kočevje, 21. SLOVENIJALE TM Slovenj Gradec, 22. UNILES LESNINA Ljubljana, 23. SLOVENIJALE IP Radomlje, 24. SLOVENIJALE OPREMA Izola, 25. SLOVENIJALE ALPLES Železniki, 26. SLOVENIJALE IP Idrija, 27. LESNINA EMMI Slovenska Bistrica, 28. SLOVENIJALE STIL Koper, 29. SLOVENIJALE ZICNICA Ljubljana, 30. SLOVENIJALE SAVINJA Celje itd.

A. Ul.

OB ROB TEČAJU ZA ORGANIZATORJE REKREACIJE V ZELENIM LAGUNAM

ŠE VEDNO PEREČE POMANJKANJE KADROV!

Letošnjega prvega tečaja za organizatorje športne rekreacije v delovnih kolektivih, ki je bil pred dnevi v Zelenu laguni pri Poreču, se je udeležilo 47 tečajnikov iz vse Slovenije. V sodelovanju z našimi strokovnjaki za športno rekreacijo v delovnih organizacijah je tečaj uspešno organiziral Center za družbeno izobraževanje pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije.

Glede na pereče pomanjkanje ljudi, ki bi v delovnih organizacijah skrbeli za aktivno razvedrilo zaposlenih, bodo sindikati in slovenski telesnokulturni delavci organizirali v letošnjem letu še več podobnih tečajev, saj je prav vprašanje kadrov na tem področju še vedno izredno boleče. V Sloveniji bi namreč potrebovali nekaj tisoč organizatorjev rekreacije, razpolagamo pa le z desetino potrebnega števila. Zato bo potrebno vložiti v prihodnjih letih v šolanje kadrov še veliko truda, da bomo na tem, tako pomembnem področju, to je na področju kadrov, končno prišli na zeleno vejo.

„DELO ZAHTEVA CELEGA ČLOVEKA!“

Udeleženci tečaja v Zelenu laguni so bili z organizacijo dela zadovoljni, saj so se v razmeroma kratkem času spoznali s teoretičnimi in praktičnimi osnovami vseh pomembnejših športnih panog, ki pridejo v poštev za aktivno razvedrilo v delovnih organizacijah. Ko smo jih obiskali zadnji dan tečaja, smo nekateri izmed njih poprosili, da nam v nekaj besedah povedo, na čigavo pobudo so prišli v Zelenu laguno in s katerimi problemi se najbolj pogosto srečujejo pri svojem delu.

MIRKO MAGLICA, referent za šport pri sindikalni organizaciji Mehanotehnike, Izola: „Tečaja sem se udeležil na lastno iniciativo in obenem tudi na pobudo sindikalne organizacije. Tečaj je bil naporen, dnevno smo delali osem do devet ur, vendar za nas vse, ki delamo na področju rekreacije, izredno koristen. Seveda je bil program prilagojen slovenskim razmeram, saj je

bila velika večina udeležencev iz „celine“, mene pa so bolj zanimali vodni športi, saj sem doma na morju. S katerimi problemi se srečujem pri svojem delu v podjetju? Tečaj je precej. Morda je najhujše to, da delamo v treh in celo v štirih izmenah. Precej več kot polovico je mladih delavcev, ki se izpopolnjujejo v najrazličnejših šolah in imajo zato torej zelo malo prostega časa. Sicer pa smo na splošno z aktivnostjo moških zadovoljni, kar pa žal ne moremo trditi za naše žene in dekleta...“

BORIS MILOŠEV, referent za standardizacijo v Mehanotehniki, v prostem času organizator rekreacije v podjetju: „Na tečaj v Zelenu laguno me je poslala Komisija za šport in rekreacijo pri obalno-kraškem sindikalnem svetu. Z vsebino oziroma programom dela sem zadovoljen, neredno je bilo le to, da ni bil vnaprej pripravljen urnik. Glede dela na slovenski obali pa naj povem, da štejem med tiste ljudi, ki si na vso moč želimo, da bi tudi naši delavci enkrat prišli do svojega športno-rekreacijskega centra. Načrte za omenjeni center smo že pripravili, gradili oziroma dograjevali pa ga bomo na Črnem vrhu nad Idrijo. Tam so namreč odlični pogoji tako za tedensko kot tudi letno rekreacijo. Naš namen je, da bi omogočili oddih in aktivno razvedrilo tudi delavcem z najnižjimi osebnimi dohodki. In, če bo šlo vse po načrtih, in kaže da bo šlo, bomo naše želje po vsej verjetnosti tudi kmalu uresničili...“

TONE KASTELIC, referent za rekreacijo v tovarni ISKRA – aparati: „Tečaja sem se udeležil na pobudo sindikata. Priznati moram, da sem tu v Zelenu laguni zvedel veliko novega, za moje delo pri organizaciji športne rekreacije veliko koristnega. Spoznal sem najprimernejše oblike aktivnega razvedrila, na katere smo pri nas v podjetju, posebno pa v našem počitniškem domu na morju, vse preveč pozabljali. Potrudil se bom, da v prihodnje ne bo več tako, da bodo imeli naši delavci možnosti za zdravo športno razvedrilo...“

RANKO CUKROV, predsednik komisije za rekreacijo pri TTKS Ljubljana Šiška: „Tudi sam sem prišel na tečaj za organizatorje rekreacije na pobudo sindikatov. Zelel sem si pridobiti nekaj več teoretičnega znanja za delo na področju odih in rekreacije. Tečaj je bil nedvomno dobro zastavljen, zato bi bila lahko udeležba še večja. Nedvomno smo tako na praktičnem kot tudi teoretičnem področju veliko pridobili, mislim pa, da bi se morali glede na dejstvo, da delamo z ljudmi, bolj posvetiti tudi psihologiji in specifičnim problemom dela na našem področju. Prepričan sem namreč, da ne gre tu le za praktično znanje temveč, da je prav tako pomembno poznavanje človeka, njegovega mišljenja, navad, nagnjenj itd. Vsekakor je delo na področju organizacije rekreacije naporno in zahteva ne le celega človeka, temveč tudi široko znanje...“

VNAPREJ VEČ TEČAJNIKOV!

V sodelovanju s Partizanom Slovenije, Visoko šolo za telesno kulturo iz Ljubljane in Šolskim centrom za telesno vzgojo so sindikati usposobili v minulih štirih letih nekaj manj kot 200 amaterskih organizatorjev rekreacije. Malo ali veliko? Glede na potrebe vsekakor – zelo malo!

V Sloveniji imamo namreč blizu 5000 osnovnih organizacij sindikata, od katerih je vsaj polovica takih, ki bi potrebovale svojega organizatorja rekreacije. Večje temeljne organizacije združenega dela pa bi vsekakor potrebovale svojega poklicnega „višjega organizatorja rekreacije“, ki jih usposablja Visoka šola za telesno kulturo v Ljubljani, na osnovi rednega pa tudi izrednega študija.

Eno z drugim: primanjkljaj šolanih organizatorjev rekreacije je v Sloveniji več kot pereč. Zato ne kaže nadaljevati z dosedanjim prakso in si zakrivati oči. Če želimo na tem pomembnem področju storiti korak naprej, in zatrjujemo, da to hočemo, moramo več storiti za strokovno šolanje ljudi, ki delajo na športnem področju. Vsekakor precej več kot doslej!

Tečajniki so se v Zelenu laguni seznanili tudi z akcijo TRIM „vsi na kolo za zdravo telo“. (Foto: F. K.)

KAJ STORITI, DA BI TUDI V IMV ZAŽIVELA PRAVA DELAVSKA SAMOUPRAVA?

NEDOKONČANA BITKA

»Zato, da bi se v bodoče izognili javni kritiki in obravnavi v tisku, so vodstva družbenopolitičnih organizacij v naši TOZD, na pobudo občinskih družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine Črnomelj, sprejela naslednja stališča do razmer v kolektivu...«

ZA KAJ GRE?

Že lani, ko so v IMV dokončno oblikovali osem tozdov, se je izkazalo, da so predvsem zamenjali firme, niso pa odpravili starih odnosov med vodstvom skupnega podjetja in temeljnimi organizacijami združenega dela.

Ta ugotovitev velja tudi za odnose med novomeško upravo in črnomeljsko Tovarno opreme.

Zato so družbenopolitične organizacije v Črnomlju ob koncu letošnjega februarja sprejele svoja „stališča“ in predloge za ureditev samoupravnih razmer v tem kolektivu.

Takole so rekli:

„Ob pripojitvi Zore Črnomelj k IMV Novo mesto je bilo v našem kolektivu zaposlenih 300 delavcev. Osebnih dohodki so bili nekaj odstotkov pod občinskimi povprečjem. Delali smo v istih prostorih, kot jih imamo danes, le da so zdaj delno adaptirani. Ob združitvi je imela Zora zastarelo strojno opremo, pa dokaj dobro vpeljan tehnološki postopek. Glede kadrovske zasedbe so bile takrat razmere boljše kot danes. V našem podjetju sta delala dva inženirja lesne stroke, dva tehnika, pet delovodij in en ekonomist. Če primerjamo kadrovske zasedbe ob pripojitvi z današnjo, vidimo, da se je stanje poslabšalo, kljub povečanemu številu zaposlenih in potrjenemu bruto produktu. Zdaj v črnomeljskem tozdu ni nobenega inženirja, ekonomista ali kakega drugega strokovnjaka z višjo in visoko izobrazbo. Pa tudi delovni pogoji so zelo slabi. V lesenih in nizkih delovnih prostorih je stalna nevarnost, da bi izbruhnil požar, v njih pa tudi ni moč doseči tolikšnih delovnih učinkov, kot bi jih lahko glede na zdajšnje strojno opremo. Velike težave v proizvodnji povzročata transport, raztresenost obratov itd. Strojna oprema ni razporejena za linijsko proizvodnjo in je zato izkoriščena le polovično.“

Nadalje pravijo:

„Ne samo delovni prostori, tudi vsi ostali pomožni prostori (skladišča, dvorišča, dovozi in dohodi, rampa), so popolnoma neurejeni. Delavci nimamo sanitarij, smo brez menze in kuhinje, brez upravnih in drugih prostorov za rekreacijo in za družbeno dejavnost. Začasno je menza v zasebni hiši, iz katere pa se bomo morali izseliti čez nekaj dni.“

Družbenopolitične organizacije ugotavljajo:

„Kljub navedenim pomanjkljivostim je TOZD IMV Črnomelj v minulih nekaj letih dosegla velik napredek pri povečanju proizvodnje in osebnih dohodkov. S formalno pravno organiziranostjo so omogočeni pogoji tudi za začetek vsebinskega uresničevanja samoupravne veljave temeljne organizacije združenega dela. Zato delovni kolektiv vidi svojo perspektivo v organizaciji združenega dela IMV Novo mesto, zahteva pa: da sosedno uresniči samoupravni sporazum o združitvi v skupno podjetje in statut podjetja, hkrati pa bi bilo treba čimprej spremeniti nekatere določbe v teh aktih, tako, da bi tozdi dejansko prevzeli vse pravice in dolžnosti, ki jim jih daje

ustava, predvsem pri ugotavljanju in delitvi dohodka. Takoj moramo realizirati investicijski program, ki ga je delavski svet sprejel že pred dvema letoma. Samo s tem bo zagotovljeno kolektivno normalno poslovanje, in odpravljene bodo pomanjkljivosti, ki zdaj tarejo tovarno opremo, hkrati pa si bodo zagotovili možnosti za izpolnitev nalog proizvodnega programa pri opremi prikolic“

V ZADEVO POSEŽETA DELAVSKI SVET IN OBČINSKA SKUPŠČINA

Nekaj dni kasneje so v tozdu sklicali delavski svet in so se temeljito pogovorili, kaj storiti, da bi uredili in uveljavili svoje samoupravne želje in zahteve.

Naj prepisem nekaj misli iz zapisnika tega sestanka:

SLAVKO ADLEŠIČ, sekretar osnovne organizacije zveze komunistov:

„Ne vemo, koliko stanejo naši izdelki. Matičnemu podjetju smo večkrat posredovali sklepe našega delavskega sveta, pa nikoli nismo dobili odgovora. Kadar je v Novem mestu sestanka, moramo biti v eni uri tamkaj, če pa jih pokličemo mi v Črnomelj, se vabilu ne odzovejo. Tudi na današnjo sejo so bili vabljeni, pa jih ni.“

JOŽE VAJS, predsednik izvršnega sveta skupščine občine Črnomelj:

„Sedaj se zanimajo za razmere v tem kolektivu razen občinskih forumov tudi republiški organi, zlasti pa upravni odbor sklada skupnih rezerv in komisija IS SRŠ za razvoj manj razvitih območij Slovenije. Predstavniki teh organov so si tudi ogledali delovne razmere in prostore, v katerih delate. Nujno je, da začnete uveljavljati investicijski program, saj bi se že lansko leto lahko nekaj napravilo, mislim predvsem na predložen elaborat za osem milijard starih dinarjev, ki pa ga vaša uprava, kot kaže, ni dovolj upoštevala in je bil zaradi tega „odložen“. Socialna varnost delovnih ljudi mora biti v vašem primeru bolj poudarjena; to razumejo tudi republiški forumi in so pripravljene pomagati, vi pa bi se morali trdno odločiti in sprejeti bremena nove investicije na svoja pleča, saj to je tudi za vas življenjskega pomena. V Črnomlju so skoraj vsa podjetja v zadnjem času hitreje napredovala kot vi.“

Nerazumljivo je, da novomeško vodstvo odklanja strokovnjake, ki jih tako nujno potrebujete. Sicer pa, če bo vam šlo dobro, bo to koristno za vse podjetje. Zahtevati boste morali, da spremenijo samoupravni sporazum tako, da bi imeli pravico sprejemati in podpisovati bodoče samoupravne sporazume na nivoju občine. Ustava je proces, ki ga je treba pač postopno uresničevati, nikakor pa ne smemo vreči puške v koruzo.“

JOŽE ZORE, podpredsednik delegacije za zbor delovnih skupnosti občinske skupščine:

„Nerodno je, ker o mnogih stvareh nismo obveščeni. Kot delegat sem se odločil, da ne

bom več hodil na sestanke skupščine, ker na številna vprašanja sploh ne vem odgovora.“

MIRKO JELENIČ, sekretar občinske skupščine:

„Statut podjetja in samoupravni sporazum bo treba spremeniti. Predvsem gre za tiste člane, ki dajejo prevelike pristojnosti osrednjim organom in omejujejo samoupravne pravice delavcev v tozdi. To je osnovno vprašanje, ki povzroča spor med vodstvom podjetja in tozdi, razreševal pa ga bo lahko le strokovno in družbenopolitično sposoben kader, ki ga zdaj v tozdu ni.“

KAJ SODI SINDIKAT?

V začetku letošnjega junija je Tovarno opreme v Črnomlju obiskal JANEZ BARBORIČ, predsednik slovenskih sindikatov, in takrat je IVAN ŠINKOVEC, predsednik osnovne sindikalne organizacije, na sestanku družbenopolitičnih organizacij med drugim dejal:

„Z novo ustavo smo tudi sindikati dobili široko področje svojega dela, s tem pa tudi večjo odgovornost, saj smo hkrati z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami odgovorni za urejanje medsebojnih odnosov in tudi za razširjeno reprodukcijo, za to, da bi delovni človek odločal o usodi svojega jutrišnjega dne. Žal je v našem podjetju ta pot, vsaj doslej, imala veliko različnih preprek, ki so bile razen nekaterih objektivnih vzrokov, tudi subjektivnega značaja.“

Do sedaj je bila naša temeljna organizacija vse preveč formalno organizirana in delavci smo imeli premalo vpliva na materialni del poslovanja, zlasti kar zadeva delitev in oblikovanje dohodka v okviru celotne organizacije. Kar zadeva kadrovsko politiko, je ta še v rokah skupnih služb, namesto da bi zanjo skrbeli tozdi. Sodimo, da je skrajni čas, da bi skupne službe doumele, zakaj smo jih ustanovili, torej da bodo postale servis temeljnih organizacij združenega dela. Dokler pa bo v skupnih službah zbran ves strokovni kader, v tozdih pa le navadni delavci, bo vpliv temeljnih organizacij na celotno raz-

„Strinjamo se z vsem, kar je bilo o IMV in o našem tozdu zapisanega v gradivu za nedavni plenem slovenskih sindikatov, in tudi s tistim, kar je bilo rečenega na tem sestanku. Res je, da še velja stara miselnost o nadrejenosti in podrejenosti med bivšim „matičnim podjetjem“ in tako imenovanimi dislociranimi obrati.“

Ustanovili smo tozde, prave samouprave pa še nismo uveljavili.

Temeljne organizacije so za zdaj še materialno odvisne od matičnega podjetja. Pobrali so nam kadre, češ, delovni proces terja, da se morajo vsi strokovnjaki zbrati v centru, spodaj pa

„NIHČE NAM NE BO NICESAR PODARIL, ŠE ZLASTI NE SAMOUPRAVE.“

(Iz razprave na nedavni seji delavskega sveta Tovarne opreme, črnomeljskega tozda novomeške industrije motornih vozil.)

vojno politiko podjetja zelo majhen, čeprav je o tem kar precej zapisanega v samoupravnih aktih.“

ZAČETI JE PAČ TREBA OD ZAČETKA

Pripovedujejo: RADE VRLIČNIK, tajnik občinskega sindikalnega sveta v Črnomlju, LOJZE LATERNAR, vršilec dolžnosti direktorja v tovarni opreme, SLAVKO ADLEŠIČ, sekretar osnovne organizacije zveze komunistov, IVAN ŠINKOVEC, predsednik osnovne sindikalne organizacije v semiškem obratu, VINKO VIPAVEC, predsednik osnovne sindikalne organizacije v črnomeljskih obratih, JOŽE ZORE, podpredsednik delegacije za občinsko skupščino in ANTON BUTALA, predsednik delavskega sveta.

tako ali tako ne rabite kdo ve kakšnih strokovnjakov.

„Se boste pač morali zadovoljiti z mizarji“, je nedavno tega dejal glavni direktor organizacije združenega dela.

„Gre predvsem za dejavnost skupnih služb v novomeškem IMV, ki si laste pravico, da odločajo o vsem, kar bi morali urejati delavci. Proizvajalci še zdaj ne vemo, kolikšen je naš dohodek. Vsa amortizacija je skupna last, investicijskih programov ne uresničujemo, res pa je tudi, da v temeljni organizaciji nismo dovolj dobro samoupravno organizirani.“

„Kar po resnici povejmo. Podjetje je naša skupna last in tudi mi smo dolžni, da v njem zagotovimo pravo samoupravo. Tega pa še doma nismo storili. Sindikat smo res reorganizirali,

ustanovili smo dve osnovni organizaciji, konferenco in dvajset sindikalnih skupin in dogovorili smo se, da bomo tamkaj, med delavci, začeli oblikovati stališča in zagotovili možnosti, da bi lahko vsak delavec odločal o vsem. Kaj več pa nismo storili. Torej ni res, da so nam v Novem mestu povsem zvezali roke, tudi sami smo si jih.“

„Noben kreg okrog tega, kakšna je naša samouprava in kdo in zakaj krši naše pravice in dolžnosti, ne bo prav nič koristil, dokler se sami ne bomo dobro samoupravno organizirali. Denimo, osebne dohodke smo si v minulih letih kar precej povečali. Leta 1973 smo si delili 1.830 dinarjev povprečno na mesec, v letošnjem maju pa že več kot 2.600 dinarjev. Nismo pa si še v okviru vsega podjetja zagotovili možnosti, da bi delili tudi tista sredstva, ki jih delavci zaslužimo zaradi večje delovne storilnosti in boljšega poslovnega učinka. Ta denar nam je še vedno odtujen, pa tudi vsa tista sredstva, ki jih dajemo za amortizacijo in za investicije. Tako nujno bi rabili nekaj novih strojev in jih ne moremo kupiti.“

„Kaj pomaga vsa naša tolikokrat poudarjena delavska zavest in delovna disciplina. Ne rabimo vratarja, kajti sihta pri nas še nihče nikoli ni zamudil. Kaj vse to pomaga, če smo pa kot samoupravljavci takšne velike reve.“

Vse to vedo. In pravijo: „Začeli smo pač od začetka. Najbrž nas več ne bi bilo, če se ne bi združili z IMV. Res je tudi, da ne želimo sporov. Zahtevamo le, da se vsa naša industrija motornih vozil tako samoupravno organizira, kot terja ustava.“

JANEZ VOLJČ

Novi stroji valjarne na Javorniku-železarna Jesenice omogočajo hitrejšo, varnejšo, predvsem pa lažje delo zaposlenim. — Foto: A. Agnič